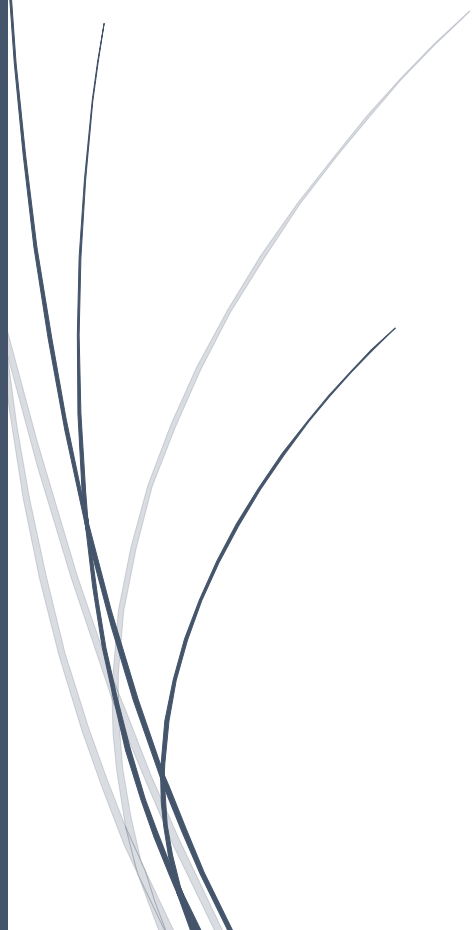

Słubice, Górzycyca, październik 2022, czerwiec, sierpień, październik 2024

Strategia Rozwoju

Ponadlokalnego

dla Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycyca, Gminy Słońsk – Porozumienia „G – 7” na lata 2022 – 2030”

Spis treści

Wstęp.....	3
<i>Opis procesu tworzenia strategii</i>	3
<i>Notka autorska</i>	7
Opis obszaru i powiązań funkcjonalnych G-7	8
<i>Charakterystyka obszaru porozumienia</i>	8
<i>Powiązania funkcjonalne</i>	11
<i>Formy współpracy międzygminnej</i>	14
Kluczowe wnioski z diagnozy	16
<i>Zadowolenie mieszkańców, ranking potrzeb</i>	16
Główne problemy obszaru:	16
<i>Obszar przyrodniczo-środowiskowy</i>	17
<i>Obszar społeczno-gospodarczy</i>	26
<i>Analiza SWOT obszaru G-7</i>	47
<i>Drzewo problemów</i>	49
<i>Drzewo celów</i>	50
Misja, Wizja, Cele.....	51
<i>Deklaracja partnerska / motto / preambuła</i> :.....	51
<i>Cele główne</i> :.....	52
1. <i>Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu</i>	52
2. <i>Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania</i>	55
3. <i>Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego</i>	59
<i>Zgodność celów z SRWL</i>	62
Kierunki działań	63
Oczekiwane rezultaty	68
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	70
<i>Położenie obszaru partnerstwa w regionie/kraju</i>	72
<i>Struktura funkcjonalno-przestrzenna</i>	73
<i>Środowisko przyrodnicze i kulturowe</i>	78
<i>Komunikacja i infrastruktura</i>	81
<i>Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej</i>	83
<i>Realizacja projektów kluczowych</i>	86
<i>Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)</i>	89

<i>Założenia wdrożeniowe .....</i>	<i>96</i>
<i>Ewaluacja .....</i>	<i>100</i>
<i>Aktualizacja strategii, partycypacja społeczna.....</i>	<i>101</i>
<i>Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....</i>	<i>101</i>
<i>Założenia finansowe.....</i>	<i>103</i>
<i>Spis tabel, map, wykresów i rysunków .....</i>	<i>108</i>

Wstęp

Prezentowana Strategia jest wynikiem pracy zespołu Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty we współpracy z partnerami porozumienia G-7.

„G-7” to partnerstwo zawiązane przez 7 gmin położonych w północno-zachodniej części województwa lubuskiego. W jego skład wchodzi: Gmina Słubice, miasto Kostrzyn nad Odrą, Gmina Rzepin, Gmina Ośno Lubuskie, Gmina Cybinka, Gmina Górzycza oraz Gmina Słońsk. Strony Porozumienia zawarły je w celu ich trwałego, zrównoważonego i efektywnego rozwoju, zmierzającego do osiągnięcia celów rozwojowych wpisujących się w Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Podstawową przesłanką rozwoju „G-7” jest dobra wieloletnia współpraca na różnych polach aktywności, zbliżone problemy oraz kierunki rozwoju gmin, sąsiedzkie położenie w ramach kilku wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego OSI. Jakość relacji i ścisła współpraca z innymi jednostkami administracyjnymi rozwijają zdolność do planowania i prowadzenia działań rozwojowych, które mają szczególne znaczenie w przypadku gmin zagrożonych trwałą marginalizacją borykających się ze złożonymi problemami. Zapewnia to wymianę doświadczeń i podjęcie działań naprawczych.

Partnerzy podejmują działania integrujące samorządy oraz kapitały społeczne na swoim terenie, identyfikują, przygotowują i realizują wspólne przedsięwzięcia. Odpowiadają kompleksowo na potrzeby i problemy gmin, w formule partnerskiego modelu współpracy zainteresowanych podmiotów publicznych, pozarządowych i gospodarczych oraz mieszkańców. Realizacja wspólnych przedsięwzięć wymaga przygotowania dokumentów strategicznych, istotnych z punktu widzenia rozwoju obszaru partnerstwa i przygotowania do wymogów nowej perspektywy finansowej.

Opracowanie niniejszego dokumentu zlecono podmiotowi, który od 2006 roku działa na terenie objętym porozumieniem. Początkowo jako Lokalna Grupa Działania, obecnie jako jeden z członków LGD Zielona Dolina Odry i Warty oraz fundacja zajmująca się rozwojem lokalnym na terenie wskazanych gmin, w szczególności związanym z rozwojem obszarów wiejskich oraz ochroną środowiska naturalnego – jednego z największych potencjałów Partnerstwa.

Opis procesu tworzenia strategii

Partnerstwo G-7 wywodzi się z porozumienia zawartego w 2014 roku, nazwanego wówczas „Obszar Funkcjonalny Doliny Odry i Warty”, skrótowo zwanym również subregionem G8. Partnerstwo zawiązano w ramach „Kontraktu Lubuskiego”. Kontynuując współpracę zawartą wówczas, po rewizji składu partnerstwa (z 8 gmin zostało 7 - bez Witnicy) przygotowano porozumienie zawarte w dniu 12.03.2021 r. w Słubicach. Porozumienie (dokument) zostało zawarte na podstawie par. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. 2020, poz.713 ze zmianami) jako wykonywanie zadań publicznych realizowane w drodze współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego. Liderem partnerstwa wybrano gminę Słubice, a jako pierwsze zadanie stojące przed partnerstwem wskazano: „Strony Porozumienia ustalają, że pierwszym zadaniem realizowanym wspólnie dla wszystkich partnerów będzie zlecenie przygotowania diagnozy i/lub strategii ponadlokalnej.”

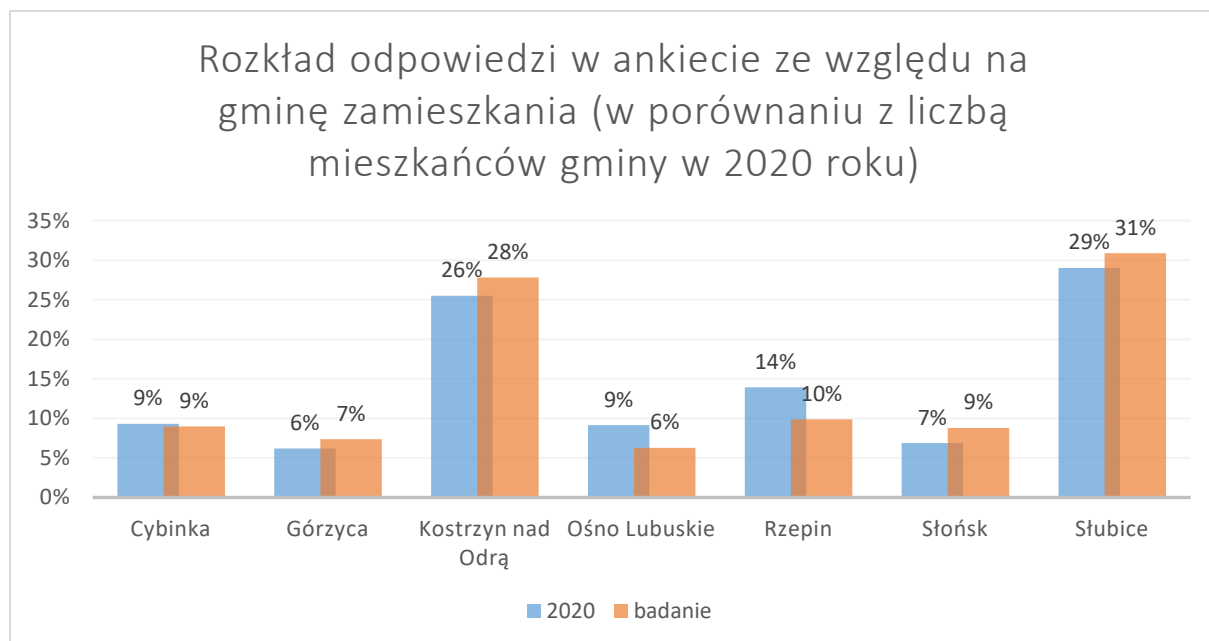
Proces przygotowania Strategii rozpoczął się w grudniu 2021 po wyłonieniu wykonawcy prac – Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty. W pierwszym etapie prac przygotowano kompleksową diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej dla każdej gminy z Porozumienia „G – 7” oraz określono czynniki wspólne, łączące strony G- 7. Raport z diagnozy został opracowany w marcu 2022 r. Stanowi załącznik nr 1 do niniejszej Strategii. W diagnozie wykorzystano zarówno metody jakościowe jak i ilościowe. Ich zestawienie zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 1 Narzędzia badawcze wykorzystane podczas badania społecznego na potrzeby diagnozy.

Narzędzia badawcze	Czas pomiaru (częstotliwość, ilość, badany okres)	Źródło danych	Szacunkowa waga materiału dla raportu
Analiza danych zastanych	Przez cały okres diagnozy	- bank danych lokalnych GUS; - dokumenty strategiczne gmin (strategie, plany, programy); - publikacje, opisy, ekspertyzy, opracowania dot. danego obszaru; - dane innych instytucji – takich jak policja, OPS, WIOŚ, RDOŚ, Straż Pożarna, ZUS, US – dostęp do inf. Publ.; - wnioski mieszkańców do budżetów gmin;	65%
Ankieta elektroniczna	7.02-21.02.2022	- w badaniu udział wzięło 627 osób, z czego 560 wypełniło całą ankietę. Rozkład kwoty w podziale na poszczególne gminy zbliżony był do rozkładu reprezentatywnego nielosowego. Szczegóły struktury respondentów zaprezentowano na wykresie 1	30%
Wywiady pogłębione	28.02 – 11.03.2022	- rady gmin. 7 spotkań online zorientowanych na omówienie wstępnych wyników ankiet (pogłębienie wskazanych problemów, poszukiwanie przyczyn itp.). Udział wzięło 7 gmin. Łącznie w spotkaniach uczestniczyło 28 osób.	5%

W lipcu i sierpniu 2024 wnioski z diagnozy wzbogacono o zaktualizowane i uszczegółowione dane pochodzące ze źródeł publicznych: GUS oraz ZUS w trybie dostępu do informacji publicznej.

Wykres 1 Rozkład respondentów w badaniu ankietowym ze względu na gminę zamieszkania. Porównanie z faktycznym rozkładem liczby mieszkańców

Kolejnym etapem prac było przedstawienie kluczowych wniosków z diagnozy na spotkaniu Partnerów w dniu 29.03.2022 w Słubicach oraz przekazanie raportu do konsultacji i uwag Partnerów.

W dalszej części prac wykorzystując metodę pracy warsztatowej, w dniu 5.05.2022 w Słubicach wyselekcjonowano kluczowe z punktu widzenia G-7 problemy, stworzono z nich drzewo problemów, które następnie przekształcono w drzewo celów. Sporządzono też zarys analizy SWOT obszaru. Do udziału w warsztacie zaproszono wszystkich 7 partnerów oraz przedstawicieli Starostwa Powiatowego w Słubicach.

Kolejny warsztat dotyczył wypracowania pomysłów na wspólne działania zmierzające do osiągnięcia zidentyfikowanych wcześniej celów. Odbył się ponownie w Słubicach w dniu 29.06.2022 r. Do udziału w warsztacie ponownie zaproszono wszystkich 7 partnerów oraz przedstawicieli Starostwa Powiatowego w Słubicach.

Podczas wspomnianych prac warsztatowych ścisłego zespołu uczestniczyli przedstawiciele wszystkich gmin oraz członkowie zarządu powiatu słubickiego, pełniący jednocześnie funkcję sekretarza jednej z gmin wchodzących w skład partnerstwa.

Na bazie wypracowanych założeń powstała niniejsza strategia. Przedłożony dokument jest wersją Strategii, która powstała po konsultacjach społecznych przeprowadzonych w październiku 2022 roku, z uwzględnieniem uwag, które wpłynęły w trakcie konsultacji oraz aktualizacji z 2024 roku. Raport z konsultacji społecznych stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.

Konsultacje społeczne trwały od 15.09 do 20.10.2022. Prowadzone były w trzech formach: elektronicznej (formularz online do zgłaszania uwag, podstrona poświęcona konsultacjom - <http://fzdow.pl/konsultacje/>), stacjonarnej – otwarte spotkania konsultacyjne w każdej z gmin

oraz wyłożenie projektu strategii wraz z formularzem do zgłaszania uwag podczas wydarzenia otwartego „Festiwal Przyrodniczy Szumiące Trawy” w Górzycy w dniu 17.09.2022. Dokumenty wyłożone do konsultacji to Strategia Porozumienia G-7 wraz z załącznikiem – Raportem z diagnozy. W toku konsultacji wpłynęło łącznie 12 uwag, z czego połowa została przyjęta. W ramach uzgodnień i konsultacji na temat dokumentu wypowiedziały się: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim (pismem z dnia 21 listopada 2022 r. stwierdziła brak konieczności sporządzania oceny oddziaływania na środowisko) oraz Zarząd Województwa Lubuskiego (uchwałą nr 303/4161/22 z dnia 8.12.2022, stwierdzającą odstąpienie od wyrażenia stanowiska w zakresie sposobu uwzględnienia w projekcie strategii ustaleń i rekomendacji wynikających z SRWL2030 ze względu na inną podstawę prawną przygotowania tych dwóch dokumentów). Konsultacje dokumentu uzupełniono w 10.2024 uwzględnionymi opiniami PGW Wody Polskie RZGW Wrocław i Poznań.

W toku prac nad dokumentem udział wzięli przedstawiciele różnych grup interesu, organizacji, samorządów, przedsiębiorców:

- Lokalna Grupa Działania, zrzeszająca w swoich strukturach 9 podmiotów gospodarczych (w tym Kostrzyńsko Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, Gurman Sp.z o.o. czy „Dereniówka” gospodarstwo rolno-agroturystyczne, 7 samorządów, 9 organizacji pozarządowych (m.in. Fundacja Alternatywa, Fundacja grupy pomagamy, Polsko Niemieckie Stowarzyszenie Humanitas, Uniwersytet Trzeciego Wieku, oraz 6 osób prywatnych);
- Przedstawiciele JST: gminy partnerstwa G-7, członek zarządu powiatu słubickiego,
- Organizacje pozarządowe z terenu G-7: Stowarzyszenie Zielona Dolina Odry i Warty z Górzycy, Fundacja Dziupla Inicjatyw Przyrodniczych ze Słubic, Fundacja na rzecz Collegium Polonicum ze Słubic.

Dokument, opracowany na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 lipca 2000 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378) oraz ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559) składa się z następujących części:

- 1) części diagnostycznej, w której przedstawiono syntezę diagnozy i zidentyfikowano kluczowe bariery, potencjały oraz wyzwania decydujące o kierunkach rozwoju G-7.
- 2) części projekcyjnej, w której określono misję, wizję i cele rozwojowe oraz najważniejsze przedsięwzięcia strategiczne i ich rezultaty.
- 3) część wdrożeniowej, która zawiera opis systemu realizacji, w tym monitorowania i roli partnerów w przygotowaniu, realizacji i ocenie efektów strategii, a także model struktury funkcjonalno-przestrzennej wspólny dla obszaru G-7. W ostatniej części opisane zostały potencjalne źródła finansowania procesu realizacji strategii.

Ostatnim etapem prac było przeprowadzenie ewaluacji EX-ANTE, z której raport sporządzono w listopadzie 2022 r. Prace nad projektem strategii zakończono w listopadzie 2022 roku. Aktualizacji strategii dokonano w świetle nowych przepisów i Zasad opiniowania strategii terytorialnych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 oraz uwag przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego do przesłanej w czerwcu 2024 roku wersji roboczej strategii. Zgodnie z opinią Partnerów G-7 opracowana ostateczna wersja dokumentu, po uzgodnieniach z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubuskiego, nie została zmieniona w sposób istotny, w szczególności nie zmieniono celów

głównych i szczegółowych, wobec czego nie wymagała przeprowadzenia ponownych konsultacji społecznych.

Strategia ponadlokalna jest dokumentem nieobligatoryjnym sporządzonym w wyniku oddolnej inicjatywy członków Partnerstwa G-7 w celu wzmocnienia współpracy terytorialnej na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru. Głównym założeniem prezentowanej strategii jest jej ukierunkowanie na wybrane problemy i wyzwania rozwojowe obszaru. Nie ma charakteru horyzontalnego, lecz tematyczny, a jej realizacja pozwoli na podjęcie działań na rzecz wsparcia rozwoju zrównoważonego terytorialnie.

Podmiot realizacji Strategii terytorialnej stanowią członkowie Partnerstwa, czyli samorzędy Słubic, Kostrzyna nad Odrą, Rzepina, Ośna Lubuskiego, Cybinki, Górzycy i Słońska. Zakres przedmiotowy i przestrzenny strategii odnosi się do sposobu realizacji, dotyczy społeczności obszaru i podmiotów, na które zgodnie z kompetencjami samorzędy mają wpływ.

Notka autorska

Prace nad powstaniem strategii przeprowadzone zostały przez zespół Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty z Górzycy.

Koordinacja merytoryczna: Karol Duer;

Koordinacja organizacyjna: Leonard Pietrow;

Redakcja dokumentu: Karol Duer, Justyna Sierpińska;

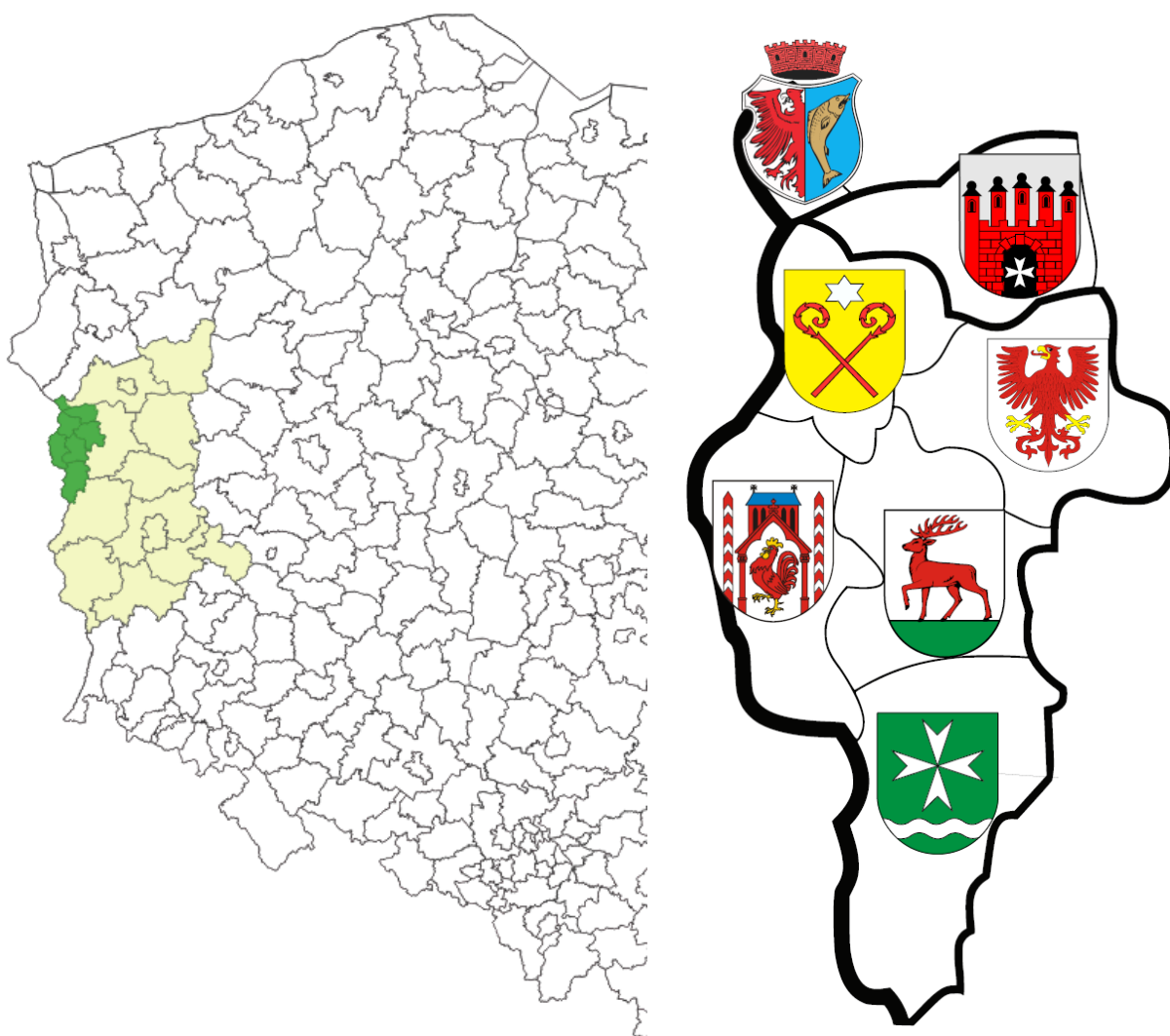
Konsultacje: Fundacja na rzecz Collegium Polonicum, Collegium Innovatum, Lokalna Grupa Działania „Zielona Dolina Odry i Warty”

Opis obszaru i powiązań funkcjonalnych G-7

Charakterystyka obszaru porozumienia

Gminy porozumienia G-7 to sąsiadujące ze sobą samorzady położone w północnozachodniej części województwa lubuskiego. Teren przecinają dwie spośród trzech najważniejszych rzek w Polsce – graniczna Odra i Warta. Ta druga uchodzi do Odry na obszarze porozumienia G-7 determinując unikalne walory przyrodnicze obszaru, dla ochrony których powołany został Park Narodowy Ujście Warty. G-7 to także intensywna współpraca transgraniczna. Obszar leży na szlaku komunikacji drogowej i kolejowej między Polską a Niemcami co czyni go ważnym punktem logistycznym. Funkcjonują tutaj dwa przejścia graniczne: (Ślubice-Frankfurt/Oder oraz Kostrzyn-Kietz).

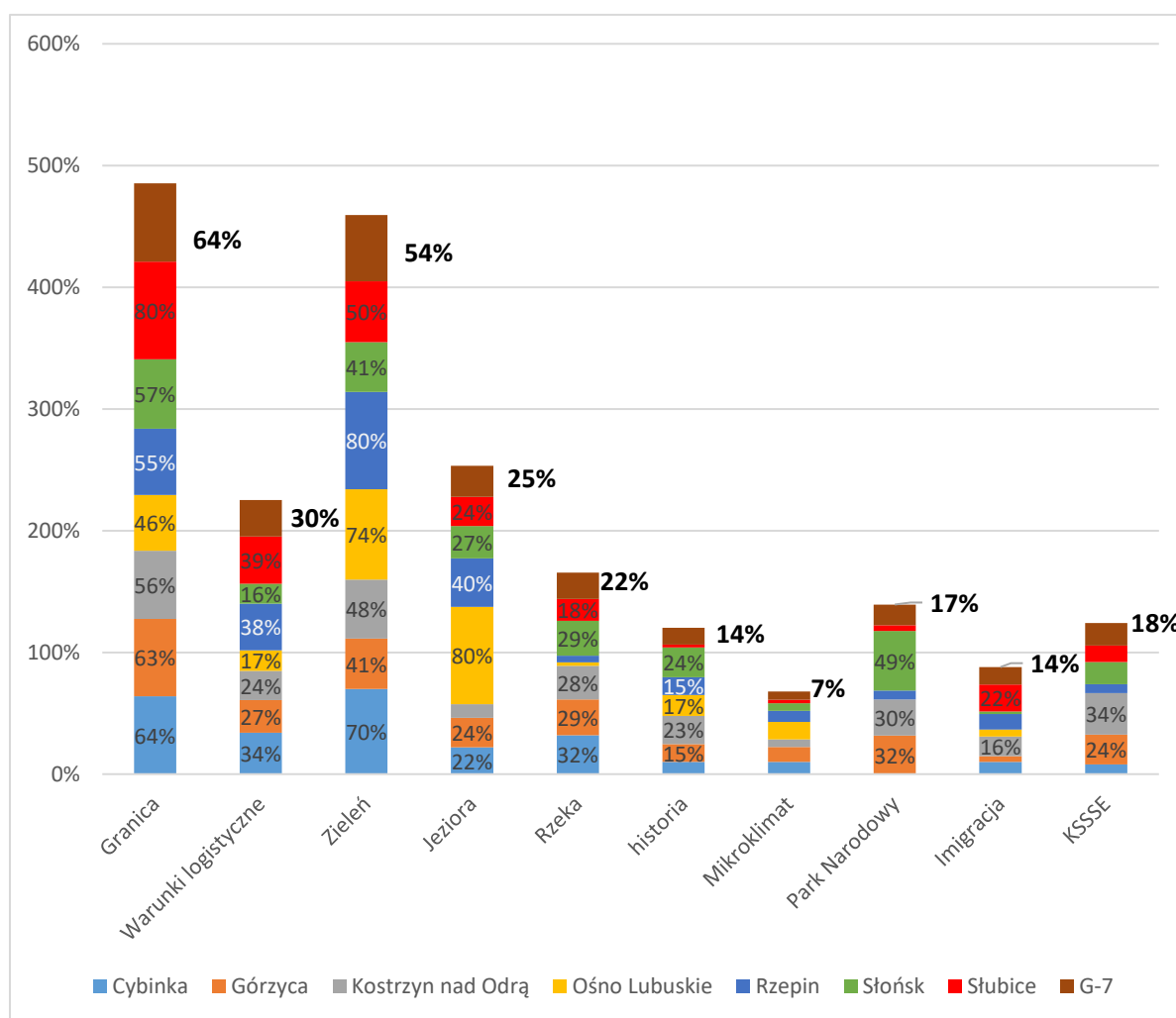

W największym stopniu na życie w regionie oddziałuje granica. Wyznacza ona trendy i wpływa na wiele dziedzin życia – rynek pracy, gospodarkę mieszkaniową, edukację czy kulturę. To istnienie granicy, a właściwie Niemiec, nadaje regionowi specyficznego charakteru. Czyni go atrakcyjnym osiedleńczo, determinuje specyfikę rynku pracy, wpływa na problemy komunikacyjne oraz na zagadnienia związane z integracją społeczeństw. Z racji przygranicznego położenia na trasie szlaków komunikacyjnych region posiada dobre warunki logistyczne – biegną tędy zarówno istotne linie kolejowe o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym, jak i drogi o znaczeniu międzynarodowym (jak autostrada A2). Na obszarze znajdują się dwa centra funkcjonalne - Ślubice i Kostrzyn nad Odrą.

Obszar G-7 charakteryzuje się wyraźną polaryzacją życia społeczno-gospodarczego wokół lokalnych „biegunów rozwojowych”, czyli wcześniej wspomnianych miast: Słubice i Kostrzyn nad Odrą. To właśnie te miasta oferują mieszkańcom najwięcej. Zamieszkuje je najwięcej ludzi w stosunku do pozostałych gmin, na ich terenie znajduje się najwięcej miejsc pracy (co sprawia, że mieszkańcy sąsiednich gmin dojeżdżają do pracy do tych właśnie miejscowości), a oferta edukacyjna jest w nich najbogatsza. Na terenie tych miast koncentruje się rozlokowanie zakładów Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Te centra funkcjonalne w największym stopniu wpływają na rozwój porozumienia oraz na kierunki przepływu ludności wewnątrz porozumienia. Nie mniej jednak sąsiedztwo zdecydowanie silniej oddziałujących centrów w promieniu 80 km od granic obszaru (Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra oraz Berlin) obniża ich rangę. Bliskość szczególnie Republiki Federalnej Niemiec silnie kształtuje kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego porozumienia. Spośród pozostałych miejscowości porozumienia wyróżnia się jeszcze Rzepin z kilkoma znaczącymi zakładami pracy, w tym firmą produkującą meble oraz Izbą Celną.

Według diagnozy obszaru G-7, tym, co stanowi dla jego mieszkańców największe atuty, są: bliskość granicy polsko-niemieckiej, szeroko pojęta zieleń oraz warunki logistyczne - takie jak dostęp do autostrady A2, czy bliskość drogi ekspresowej S3.

Wykres 2 Rozkład odpowiedzi na pytanie o czynniki w największym stopniu wpływające na życie mieszkańców w regionie. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. Wykres przedstawia jednocześnie odsetek odpowiedzi w całym badaniu (brązowe pole) jak i osobno w poszczególnych gminach (kolory) dlatego wartości nie należy sumować.

Pod względem fizycznogeograficznym obszar objęty niniejszym opracowaniem położony jest w zasięgu następujących mezoregionów: Kotlina Gorzowska, Kotlina Freienwaldzka, Kotlina Przełom Odry, Dolina Środkowej Odry oraz części Pojezierza Łagowskiego i Równiny Torzyskiej. Jedna czwarta powierzchni G-7 leży

w bezpośredniej bliskości dużych rzek i to właśnie tam mieszka zdecydowana większość mieszkańców obszaru (część z nich jest zagrożona powodzią). Niewątpliwie znaczącym atutem omawianych ziem jest powierzchnia lasów, która stanowi 40,7% ich obszarów. Tutejsze warunki klimatyczne zmieniają się - jest coraz cieplej i coraz bardziej sucho.

Obszar tych siedmiu sąsiadujących ze sobą przy zachodniej granicy Polski gmin, posiada wybitną spójność uwarunkowaną położeniem geograficznym, przyrodniczym (wzdłuż dolin rzecznych), geopolitycznym (wzdłuż granicy polsko-niemieckiej) oraz wspólną historią, zarówno przed, jak i powojenną kształtującą do dziś specyficzną w skali kraju kulturę mieszkańców Ziemi Zachodnich. Opiswane tereny to miejsce, które wyróżnia się na tle innych regionów Polski wyraźnie mniejszą jednorodnością kultury, brakiem długiej tradycji w kultywowaniu ojcowizny, niewielką wiedzą samych mieszkańców o tej ziemi oraz wszechobecną „niemieckością” zagadnień, obiektów związanych z historią przedwojenną i ukierunkowania gospodarczego.¹ Częste zmiany w tkance społecznej regionu doprowadziły do wyginięcia wielu wartościowych tradycji regionalnych i uformowania społeczeństwa pozbawionego regionalnych korzeni oraz niezbyt dobrze rozwiniętej idei dobra wspólnego, co przejawia się m.in. w stosunkowo niewielkiej ilości organizacji pozarządowych czy aktywności mieszkańców w podejmowaniu inicjatyw.

Obszar G7 zamieszkuje blisko 70 tys. mieszkańców, z czego blisko 55% mieszka w Gminie Słubice i mieście Kostrzyn nad Odrą. Z szacunków wynika, że na koniec 2021 mieszkało tutaj co najmniej 5000 obywateli Ukrainy. Aktualnie liczba ta prawdopodobnie wynosi co najmniej dwa razy tyle. Do czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej obszar Polski zachodniej był właściwie jednolity etnicznie. Historia kraju po 2012 roku zapisała natomiast masowy exodus ludności ukraińskiej do Polski, w tym także do obszarów objętych porozumieniem G-7. Obecnie sytuacja ta wciąż się pogłębia, co spowodowane jest trwającą do dziś wojną na Ukrainie.

Tabela 2 Ilość mieszkańców obszaru G-7 w podziale na gminy - stan na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

	2020	%
Cybinka	6 474	9,32 %
Górzycza	4 289	6,18 %
Kostrzyn nad Odrą	17 704	25,50 %
Ośno Lubuskie	6 358	9,16 %
Rzepin	9 678	13,94 %
Słońsk	4 774	6,88 %
Słubice	20 145	29,02 %
G7	69 422	100 %

Trend zmian liczby ludności w zdecydowanej większości gmin porozumienia G-7 oraz we wszystkich jednostkach porównawczych (podobne gminy, Lubuskie, Polska) ma nachylenie ujemne. Od 2010 do 2020 roku liczba ludności zmniejszyła się. Na poziomie kraju liczba ludności w 2020 roku stanowi 99,3% liczby ludności z roku 2010. Na poziomie województwa lubuskiego jest to 98,4%. Na tym tle podobnie wypada cały obszar G-7 z wartością 98,5%. Należy jednak zauważyć, iż są tutaj gminy, których wskaźnik urósł w tym okresie. To Słubice – 101% oraz Górzycza – 100,1%. Z pozostałych gmin porozumienia jeszcze tylko Słońsk znajduje się ponad średnią wojewódzką. Natomiast na drugim biegunie znajdują się gminy Rzepin (96,7%) i Cybinka (95,6%). Poza Słubicami i Górzyczą trend każdej z jednostek ma wyraźnie negatywny charakter. Oficjalna liczba ludności zmniejsza się systematycznie z roku na rok.

¹ Zobacz także: „Błota Warciańskie, przewodnik docieklivego turysty”, redakcja Piotr Chara, Fundacja Zielonej Doliny Odry Warty, Górzycza 2011.

Obszar G-7, podobnie jak obszar całego województwa, znajduje się w niekorzystnym trendzie demograficznym. Struktura płci i wieku społeczeństwa w G-7 wskazuje, że podobnie jak w całym kraju jest to społeczeństwo starzejące się. Kolejne fale demograficzne są coraz mniejsze (ostatnia dotyczy dzieci urodzonych w latach 2006-2010). Natomiast ogólny zarys sytuacji w obszarze struktury społecznej obszaru G-7 rysuje się korzystniej niż w przypadku danych dla całego województwa czy całego kraju. Szczególnie dobrze wypada na tym tle gmina Górzycza, której struktura dosyć wyraźnie odbiega od pozostałych gmin (na wyróżnienie zasługuje także gmina Słońsk). Mamy tutaj jednocześnie najliczniejsze grupy przedprodukcyjne oraz produkcyjne przy najmniej licznej, względem jednostek porównawczych, grupie poprodukcyjnej. Udział tych grup na obszarze G-7 wynosi odpowiednio 18,8%, 61,6% i 19,6%.

Tabela 3 Podstawowe wskaźniki statystyczne obszaru G7. Dane GUS wg stanu na koniec 2020 roku.

Wskaźnik	Wartość wg stanu na koniec 2020 roku
Liczba mieszkańców obszarów miejskich	47 610
Liczba mieszkańców obszarów wiejskich	21 812
Powierzchnia	1204 km ²
Powierzchnia terenów chronionych pod względem przyrodniczym (bez obszarów Natura 2000 nakładających się na obszary krajowe)	518.39 km ²
Liczba osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	91,28
Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych	945
Liczba uczniów szkół podstawowych	6 260
Liczba przedszkolaków	2 293

Powyższe aspekty oraz inne przedstawione w tym rozdziale, zostały szerzej ujęte w raporcie z diagnozy obszaru G-7, te natomiast, stanowią uzasadnienie ogólnych i szczegółowych celów zawiązanego partnerstwa G-7.

Powiązania funkcjonalne

Obszar G-7 charakteryzuje się wyraźną polaryzacją życia społeczno-gospodarczego wokół lokalnych „biegunów rozwojowych”, czyli miast Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Te miasta oferują mieszkańcom najwięcej. Zamieszkuje je najwięcej ludzi, na ich terenie znajduje się najwięcej miejsc pracy (co sprawia, że mieszkańcy sąsiednich gmin dojeżdżają do pracy do tych właśnie miejscowości) oraz charakteryzuje się najbogatszą ofertą edukacyjną. Na terenie tych miast koncentruje się rozlokowanie zakładów Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Te centra funkcjonalne w największym stopniu wpływają na rozwój porozumienia oraz na kierunki przepływu ludności wewnątrz porozumienia. Nie mniej jednak sąsiedztwo zdecydowanie silniej oddziałujących centrów w promieniu 80 km od granic obszaru (Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra oraz Berlin) nie może pozostać pominięte. Bliskość szczególnie Republiki Federalnej Niemiec silnie kształtuje kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego porozumienia.

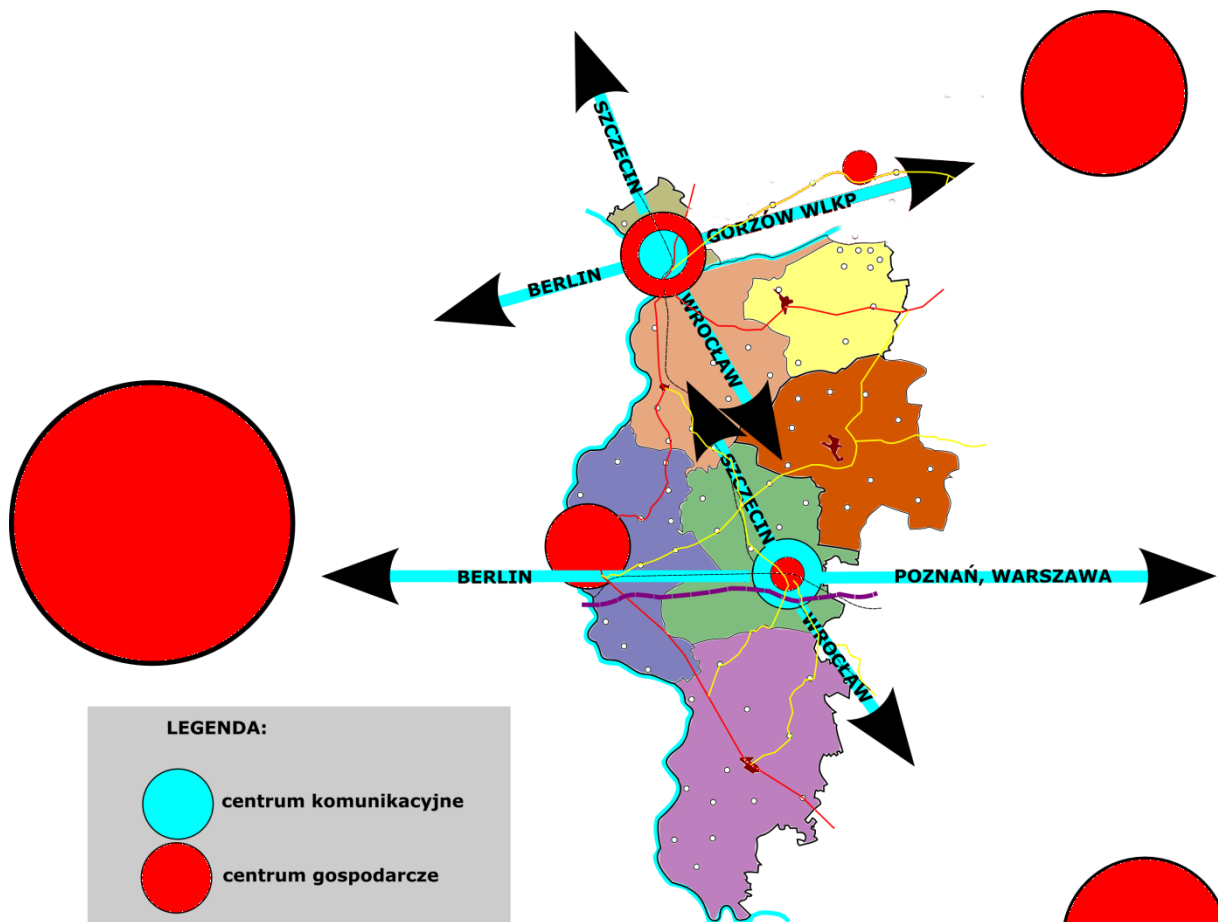
Spośród pozostałych miejscowości porozumienia wyróżnia się jeszcze Rzepin z kilkoma znaczącymi zakładami pracy, w tym firmą produkującą meble oraz Delegaturą Lubuskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Rzepinie.

Poniższy schemat pokazuje rozlokowanie opisywanych powyżej centrów wraz z uwzględnieniem siły ich oddziaływania (im większy punkt, tym silniejsze oddziaływanie). Uwzględniono również drugi rodzaj centrów – centra komunikacyjne, związane z funkcjonowaniem znaczących węzłów kolejowych w Kostrzynie nad Odrą (kierunki: Berlin - Poznań, Gorzów; oraz Szczecin - Wrocław, Zielona Góra) oraz w Rzepinie (kierunki: Berlin - Warszawa, a nawet Paryż - Moskwa; oraz Szczecin - Wrocław, przez Zieloną Górę).

Bliskość otwartych dla polskich pracowników Niemiec sprawia, iż porozumienie G-7 staje się bardzo atrakcyjnym miejscem do zamieszkania dla osób planujących podjęcie pracy za granicą, przy jednoczesnym zamieszkanu na terenach przygranicznych. W ten sposób maksymalizują dochody gospodarstw domowych dzięki zarobkowaniu w stawkach rynku niemieckiego, natomiast ponosząc koszty życia po stronie polskiej, które z kolei są znacznie niższe niż po zachodniej stronie Odry.

Ponadto obszar G-7 charakteryzuje się wielodzielinowymi powiązaniem funkcjonalnymi. Wyróżnić można następujące kategorie tych powiązań:

1. funkcje mieszkalne
2. funkcje gospodarcze (w tym przepływ dóbr i kapitału)
3. funkcje edukacyjne
4. funkcje komunikacyjne
5. funkcje rekreacyjne
6. funkcje przyrodnicze

Mapa 1 Centra komunikacyjne i gospodarcze obszaru G-7. Opracowanie własne

Ad. 1 Doskonałym przykładem tego typu powiązania jest gmina Górzycza, do której w ciągu ostatniej dekady zameldowało się 325 mieszkańców miast, w większości Kostrzyna nad Odrą i Słubic. To 7,5% wszystkich mieszkańców gminy. Gminy i miejscowości wiejskie w najbliższym sąsiedztwie centr gospodarczych stanowią atrakcyjne miejsca do budowy domów jednorodzinnych. Grunty tutaj są tańsze, a poziom komunikacji z centrami zadowalający. Często jest więc fakt zamieszkiwania na terenie jednej gminy, a podejmowania pracy w innej gminie obszaru G-7 lub za granicą. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiono poniżej oraz w kolejnych fragmentach strategii.

Ad. 2. Kluczowym aspektem w tym wątku powiązań jest przepływ pracowników pomiędzy gminami. Wg danych ZUS (stan na czerwiec 2024) na 18 898 osób zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o pracę, zamieszkałych na terenie gmin obszaru G-7 blisko 13% (2419 os.) pracuje w jednej z pozostałych 6 gmin obszaru. 10 536 osób pracuje na terenie gminy zamieszkania, a 5 943 u pracodawców mających siedzibę poza G-7 (w tym w Niemczech, zatrudniani przez polskie firmy rekrutujące pracowników do Niemiec). Szczegółowe dane znajdują się w opisie diagnozy obszaru społeczno-gospodarczego na kolejnych stronach strategii.

Kolejnym wątkiem jest umiejscowienie w centrach gospodarczych wielu firm, które świadczą usługi na terenie pozostałych gmin G-7. Szczególnym przykładem jest firma z branży budowlanej mająca siedzibę w Słubicach, która wykonywała w ostatnich latach remonty lub budowy dróg lokalnych w większości pozostałych gmin obszaru. Drugim przykładem jest firma dokonująca inspekcji i remontów sieci wod-kan w technologii bezwykopowej. Siedzibą firmy są Słubice, a usługi prowadzone są na terenie całego obszaru G-7.

Centra gospodarcze to jednak przede wszystkim handel i usługi. Centra są odwiedzane przez mieszkańców pozostałych gmin G-7 regularnie w celu zaopatrzenia w większe zakupy lub skorzystania z szerokiego wachlarza usług niedostępnych w mniejszych miejscowościach.

Ad. 3 Edukacja jest jednym z przykładów elementów niedostępnych w mniejszych miejscowościach. O ile szczebel edukacji podstawowej jest dostępny w każdej z gmin, to edukacja na poziomie średnim i wyższym koncentruje się już jedynie w większych ośrodkach miejskich. Na terenie G-7 edukację średnią zapewniają Kostrzyn nad Odrą i Słubice oraz Rzepin. Edukacja na poziomie wyższym dostępna jest jedynie w Słubicach za sprawą Collegium Polonicum. Dodatkowym elementem jest edukacja nieformalna i oferta zajęć dodatkowych, rozwijających pasję dzieci, której dostępność jest zdecydowanie wyższa w centrach obszaru.

Zarówno wątki wymienione w punkcie 2, jak i w punkcie 3 generują specjalne potrzeby komunikacyjne obszaru. Istotne jest zapewnienie bezpiecznych i dostępnych form komunikacji (transport publiczny lub alternatywne formy komunikacji, takie jak bezpieczne drogi rowerowe). Co więcej, widać tutaj także zjawisko przemieszczania się i realizacji obowiązków edukacyjnych w sąsiednich gminach już na etapie edukacji przedszkolnej. Dla przykładu przeanalizowane przepływy (i koszty za tym idące) dzieci w przedszkolach:

- w Górzycy 2 dzieci spoza gminy - 1 ze Słońska, 1 z Golic (Słubice) 13.896 zł
- do Słubic uczęszcza 9 dzieci z Górzycy - 62.770 zł
- do Kostrzyna nad Odrą - 4 dzieci z Górzycy - 57.473 zł

Ad. 4 Centra komunikacyjne obszaru G-7 to Rzepin i Kostrzyn nad Odrą. Tutaj znajdują się ważne dworce kolejowe na przecięciu szlaków. Skomunikowanie pozostałych gmin z tymi dworcami to ważny aspekt powiązań funkcjonalnych. Atutem w komunikacji drogowej obszaru G-7 są dwa węzły autostradowe i sam fakt przebiegania przez ten obszar szlaku A2.

Ad. 5 Funkcje rekreacyjną obszaru G-7 pełnią przeważnie gminy oddalone od samej granicy – głównie Ośno Lubuskie, ale też i Słońsk oraz Rzepin. Kąpielisko nad jeziorem Rzeczynek w Ośnie Lubuskim, w okresie letnim codziennie przyciąga mieszkańców całego obszaru G-7. Gmina Słońsk to z kolei Park Narodowy Ujście Warty, który poza funkcją przyrodniczą pełni także rolę rekreacyjną dla mieszkańców obszaru i dla turystów.

Ad. 6 Uwarunkowania geograficzne obszaru G-7 determinują jego walory i warunki przyrodnicze. Przez większość gmin przepływają jedne z najważniejszych rzek w Polsce – Odra i Warta. Ich rozlewiska i podmokłe tereny tworzą specyficzne warunki przyrodnicze oddziałujące na cały obszar G-7. W pozostałych gminach (Rzepin, Ośno Lubuskie) znajdują się dopływy wyżej wymienionych rzek. Odra i Warta to oprócz wartości przyrodniczej także zagrożenie powodziowe, które oddziałuje i wymaga współpracy większości gmin G-7.

Wyżej wymienione formy powiązań funkcjonalnych znajdują odzwierciedlenie we wspólnych inicjatywach samorządów tworzących Porozumienie G-7.

Formy współpracy międzygminnej

Współpraca między samorządami regionu ma długą historię i wielowymiarowy charakter. Najważniejsze z tych form mieszczą się w obszarze działań związanych z polityką społeczną (w tym rozwój lokalny) i obszarem komunalnym.

Polityka społeczna i rozwój lokalny przejawia się głównie we wspieraniu aktywności społecznej mieszkańców i podejmowanie wspólnych inicjatyw rozwojowych. Na terenie G-7 funkcjonuje 5 form wspierania takich inicjatyw, do których należą samorzady obszaru:

1. *Ośrodek Działaj Lokalnie (6 z 7 gmin) – samorzady objęte zasięgiem ODL mogą partycypować w kosztach programu w sposób pośredni (wspierając ośrodek) lub bezpośredni (wspierając konkretne inicjatywy mieszkańców). Program to konkurs dotacji dla NGO i grup nieformalnych na realizację niewielkich projektów (dotacje do 6 tys zł) o charakterze dobra wspólnego, służącego wszystkim mieszkańcom. Samorzady mają swoich przedstawicieli w komisji wybierającej projekty. Ośrodek działa na obszarze tych gmin od 2015 roku.*
2. *Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej (7 gmin) – organizacja wspierająca inicjatywy w obszarze Ekonomii Społecznej, zarówno w formie dotacji jak i wsparcia merytorycznego. W ramach działalności ośrodka od 2016 roku utworzonych zostało m.in. kilka spółdzielni socjalnych na terenie obszaru G-7, w których udział mają także samorzady.*
3. *Lokalna Grupa Działania (6 z 7 gmin) – wspiera rozwój lokalny na obszarze 6 z 7 gmin G-7 od 2006 roku. Wdraża Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na terenie gmin członkowskich. Gminy delegują przedstawicieli do Walnego Zebrania Członków oraz do Rady Projektowej i dokonują wyboru przedsięwzięć przekazywanych do realizacji. W ten sposób powstało kilkadziesiąt placów zabaw i innych miejsc rekreacji dla mieszkańców obszaru, a także blisko 100 jednoosobowych działalności gospodarczych. W ramach LGD gminy realizują także projekty promocji regionu i zachowania jego dziedzictwa i walorów przyrodniczych. Część inicjatyw podejmowana jest przez biuro LGD w ramach realizowanych ze źródeł zewnętrznych projektów.*
4. *Euroregion Pro Europa Viadrina obejmuje zasięgiem wszystkie gminy obszaru. Gminy wchodzi w skład stowarzyszenia, wybierając jego władze.*
5. *Porozumienie G-8 – w ramach poprzedniej perspektywy finansowej 7 gmin wchodziło w skład partnerstwa nazwanego wówczas G-8 (7 gmin G-7 + Witnica), przygotowując diagnozę i koncepcje projektów w ramach „kontraktu lubuskiego”.*

Przykłady współpracy w obszarze komunalnym dotyczą głównie zapewnienia dostępu do wody, kanalizacji czy energii dla mieszkańców - udział w przedsięwzięciu Klaster Energii Rzepin, wspólna oczyszczalnia ścieków dla gminy Górzycy i Słubice (miejscowość Golice) [w 2023 145.862,36 zł], kupno wody przez gminę Górzycy dla miejscowości Radówek z gminy Rzepin (Radów) [w 2023 17.012,28 zł], sprzedaż wody przez gminę Górzycy (Stańsk) dla gminy Słońsk (m. Chartów) [w 2023 r. 7.487,53 zł]. Gminy współpracują ze sobą także przy wywozie odpadów (m.in. w ramach CZG-12 lub odbioru odpadów w gminie Górzycy przez MZK z Kostrzyna nad Odrą).

Ponadto przykładami współpracy mogą być m.in.:

- Wspólne projekty miasta Kostrzyna nad Odrą i Słońsk w ramach INTEREGU,
- Wspólny projekt Rzepina i Górzycy w ramach Door to Door,
- Wspólne działania Kostrzyna nad Odrą Słomska i Górzycy w temacie budowy ścieżki rowerowej wzdłuż drogi krajowej DK 22,
- Wspólna edukacja przyrodnicza (Park Narodowy Ujście Warty, muzeum Parku Narodowego Ujście Warty w Słońsku, muzeum Łąki Owczar; wspólne działania Nadleśnictw Ośno, Rzepin i Cybinka z gminami Słońsk, Górzycy, Ośno, Rzepin w zakresie edukacji, planów urządzania lasów, wspólnych inwestycji np. drogowych, rekreacyjnych.

- wspólne zajęcia kulturalno – sportowe (dzieci i młodzież z jednej gminy trenuje w klubach sportowych w innej gminie, np. Klub tenisowy Smecz Górzycy - dzieci i młodzież z Kostrzyna nad Odrą, Słońska, Słubic, Ośna, TS Celuloza Kostrzyn - dzieci z Górzycy i Słońska, Klub Sportowy Odra Górzycy - młodzież z Kostrzyna, Słubic, Słońska, Zajęcia taneczne w Słubicach - młodzież z Górzycy, Rzepina, Cybinki.

Kluczowe wnioski z diagnozy

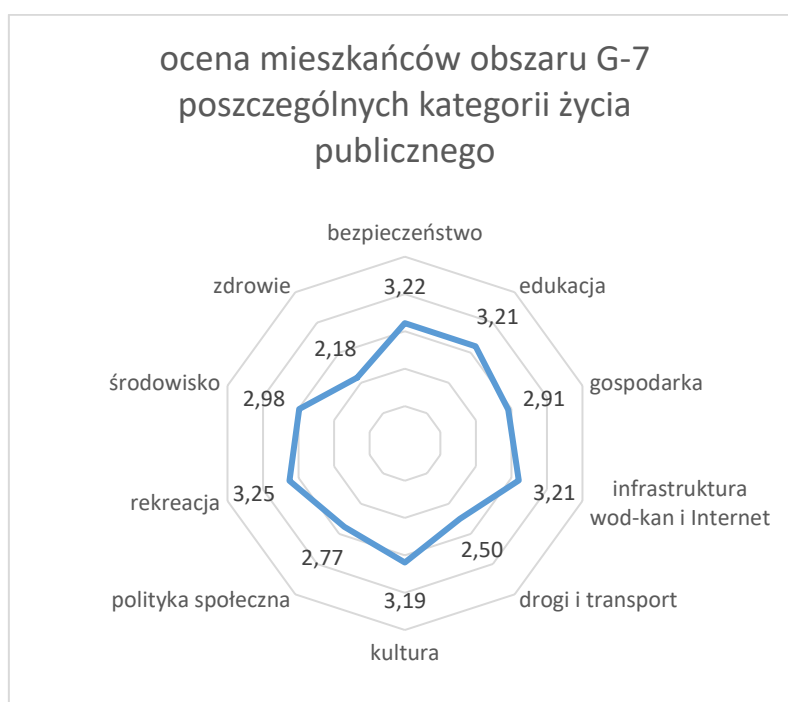
Zadowolenie mieszkańców, ranking potrzeb

Ocena zadowolenia rozpatrywana była w zakresie 24 kategorii życia publicznego mieszkańców. Była on jednym z najważniejszych punktów badania ankietowego, a poszczególne wyżej wspomniane kategorie stały się przedmiotem dalszej i bardziej szczegółowej analizy, która przedstawiona zostanie w dalszej części opracowania. Natomiast potrzeby zamknięto w 20 kategoriach.

Jak już wcześniej wspomniano, mieszkańcy regionu G-7 wyrażają swoje zadowolenie z dostępności do Internetu, dostępności placów zabaw, warunków do uprawiania sportu, dostępności miejsc w przedszkolach, jakości kształcenia w szkołach podstawowych, wyposażenia placówek edukacyjnych, bezpieczeństwa, czy działania instytucji kulturalnych.

Mniejszy stopień zadowolenia uzyskano natomiast w takich dziedzinach życia jak: jakość podstawowej opieki zdrowotnej, transport publiczny, dostępność miejsc w żłobkach, stan infrastruktury drogowej, warunki mieszkaniowe i dostępność mieszkań, łatwość znalezienia dobrej pracy, czystość i porządek w miejscach publicznych, dbałość o środowisko, czy dostępność miejsc rekreacji dla młodzieży.

Rysunek 1 Graficzne przedstawienie zadowolenia z życia w obszarze G-7 wg poszczególnych dziedzin.

Potrzebami, jakie mają na uwadze mieszkańcy G-7, są natomiast w największej mierze: poprawa stanu infrastruktury drogowej, rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów, zwiększenie bezpieczeństwa w pobliżu dróg, rozwój edukacji (doposażenie, zajęcia dodatkowe), poprawa wyglądu miejscowości, poprawa stanu środowiska/przyrody, pomoc osobom z niepełnosprawnościami, czy niwelacja negatywnych skutków zmian klimatu, w tym suszy.

Główne problemy obszaru:

Obszar przyrodniczo-środowiskowy

Blisko połowa obszaru zawartego partnerstwa G-7 objęta jest formami ochrony przyrody. Spotkać tu można wszystkie przewidziane polskim prawem formy ochrony przyrody. Od formy najwyższej – parku narodowego po najniższą – obszar chronionego krajobrazu. Obszary chronione na mapie przedstawiono w rozdziale dot. Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Obszary G-7 posiadają również wysoki wskaźnik lesistości. Lasy są ogólnodostępnym, społecznym dobrem, kształtującym jakość życia człowieka. W sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka pełni funkcje przyrodnicze, gospodarcze i społeczne.

Raport z diagnozy G-7 wskazuje również na ważność czynnika przyrodniczego jako jednego z najistotniejszych, mających wpływ na życie mieszkańców. Lasy, parki, drzewa, zielen - uplasowały się na drugim miejscu czynników mających wpływ na jakość życia, osiągając poziom 54,5% wskazań wśród badanych.

Mając na uwadze znaczące dla terenów G-7 walory przyrodnicze jakimi są wcześniej wspomniana obecność form ochrony przyrody oraz wysoki wskaźnik lesistości, nie sposób pominąć ich w dalszej działalności ochrony przyrody oraz działań podejmowanych w zakresie partnerstwa G-7. Stanowią bowiem kluczowy potencjał rozwojowy w obszarze turystyki, rekreacji oraz ogólnej jakości życia mieszkańców obszaru.

Stan środowiska:²

Zgodnie z raportami o stanie środowiska udostępnionymi przez WIOŚ, na obszarze G-7 występują problemy związane z czystością powietrza i ogólnym stanem wód. Ze względu na mało szczegółowy zakres danych oraz ich odległy w czasie pomiar, wymagałyby one większego doprecyzowania.

Dane dotyczące czystości wód oraz powietrza na obszarze porozumienia G-7 wskazują zatem na potrzebę dogłębnej analizy problemu oraz poszukiwania skutecznych rozwiązań w tym zakresie.

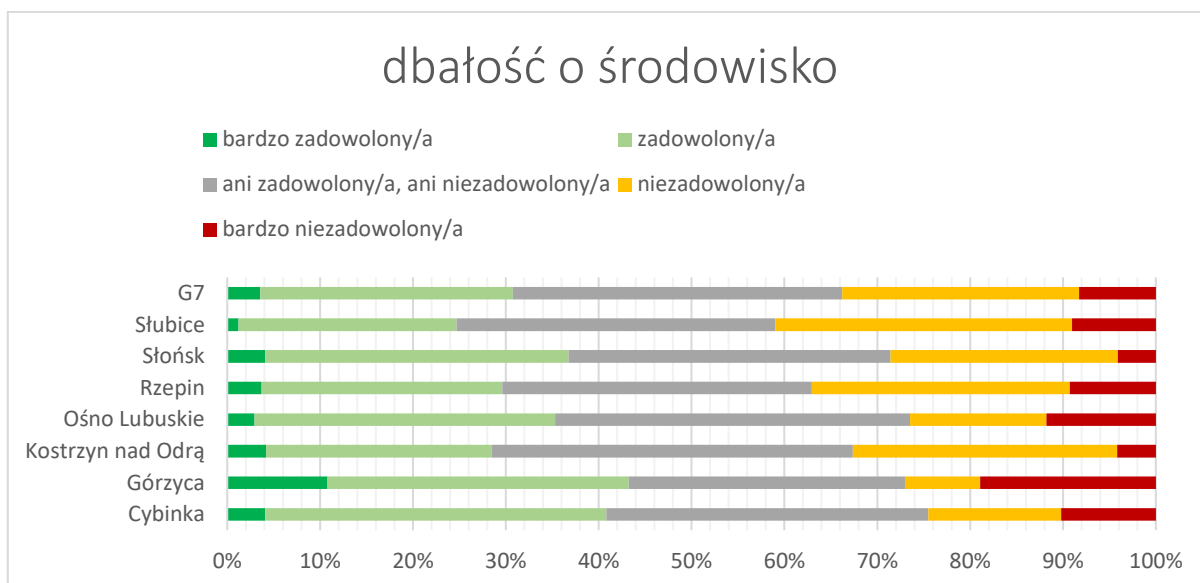
Dbłość o środowisko i porządek:

Osoby zamieszkujące obszar G-7 nisko oceniają dbłość o środowisko, czystość i porządek. Dodatkowo zwracają oni również uwagę na kwestie hałasu, zapachu i odpadów. W ogólnej ocenie poziomu zadowolenia, dbłość o środowisko znalazła się na 17 miejscu wśród 24 ogółem.

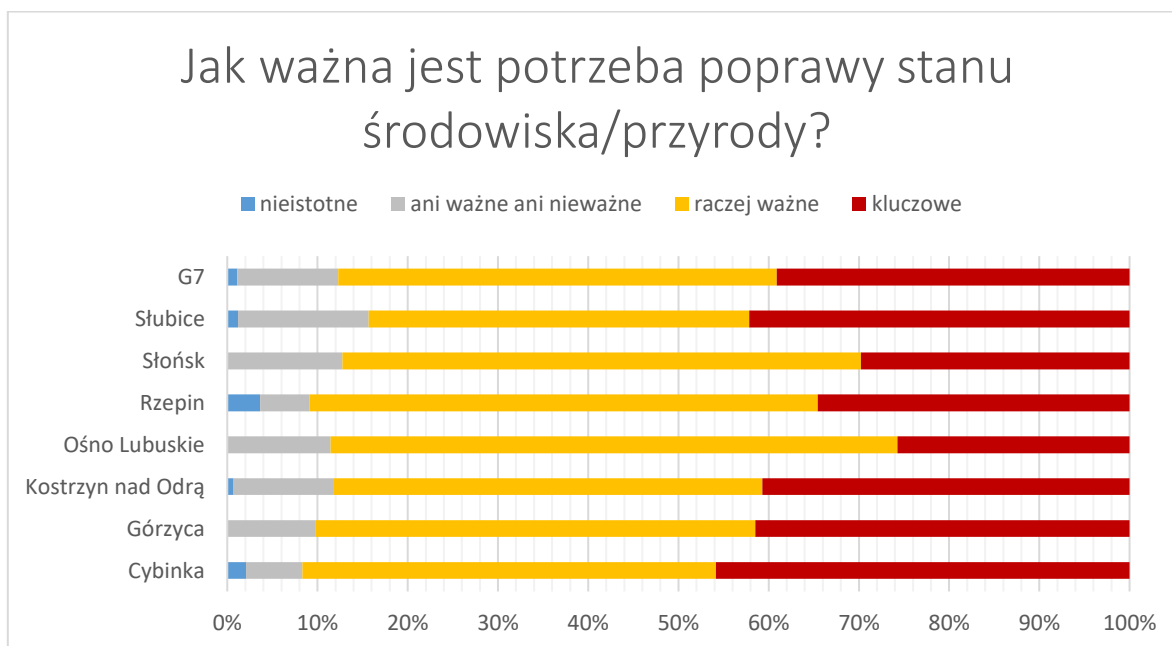
² Wg raportów Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (raporty z 2018 roku).

Wykres 3 Ocena zadowolenia z poziomu dbałości o środowisko. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

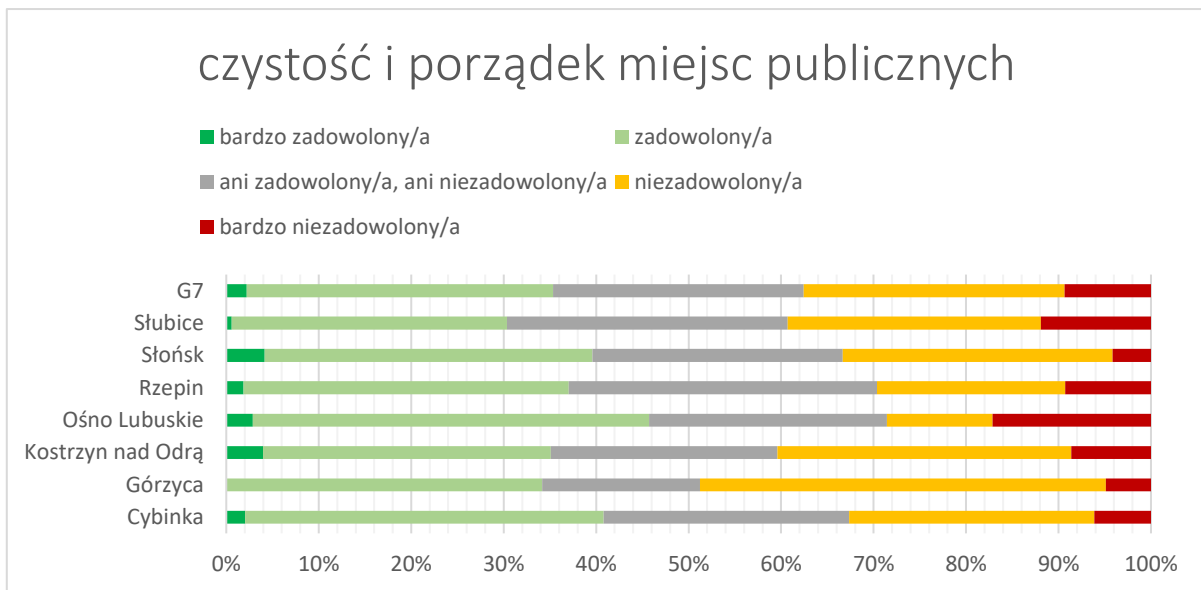
Zapewne z tych właśnie względów,, blisko 90 % mieszkańców regionu uznało poprawę środowiska/przyrody za raczej ważną lub kluczową. Potrzeba ta uplasowała się na 6 miejscu z 20 w rankingu potrzeb.

Wykres 4 Ocena istotności potrzeby poprawy stanu środowiska/przyrody. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

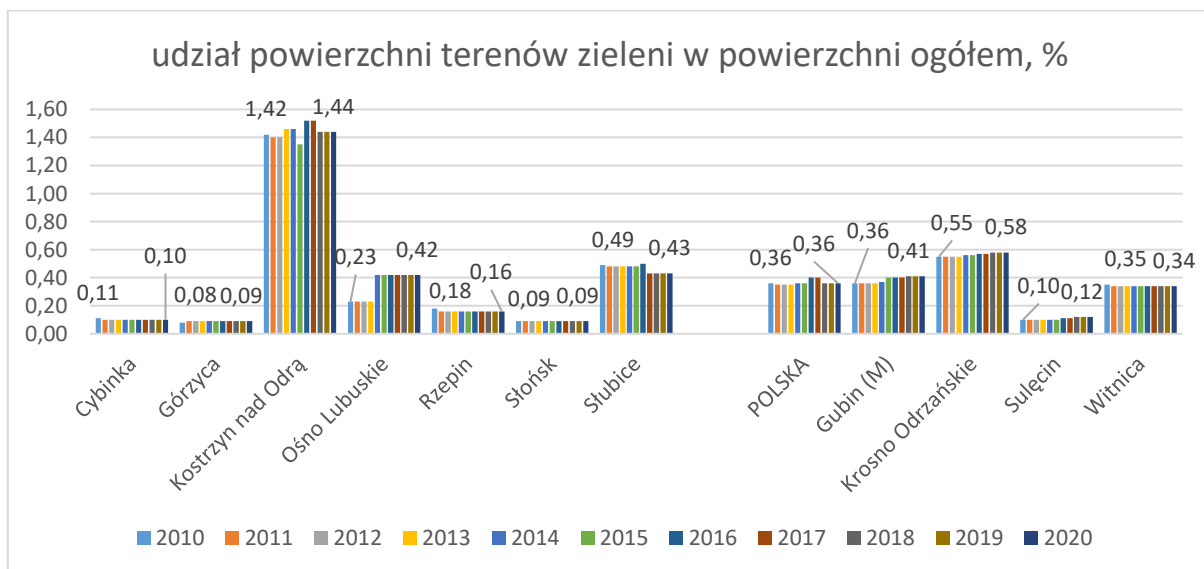
Podobnie do kwestii dbałości o środowisko ma się wątek czystości i porządku w miejscach publicznych, który mieszkańcy oceniają bardzo nisko. Zajął on 18 miejsce w rankingu zadowolenia z jakości życia.

Wykres 5 Ocena zadowolenia z czystości i porządku miejsc publicznych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

Aspektem, na którego uwagę zwraca raport z diagnozy obszaru G-7 są również tereny zielone. Udział takich powierzchni w poszczególnych gminach obszaru G-7 jest zróżnicowany. Średni poziom dla Polski to w 2020 roku około 0,36%. W przypadku gmin regionu Ośno Lubuskie, Słubice i w szczególności Kostrzyn nad Odrą znajdują się powyżej tej średniej. Warto jednak zauważyć, że w większości przedstawionych poniżej jednostek udział terenów zieleni w ostatniej dekadzie nieznacznie wzrósł. Spadek jedynie w Cybince, Rzepinie, Słubicach. Przy czym spadek w Słubicach był zdecydowanie największy i wyniósł 0,06 pkt bazowych, co oznacza ubytek ponad 12% powierzchni.

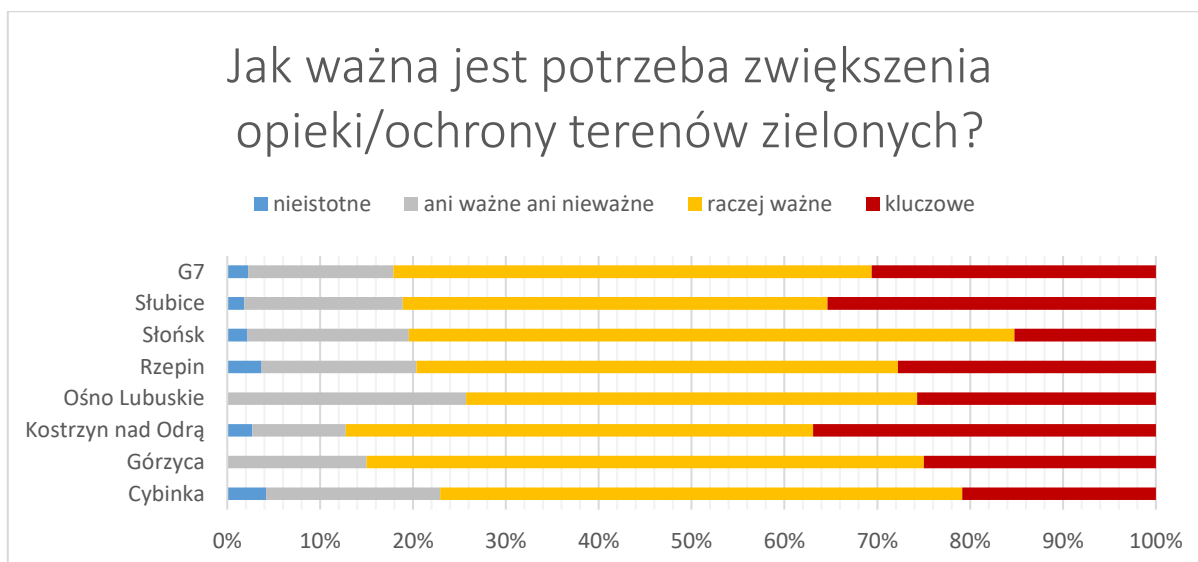
Wykres 6 Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

W tym miejscu warto przypomnieć, że respondenci w badaniu ankietowym uznali, iż Lasy, Parki, Drzewa i Zieleń to jeden z najważniejszych elementów ich otoczenia w dużym stopniu wpływający na jakość życia. Tą kategorię, która zajęła drugie miejsce – po „Granicy”, wskazywało ponad 54% badanych z obszaru G-7, a w gminach Rzepin, Ośno Lubuskie i Cybinka było to między 70 a 80% respondentów.

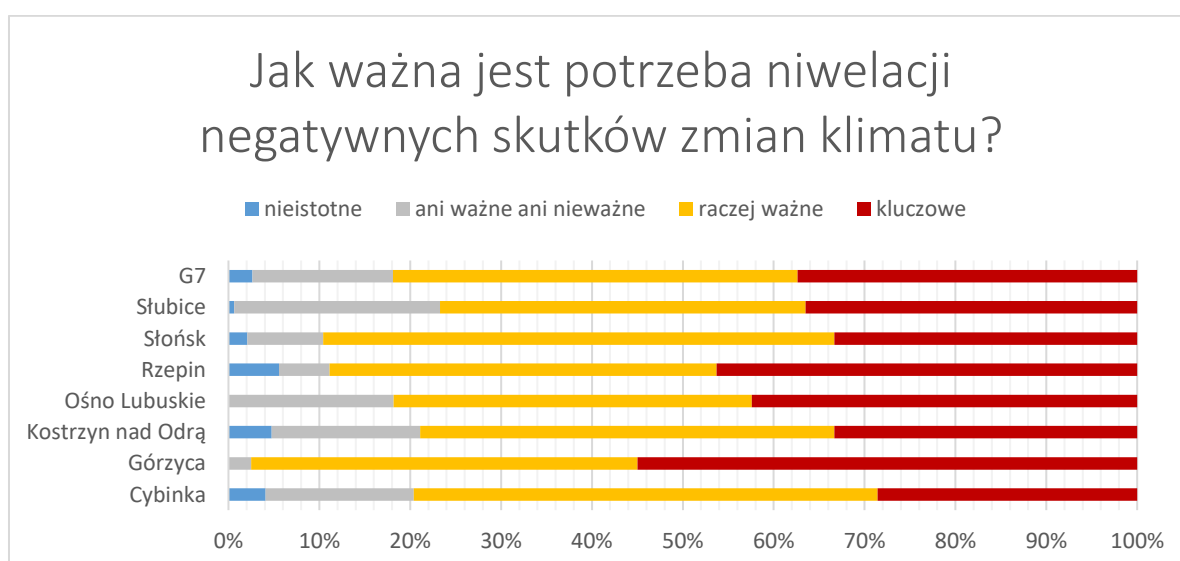
Mieszkańcy zamieszkujący głównie Słubice oraz Kostrzyn nad Odrą widzą także potrzebę zwiększenia opieki/ochrony terenów zielonych. W czterostopniowej skali poziom istotności tej potrzeby zatrzymał się na wartości 3,12, co pozwoliło na 13 miejsce w rankingu potrzeb. Uśredniony poziom odpowiedzi dla całego obszaru G-7 wyniósł ponad 80% wskazań „raczej ważne” i „kluczowe”.

Wykres 7 Ocena istotności potrzeby zwiększenia opieki/ochrony terenów zielonych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

Ostatnią potrzebą z obszaru środowiska, która była przedmiotem badania ankietowego jest kwestia niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu, w tym suszy. W tym przypadku wynik na poziomie 3,17 pozwolił na uplasowanie się potrzeby na 8 miejscu w zestawieniu 20 potrzeb. Szczególnie wysoki wynik zanotowano w gminie Górzycza, w której prawie 100% ankietowanych uznało ją za ważną lub kluczową (ponad 50%!).

Wykres 8 Ocena istotności potrzeby niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

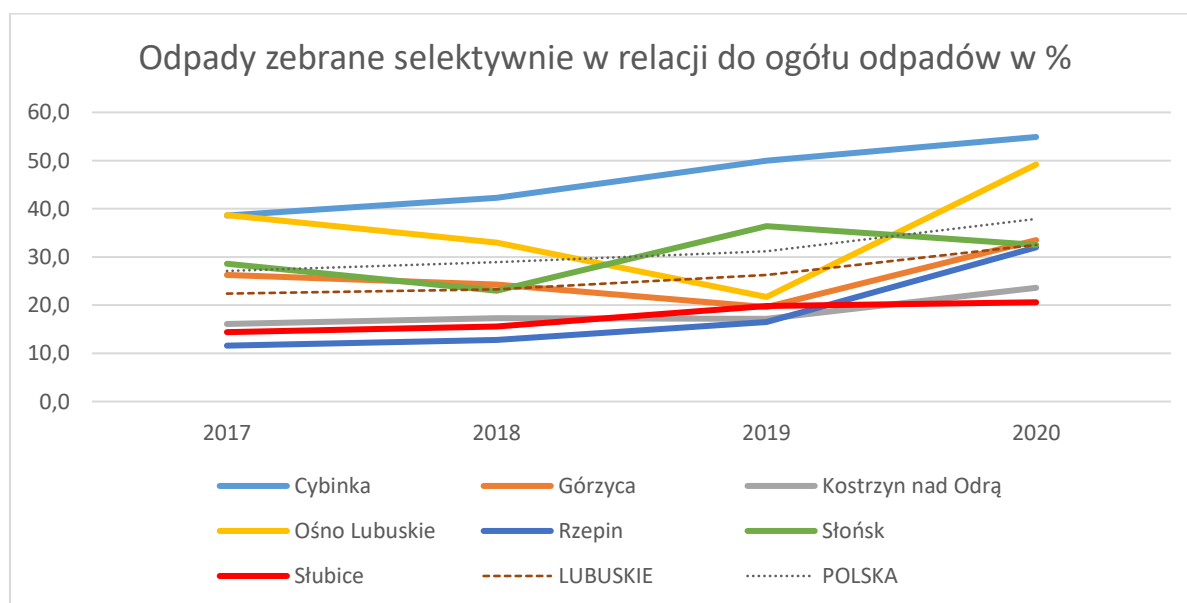

Raport z diagnozy G-7 jasno wskazuje na szeroką skalę problemu, jakim jest niska dbałość o środowisko i porządek. Zawiera się w nim nie tylko ogólny stan poziomu jakości środowiska, ale także czystość i porządek w miejscach publicznych, tereny zielone oraz opieka nad nimi. Z raportu wynika również potrzeba niwelowania negatywnych skutków zmian klimatu oraz ochrony przed nimi, w tym potrzeba zapobiegania następstwom suszy. Istotę tego problemu dodatkowo zwiększa wyrażana przez mieszkańców potrzeba odnosząca się do szeroko rozumianej dbałości o środowisko.

Gospodarka odpadami oraz wodno-ściekowa:

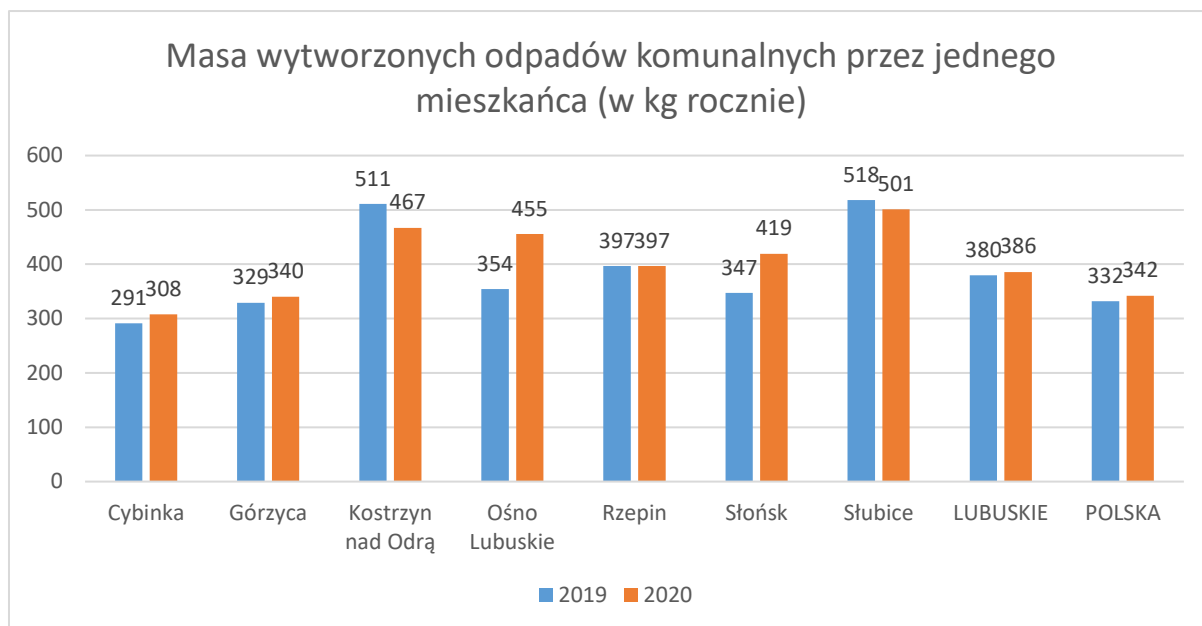
Jak wskazują dane GUS, od 2017 roku, udział odpadów selektywnie zebranych w całości zebranych odpadów systematycznie rośnie. Mimo to zadowolenie mieszkańców z gospodarowania odpadami znalazło się dopiero na 11 miejscu w rankingu. Gminy G-7 (z wyjątkiem Ośna Lubuskiego), wciąż znajdują się poniżej wskaźnika ogólnopolskiego. Najbardziej w zestawieniu wypadają gminy, na terenie których dominują ośrodki miejskie z zabudową wielorodzinną – Słubice i Kostrzyn nad Odrą. To właśnie w udziale zabudowy wielorodzinnej prawdopodobnie należy upatrywać powodów tak niskich wyników tych gmin. Zabudowa wielorodzinna generuje bowiem problem „anonimowości” odpadów – a brak konsekwencji za niewłaściwe segregowanie lub też niesegregowanie w zupełności sprawia, że nie wszyscy mieszkańcy odczuwają odpowiednio wysoką motywację do podjęcia tego wysiłku. Ponadto gdy tylko część z nich postąpi niewłaściwie mieszając odpady selektywnie zebrane w odpowiednich pojemnikach to niweczy wysiłek wszystkich innych mieszkańców i prowadzi do wywozu tych odpadów jako „zmieszane”.

Wykres 9 Udział frakcji odpadów zebranych selektywnie w odpadach ogółem w latach 2017-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podobnie jak w przypadku gospodarki odpadami, również i wskaźnik masy odpadów komunalnych przypadających na jednego mieszkańca przekracza prawie we wszystkich gminach wskaźnik ogólnopolski, który wynosi 342 kg/os. w 2020 roku. Podwyższone wskaźniki produkcji odpadów mogą wskazywać także na fakt zamieszkiwania na terenie tutejszych gmin faktycznie większej ilości osób niż by to wynikało z oficjalnych danych (czyli tonaż przeliczany jest na zbyt małą ilość mieszkańców).

Wykres 10 Masa wytworzonych na terenie G-7 odpadów (kg/mieszkaniec) w latach 2019-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS

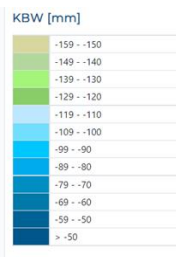
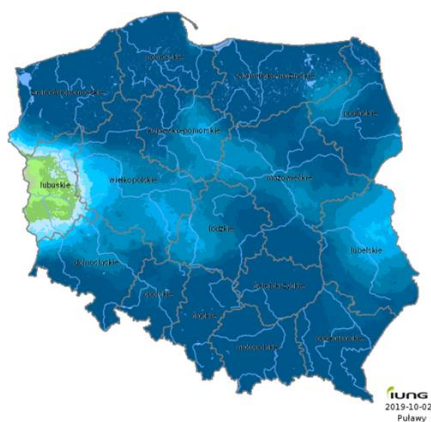
Większość gospodarstw domowych obszaru G-7 podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej. Średnia siedmiu gmin porozumienia wynosi 70,45%. Największy procent podłączenia osiągnięto w mieście Kostrzyn nad Odrą. Najniższy w Cybince.

Zmiany klimatu:

Zgodnie z danymi Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej województwo lubuskie niemal co roku boryka się z deficytami wody, znajdując się regularnie w pierwszej trójce województw zmagających się z najsilniejszą suszą. Deficyty były szczególnie wysokie w latach 2011, 2015, 2018, 2019, 2020, doprowadzając do znacznych strat w rolnictwie. ³ Skutki suszy dotycząją niemal każdego sektora upraw rolnych w tym regionie.

Mapa 2 Przykład mapy KBW pokazującej specyfikę bilansu wodnego regionu Lubuskiego Przełomu Odry. Źródło: <https://susza.iung.pulawy.pl/kbw/>

Klimatyczny Bilans Wodny (KBW)

Co ważne, wzrost prawdopodobieństwa fal upałów, suszy i wydłużanie się okresów suszy nie oznacza, że zmniejsza się roczna suma opadów. Zmienia się jedynie ich charakter i rozkład w ciągu roku. W województwie lubuskim obserwuje się znaczący wzrost sumy opadów zimowych oraz spadek opadów letnich, istotnych dla regionu ujścia Warty. ⁴ Jest to

³ <http://www.susza.iung.pulawy.pl/>

⁴ Szwed M. 2019. Variability of precipitation in Poland under climate change. Theoretical and Applied Climatology 135: 1003 – 1015. <https://doi.org/10.1007/s00704-018-2408-6>.

trend obserwowany w większej części Polski. Na dodatek obserwuje się wyraźny wzrost częstotliwości występowania krótkotrwałych opadów o dużej intensywności przy jednocześnie coraz rzadziej występujących umiarkowanych, długotrwałych opadach deszczu.⁵

Spadek sumy opadów w okresie letnim przy jednocześnie występujących wysokich temperaturach powietrza przekładających się na duże parowanie, znacznie zwiększa zagrożenie suszą. Dodatkowo intensywne, nawalne deszcze zamiast nawadniać glebę, mogą przyczyniać się do jej erozji i wyfukiwania cennych składników, jednocześnie zwiększając ryzyko powodzi, bowiem wysuszona gleba nie wchłania wody, a ta spływa po jej powierzchni do cieków wodnych.

Skutkiem długotrwałych susz i fal upałów jest również wzrost zagrożenia pożarowego, a co za tym idzie większa liczba pożarów. Wyższemu ryzyku wystąpienia pożarów sprzyja także fakt, że dominują tutaj lasy iglaste, których olejki eteryczne są związkami łatwopalnymi.

Należy zwrócić również uwagę na fakt, iż region G-7 leży w znacznej części pomiędzy dużymi rzekami: Odrą i Wartą, co oznacza, że jego tereny są szczególnie narażone na powodzie. Wzrost częstotliwości występowania gwałtownych, nawalnych opadów atmosferycznych sprzyjać będzie występowaniu powodzi, ponieważ wysuszona gleba nie będzie przyjmować wody, a przesuszone obszary podmokłe będą charakteryzować się obniżoną zdolnością do akumulacji wody. Numery JWCP na obszarze objętym strategią to: RW60001217999, RW600016189499, RW60001219199, RW6000121899, RW60001618969, RW600016189689, RW600010189685, RW60001617899, RW60001017569, RW6000101896699, RW60001017859, RW60001117699, RW60001017529, RW600015189654. JCWPd to: GW600058, GW600068. GW600040, GW600033, GW600023. Dla obszarów tych obowiązują Plany Gospodarowania Wodami, które uwzględniają m.in. status, stan, cele środowiskowe i oceny ryzyka dla nich. Wykaz JCW wraz z kartami każdej z części dostępny jest na stronie: <http://karty.apgw.gov.pl/>.

W oparciu o obowiązujący Plan dla obszaru dorzecza Odry w regionie wodnym Warty wszystkie jednolite części wód powierzchniowych rzecznych charakteryzuje zły stan wód (brak danych dla jednolitej Racza Struga od Kanału Kostrzyńskiego do ujścia), w związku z czym są one zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wszystkie jednolite rzecze posiadają odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych. Dla jednolitych rzecznych ustalono odstępstwa z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) polegające na odroczeniu w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych. Odstępstwa dla jednolitych powierzchniowych ustalono również zgodnie z art. 4 ust. 5 RDW i polegają na złagodzeniu celów środowiskowych, jakim jest ustalenie mniej rygorystycznych celów. Wyjątek stanowiły jednolite Warta od Noteci do ujścia, Racza Struga od Kanału Kostrzyńskiego do ujścia, Łęcza.

Z omawianym terenem związana jest jedna jednolita część wód powierzchniowych jeziornych – Radachowskie (PLLW10929). Jednolitą jeziorną charakteryzuje zły stan wód, jest niezagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, którymi są dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny. Dla jednolitej powierzchniowej ustalono derogacje zgodnie z art. 4 ust. 4 RDW i polegają na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych.

Odnosząc się do obszaru terytorialnego PGW WP RZGW w Poznaniu związanego z regionem wodnym Warty zidentyfikowano dwie jednolite części wód podziemnych: PLGW600033, PLGW600040. Obydwie jednolite części wód podziemnych charakteryzuje dobry stan chemiczny i ilościowy. Jednolite są niezagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego oraz nie posiadają ustalonych derogacji.

---

⁵ Pińskwar I in. 2019. Observed changes in extreme precipitation in Poland: 1991 – 2015 versus 1961 – 1990. *Theoretical and Applied Ecology* 135: 773 – 787. <https://doi.org/10.1007/s00704-018-2372-1>

Zależności i powiązania funkcjonalne przyrody obszaru G-7.

Tereny G-7 to miejsca cenne przyrodniczo. Główny obiekt ochrony, jaki stanowi fauna ptaków, to główny walor przyrodniczy siedlisk związanych z dnem dolin rzecznych. Specyfika hydrologiczna oraz użytkowanie terenu zdecydowało, że nadwarciańskie rozlewiska pełnią bardzo istotną rolę dla ptaków wędrownych, zimujących, lęgowych oraz odbywających pierzenie. Zalewowy charakter znacznych powierzchni doliny przyujściowej Warty oraz rozległe przestrzenie pól i łąk dla wielu gatunków stanowią atrakcyjne, komplementarnie uzupełniające się siedliska, które w większości krajów europejskich zmeliorowano i osuszono. Prace melioracyjne Doliny Dolnej Warty zapoczątkowane w XVIII wieku wprowadziły wiele zmian w środowisku przyrodniczym. Poza wykarczowaniem i przekształceniem terenu zalesionego w użytki rolne zmieniono istotnie warunki wodne. Przekształcenia te miały niewątpliwy wpływ na dzisiejszą wartość przyrodniczą Błot Warciańskich. W wyniku wybudowania wałów wzdłuż Warty ok. 30 tysięcy ha zostało odciętych od wpływu jej wód. Rozległe niegdyś tereny zalewowe w przeważającej części przestały istnieć. Przekształcono je w użytki rolne o stabilnych warunkach hydrologicznych gwarantujących bezpieczeństwo nowo powstałym osadom i uprawom ich mieszkańców.

Krajobraz zmeliorowanej doliny jest bardzo specyficzny. Składa się głównie z rozległych, równinnych łąk, pastwisk, przecinanych rowami i kanałami oraz luźno rozrzuconych gospodarstw. Gdziekolwiek natknąć się można na pozostałości po dawnej delcie – kręte starorzecza, zabagnione olsy i zarośla wierzbowe. Uszczuplenie powierzchni terenu przyjmującego wezbrane wody rzeczne wymagało zastosowania środka zamiennego – utworzenia zbiornika zdolnego zgromadzić wody rozlewające się wcześniej na znacznie rozleglejszych przestrzeniach. Tak powstał Kostrzyński Zbiornik Retencyjny. Na jego terenie różnica rocznych wahań poziomu wody może wynieść nawet 4 metry. Obszar między wałami i powierzchnia Zbiornika cechuje się zatem niezwykle dynamicznymi warunkami hydrologicznymi. Właśnie woda, a następnie rolnicze użytkowanie jego terenu odgrywają największą rolę w kształtowaniu siedlisk. W części zalewowej, poza okresem zalewu, krajobraz składa się z rozległych otwartych łąk, poprzecinanych starorzeczami, urozmaiconych niewielkimi akwenami, kępami drzew i krzewów. Warunki te bardzo sprzyjają ptakom błotnym i wodnym.

Na rozlewiskach dolnej Warty stwierdzono obecność ponad 250 gatunków ptaków, z czego ponad 170 to gatunki lęgowe. Dzięki różnorodności gatunkowej i stosunkowo dużemu zagęszczeniu ptaków obszar Błot to wybitnie korzystne miejsce do prowadzenia obserwacji wielu intrygujących spektakli związanych z życiem ptaków. Istotnym jest, aby podejmować działania mające na celu zachowanie przyrody w niepogorszonym stanie.⁶

Blisko połowa obszaru zawartego partnerstwa G-7 objęta jest formami ochrony przyrody. Spotkać tu można wszystkie przewidziane polskim prawem formy ochrony przyrody. Od formy najwyższej – parku narodowego po najniższą – obszar chronionego krajobrazu. Odra i Warta to naturalne korytarze ekologiczne, którymi przemieszcza się mnóstwo gatunków zwierząt. Niestety, co pokazały ostatnie lata, przemieszczać się nimi może także zagłada tych gatunków (katastrofa ekologiczna na Odrze w 2022 roku). Ta druga pokazała z kolei jak bardzo zależne są od siebie i powiązane ze sobą poszczególne fragmenty tego ekosystemu.

Skanalizowanie i obwałowanie dolnej Warty oraz odwodnienie wydartych rzecze terenów zmieniły istotnie okoliczny krajobraz, wprowadzając weni zupełnie nowe elementy. Dawniej funkcjonował naturalny podział dwudzielny na łęgi prawo i lewobrzeżne. Po obwałowaniu Warty pojawił się podział trójdzielny. Wyłoniło się międzywale. Obejmuje ono koryto rzeki i tereny przybrzeżne. Jego granice stanowią wały główne. Teren międzywala poddawany jest cyklicznym zalewom wezbranych wód rzeki. Po obu jego stronach, za wałami, pojawiły się zawala - tereny będące niegdyś także terenami zalewowymi, które wynikiem obwałowania zostały odcięte od wpływu wód rzecznych. Zawale tworzy zamknięty system odwodniania, od którego zależna jest przydatność gospodarcza, także osadnictwo. Ze względu na rzedną terenu zawale po przerwaniu wałów narażone jest na niebezpieczeństwo powodzi. System odwadniania zawala oparty jest na funkcjonowaniu jego kanału

---

⁶ www.zdow.pl

głównego, przecinającego użytki rolne, biegnącego równoległe do rzeki, będącego odbiornikiem wód z kanałów mniejszych oraz rowów melioracyjnych. Newralgicznym punktem systemu jest wyprowadzenie wód kanału głównego z zawala na międzywale, do nurtu rzeki. Spływ grawitacyjny bowiem nie zawsze jest możliwy. Ma to miejsce kiedy w międzywale poziom wody jest wyższy niż w kanale głównym. Problem ten stanowił główną bolączkę pierwszych osadników, dziś rozwiązywany jest pracą pompowni. W grupie wałów występują niskie, historycznie najstarsze, wały letnie oraz ograniczające Wartę po obu jej brzegach wały zimowe, zwane także wałami głównymi. Niewysokie wały letnie (niem. Sommer Wall) budowano na terenach zalewowych z przeznaczeniem ochrony użytków rolnych przed zapiaszczaniem i żłobieniem przez nurt rzeki nowych koryt w czasie niskich czy średnich zalewów. Dobrze zachowane wały letnie spotkać można na południe od Dąbroszyna, między wsią a wałem głównym, oraz tworzący pierścień chroniący dawne łąki dworskie zwane niegdyś Gräfliche Rehnen, czyli dzisiejsza Królewska Wyspa. Wały główne powstawały także poprzez podwyższanie wałów letnich, co miało miejsce między innymi w rejonie Świerkocina, Pyrzan i Dąbroszyna (gdzie nawet funkcjonuje spolszczona nazwa „Latowa Grobla”). W kilku miejscach występują wały wsteczne chroniące przed cofką ujścia kanałów głównych. Usypano je w dolnych biegach kanałów głównych zawala, np. Kanału Postomskiego, w górę od Słońska czy Kanału Czerwonego. Są tu jeszcze wały kanałowe, osobliwe nasypy, na koronach których poprowadzono koryta wodnego ciek. Przykład wału kanałowego znajduje się przy drodze z Witnicy do promu, w miejscu krzyżowania się tunelem z Kanałem Maszówek. Na terenie Błot Warciańskich funkcjonują liczne groble. Usypano je jako drogi umożliwiające komunikację pomiędzy wsiami i zagrodami. Na wypadek katastrofy powodzi stają się wałami letnimi chroniącymi użytki. Do osobliwości tutejszego krajobrazu zaliczyć należy jeszcze jeden rodzaj budowli ziemnych. Są nimi terpy, czyli usypane przez człowieka wzniesienia nad poziom podmokłych gruntów pod zagrody i inne budowle. Szczególnie imponują swymi rozmiarami terpy przeznaczone na cmentarze. Terpami są także rozszerzenia wałów w miejscu dawnych osad: min. Neu York, Urlika, Yorkstown.⁷

Zdiagnozowane problemy i wyzwania:

1. **Ubożenie przyrodnicze,**
2. **Zagrożenie bezpieczeństwa w obliczu katastrof i kataklizmów,**
3. **Niekorzystne zmiany klimatu.**

---

⁷ Hydroinżyniera Dolnej Warty, Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty, Górzycza 2013, ISBN 978-83-931688-1-1.

Obszar społeczno-gospodarczy

Głównym czynnikiem wpływającym na ten aspekt jest obecność granicy niemieckiej. Punktem zwrotnym dla regionu było otwarcie niemieckiego rynku pracy dla Polaków (1.05.2011 r.). Wielu mieszkańców chcąc podjąć się pracy dającej im większe zarobki, ale jednocześnie nie zmieniając miejsca zamieszkania, podjęła się takiego rozwiązania. Motywacja takiej decyzji jest różnorodna: od niechęci do emigracji całkowitej, niedostatecznej znajomości języka, która pozwalałaby na swobodne funkcjonowanie w Niemczech, po wyższe koszty życia (zwłaszcza wynajmu mieszkań). Sytuacja ta prowadzi jednak do ubytków na lokalnym rynku, który uzupełniany jest przez obywateli wschodnich sąsiadów Polski. Pod względem osiedleńczym natomiast, w szczególności miasta graniczne stają się bardzo atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Niezbędny jest więc rozwój infrastruktury sprzyjającej wykorzystaniu tego potencjału – mieszkaniowej, komunikacyjnej, rekreacyjnej czy związanej z kulturą i edukacją.

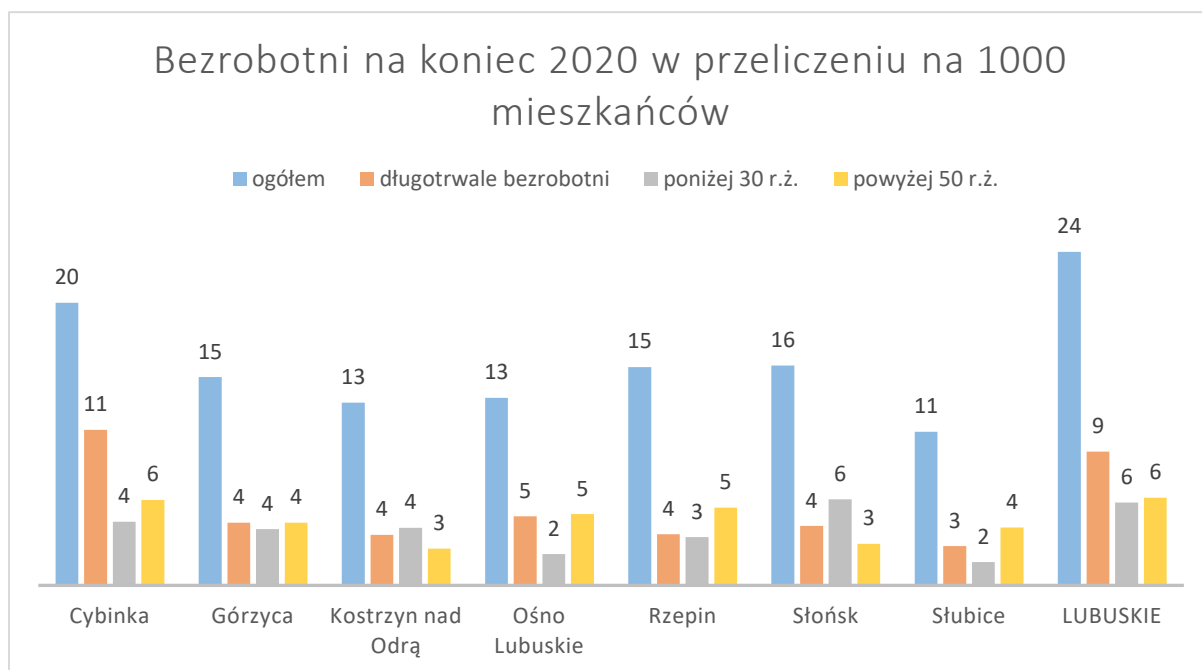
Rynek pracy:

Dane statystycznie pokazują, że w strukturze osób bezrobotnych dominują osoby powyżej 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotne. Problem długotrwałego bezrobocia dotyczy całego obszaru Województwa Lubuskiego, gdyż na koniec grudnia 2020 r. odnotowano 9.503 osoby długotrwale bezrobotne, co stanowiło 40,1% ogółu bezrobotnych. W powiecie słubickim udział długotrwale bezrobotnych kształtował się na poziomie 33%. W związku z powyższym udział osób długotrwale bezrobotnych w strukturze bezrobocia w powiecie słubickim kształtuje się poniżej średniej wojewódzkiej. Na koniec 2020 r. w województwie lubuskim osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia stanowiły 26,3% ogółu bezrobotnych. Na terenie powiatu słubickiego liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia wzrosła (...), natomiast ich udział zmniejszył się o 1,4 pkt. procentowego do poziomu 35%. Udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w powiecie słubickim, od wielu lat znajduje się powyżej średniej wojewódzkiej. (...) Warto dodać, że odsetek ww. grup osób jest zwykle większy w sytuacji gdy ogólna grupa osób bezrobotnych jest liczbowo niższa.⁸

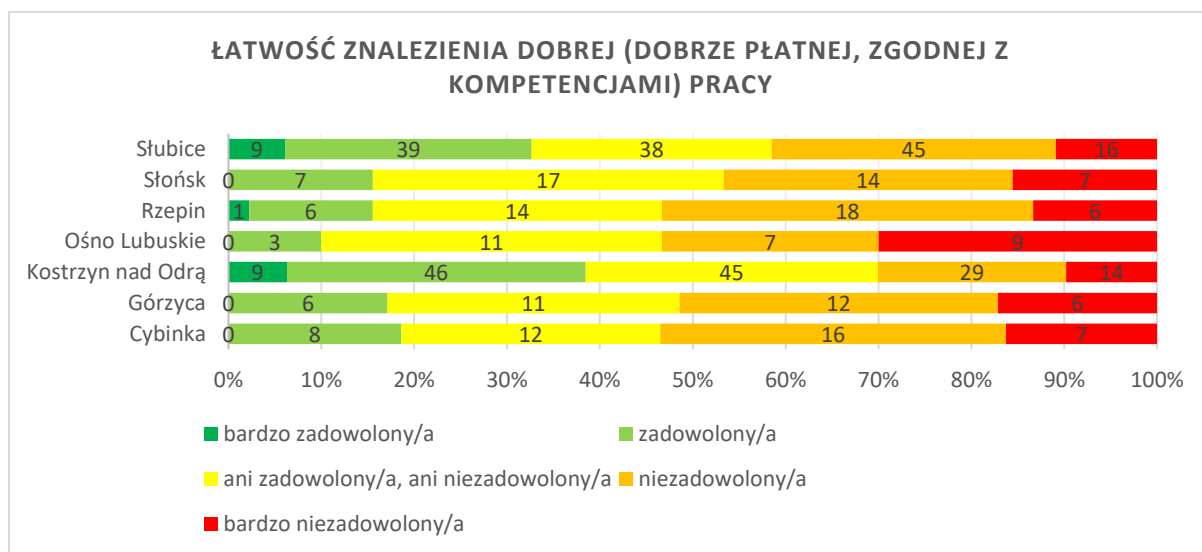
---

⁸ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Słubicach oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy w 2020 roku, PUP Słubice, 2021, s. 7.

Wykres 11 Bezrobotni na obszarze G-7 na koniec 2020 roku. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 12 Ocena zadowolenia z życia w gminie pod kątem łatwości znalezienia dobrej pracy. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. N=557

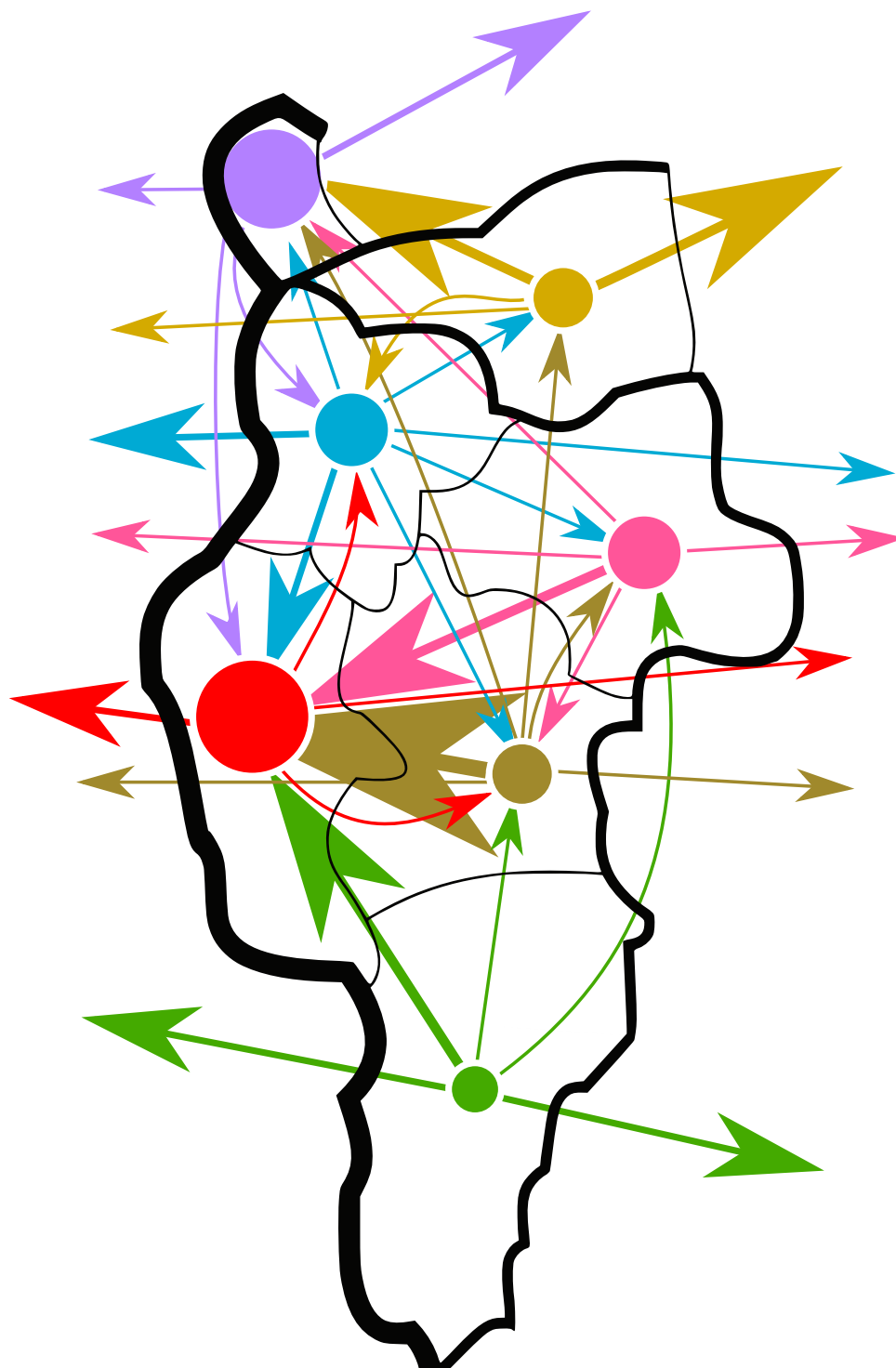

Inaczej wygląda lokalny rynek pracy pod względem jakościowym. W odczuciu większości mieszkańców G-7 rynek pracy nie daje możliwości znalezienia dobrej pracy. Wyższy poziom zadowolenia uzyskano natomiast w Kostrzynie nad Odrą i Stubicach - pozytywne wskazania było ponad 30 %.

Na powyższą ocenę z pewnością wpływa fakt migracji wewnętrznych pomiędzy gminami G7 w celach zawodowych lub w celu nauki. W jednym z pytań ankietowani wskazywali, w której gminie G7 uczą się lub pracują. Oprócz gmin G7 wskazywać można było zagranicę, inne miejsce w woj. lubuskim, w kraju, pracę domową lub brak pracy ani nauki. Na podstawie uzyskanych odpowiedzi przygotowano mapę migracji wewnętrznych. Każdy kolor (koło, strzałka) reprezentuje inną gminę. Przykładowo mieszkaniec gminy Górzycza odczytując mapę powinien zwrócić uwagę na kolor niebieski (taki jak kropka w gminie Górzycza). Strzałki o tym kolorze wskazują na kierunki ruchów wskazywane przez respondentów. Im grubsza strzałka (im większy grot) tym więcej wskazań w danym kierunku. Wielkość koła w tym samym kolorze oznacza natomiast skalę odpowiedzi wskazujących na pracę w

gminie zamieszkania (lub w domu). Zatem mieszkańcy Górzycy oprócz pracy w gminie Górzycy, najczęściej jeżdżą w tym celu do gminy Słubice oraz za granicę. Wartości liczbowe tych ruchów przedstawiono w poniższej tabeli:

Mapa 3 Kierunki migracji wewnętrznych w celach zawodowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Tabela 4 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

	W gminie Cybinka	w gminie Górzycza	w gminie Ośno Lubuskie	w Kostrzynie nad Odrą	w gminie Rzepin	w gminie Słońsk	w gminie Słubice	za granicą kraju	w innym województwie	w Gorzowie Wielkopolskim lub w Zielonej Górze	w innej gminie województwa lubuskiego	w domu	nie pracując i nie uczę się
Cybinka	38.1%	0.0%	2.4%	0.0%	7.1%	0.0%	28.6%	11.9%	2.4%	2.4%	7.1%	11.9%	11.9%
Górzycza	0.0%	58.1%	0.0%	6.5%	3.2%	3.2%	12.9%	9.7%	3.2%	3.2%	0.0%	6.5%	25.8%
Ośno Lubuskie	0.0%	0.0%	53.3%	3.3%	6.7%	0.0%	26.7%	3.3%	3.3%	0.0%	3.3%	0.0%	16.7%
Kostrzyn nad Odrą	0.0%	1.3%	0.0%	75.3%	0.0%	0.0%	2.0%	7.3%	8.0%	4.7%	1.3%	1.3%	6.0%
Rzepin	0.0%	0.0%	2.0%	2.0%	43.1%	2.0%	41.2%	2.0%	0.0%	5.9%	2.0%	2.0%	11.8%
Słońsk	0.0%	2.3%	0.0%	23.3%	0.0%	44.2%	0.0%	7.0%	4.7%	14.0%	4.7%	4.7%	16.3%
Słubice	0.0%	0.6%	0.0%	0.0%	1.2%	0.0%	81.2%	11.5%	3.0%	1.2%	1.2%	3.6%	4.8%

Analiza powyższych danych była m.in. elementem dyskusji podczas spotkań z radnymi gmin. Zgodnie z wyciągniętymi w jej trakcie wnioskami powyższe dane należy traktować jako wskazanie kierunków i ich ewentualnego znaczenia, jednak wartości liczbowe nie są w tym przypadku reprezentatywne dla całej populacji. Świadczą o tym m.in. zdecydowanie większy udział w badaniu osób, które wskazywały ostatnią z możliwych odpowiedzi (bezrobotni i emeryci) – bazując na tej wartości można by wyciągnąć wniosek sprzeczny z oficjalnymi danymi dot. sytuacji na rynku pracy, przytaczanymi wcześniej. Ponadto zgodnie przyznano, że zdecydowanie niedoszacowany w odpowiedziach jest odsetek osób pracujących za granicą. Wszystko wskazuje na to, że osoby aktywne zawodowo, pracujące w Niemczech w mniejszym stopniu były zainteresowane wzięciem udziału w prowadzonym badaniu ankietowym. Należy o tym pamiętać podczas wyciągania wniosków z powyższej tabeli i mapy.

W celu uzyskania bardziej szczegółowych i precyzyjnych informacji na ten temat w lipcu 2024 roku zwrócono się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z prośbą o udzielenie informacji publicznej na temat ilości osób aktualnie zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o pracę, których adres zamieszkania znajduje się w danej gminie i zostało zgłoszonych do ubezpieczeń przez płatników mających rejestrową siedzibę na terenie gmin obszaru G-7. Dane przedstawiają się następująco:

Tabela 5 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych. Opracowanie własne na podstawie danych ZUS wg stanu na czerwiec 2024.

Gmina ubezpieczonego	Liczba osób ubezpieczonych ogółem	w tym u płatników z siedzibą w gminie:						
		KOSTRZYN NAD ODRĄ	CYBINKA	GÓRZYCA	OŚNO LUBUSKIE	RZEPIN	SŁUBICE	SŁOŃSK
KOSTRZYN NAD ODRĄ	5825	3978	-	34	6	13	79	62
CYBINKA	1308	3	406	X	6	72	336	-
GÓRZYCA	1440	286	-	222	27	39	171	20
OŚNO LUBUSKIE	1321	19	X	13	538	122	130	5
RZEPIN	2516	36	18	10	45	1182	409	3
SŁUBICE	5461	43	10	3	17	113	3822	5
SŁOŃSK	1027	202	-	13	23	8	18	388

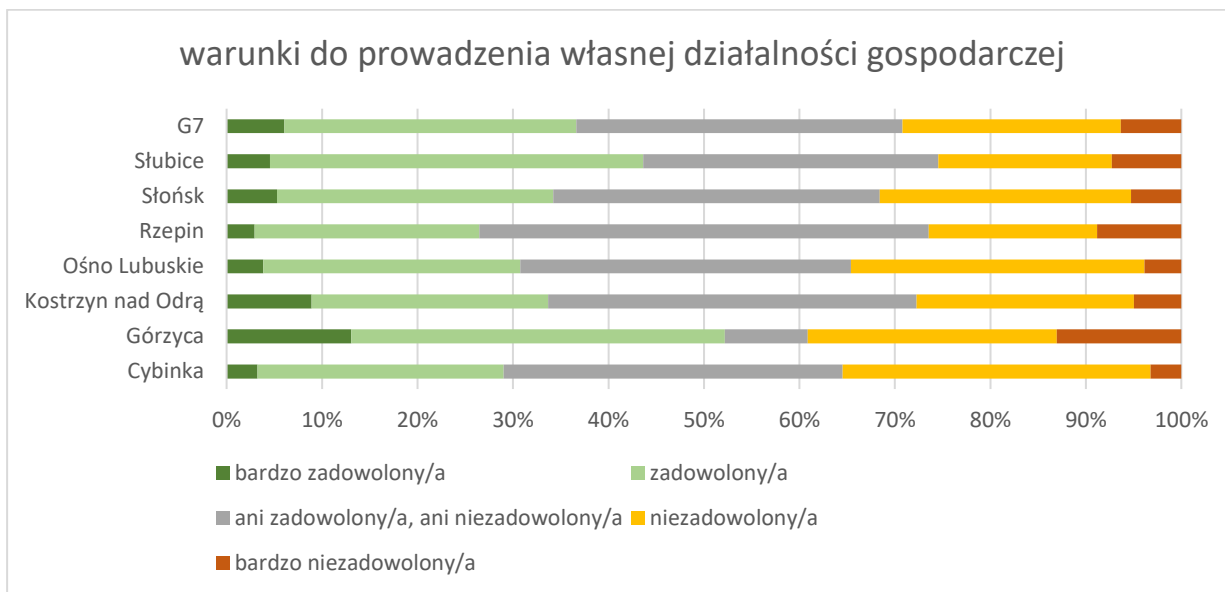
Tabela 6 Dane procentowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych. Opracowanie własne na podstawie danych ZUS wg stanu na czerwiec 2024.

Gmina ubezpieczonego	Liczba osób ubezpieczonych ogółem	w tym u płatników z siedzibą w gminie:							SUMA
		KOSTRZYN NAD ODRĄ	CYBINKA	GÓRZYCA	OŚNO LUBUSKIE	RZEPIN	SŁUBICE	SŁOŃSK	
KOSTRZYN NAD ODRĄ	5825	68%	0%	1%	0%	0%	1%	1%	72%
CYBINKA	1308	0%	31%	0%	0%	6%	26%	0%	63%
GÓRZYCA	1440	20%	0%	15%	2%	3%	12%	1%	53%
OŚNO LUBUSKIE	1321	1%	0%	1%	41%	9%	10%	0%	63%
RZEPIN	2516	1%	1%	0%	2%	47%	16%	0%	68%
SŁUBICE	5461	1%	0%	0%	0%	2%	70%	0%	73%
SŁOŃSK	1027	20%	0%	1%	2%	1%	2%	38%	63%

Zgodnie z przedstawionymi wyżej danymi blisko 2,5 tys. (blisko 13%) pracowników z terenu G-7 codziennie przemieszcza się do jednej z sąsiednich gmin do pracy. Oczywiście najpopularniejsze kierunki to Kostrzyn nad Odrą i Słubice, do których dojeżdżają łącznie 1732 osoby z pozostałych gmin.

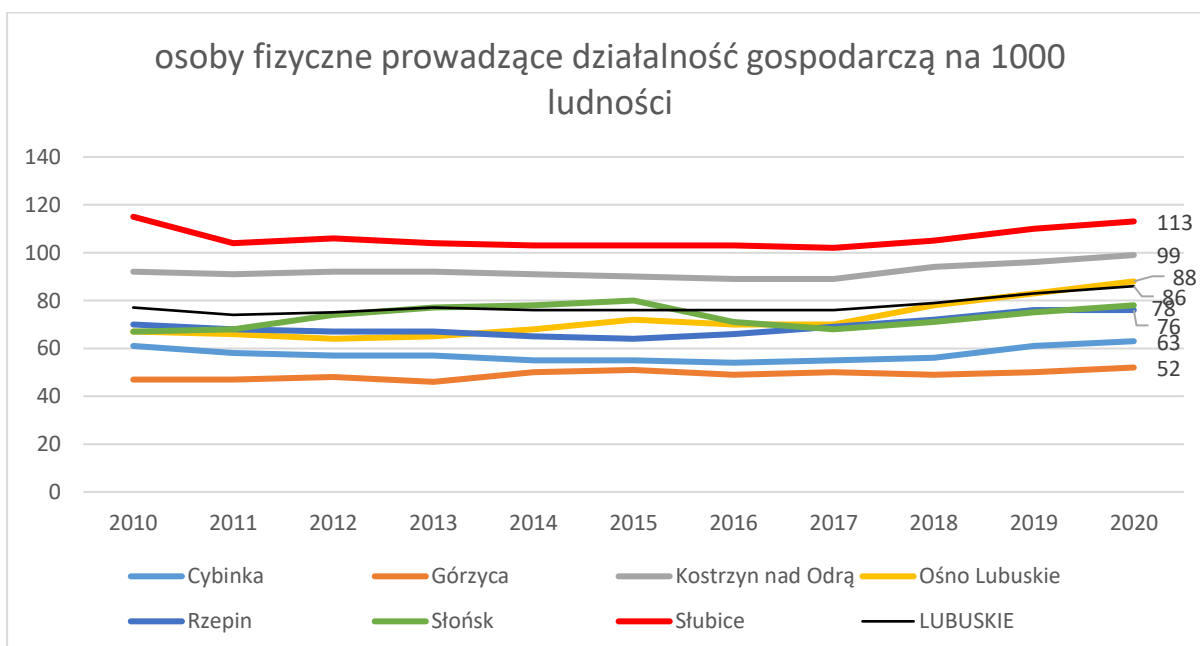
Kolejnym obrazem rzucającym światło na sytuację w ramach obszaru „gospodarka i rynek pracy” są portrety przedsiębiorców. Pierwszy z wykresów przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o zadowolenie z warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie zamieszkania. Co istotne blisko 35% ankietowanych odpowiedziało „nie mam zdania”. Rozkład pozostałych odpowiedzi przedstawiono poniżej.

Wykres 13 Zadowolenie z warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.

Na całym obszarze G7 warunki te oceniane są raczej pozytywnie – dzieląc odpowiedzi na 3 frakcje (pozytywną, neutralną i negatywną) przeważa właśnie ta pozytywna. Należy jednak zauważyć, iż rozkład w każdej z nich jest zbliżony, co świadczy raczej o braku wyraźnej tendencji.

Wykres 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 osób - ujęcie dynamiczne (lata 2010-2020). Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

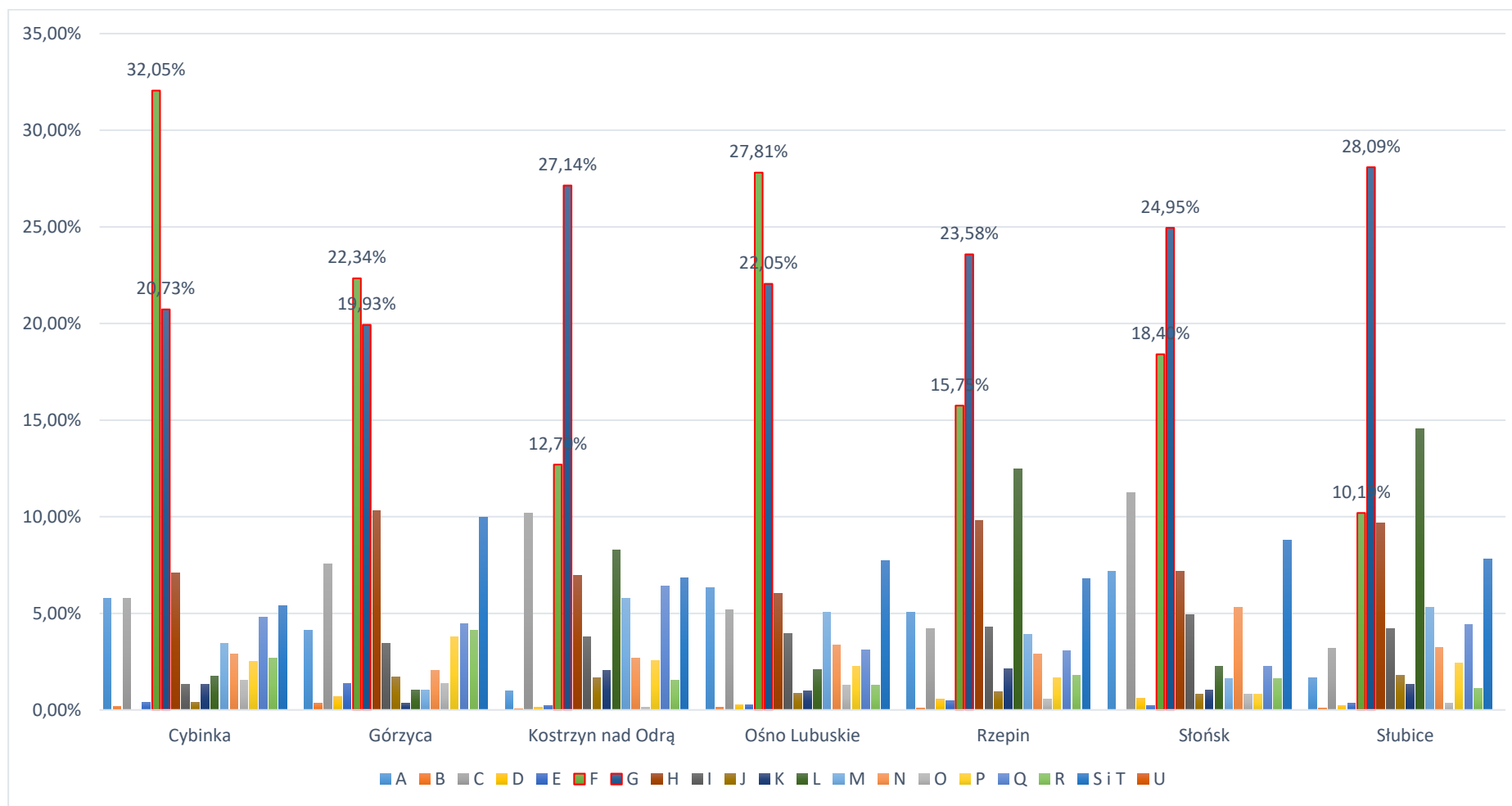

Kolejny z wykresów dotyczących tej dziedziny pokazuje, że Słubice oraz Kostrzyn nad Odrą są dobrym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne. W przypadku tych dwóch gmin wskaźniki są zdecydowanie wyższe niż w przypadku całego województwa lubuskiego (86) i w przypadku Słubic znacząco przewyższyły wartość 100 osób prowadzących działalność na 1000 mieszkańców. Co warte odnotowania, mniej więcej od 2017 roku obserwujemy w zasadzie we wszystkich jednostkach naszego regionu ożywienie w tej sferze i stopniowy (około 10% 2017-2020) wzrost wskaźników.

Jeśli chodzi o przeważające rodzaje działalności gospodarczej (zgodnie z podziałem PKD) to najliczniej reprezentowane w regionie są te, które mieszczą się w kodach z sekcji F Budownictwo i G Handel. Te sekcje są dwiema najliczniejszymi we wszystkich, poza Ślubicami gminach. W Ślubicach natomiast drugie miejsce zajęła sekcja L (zarządzanie nieruchomościami), która także licznie reprezentowana jest w Kostrzynie nad Odrą.

Wykres 15 Udział podmiotów prowadzących działalność w poszczególnych sektorach wg PKD (na koniec 2020). Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Mobilność, komunikacja i transport

Brak blisko usytuowanych obwodnic dla ruchu tranzytowego prowadzi do zjawiska "wąskiego gardła" w komunikacji drogowej w Kostrzynie nad Odrą i Słubicach, czyli do zakorkowania całego centrum miasta i większości dróg prowadzących pośrednio lub pośrednio do tych miast. Problem ten jest o tyle istotny, że jego wysoka skala widoczna jest nie tylko w czasie weekendów, ale również i w dni robocze w godzinach popołudniowych. Problem narasta z roku na rok ze względu na większą ilość pojazdów na drogach, coraz większy ruch transgraniczny oraz wdrożenie częściowych kontroli na granicy.

Mapa 4 Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich regionu (SDR 20/21 GDDKiA)

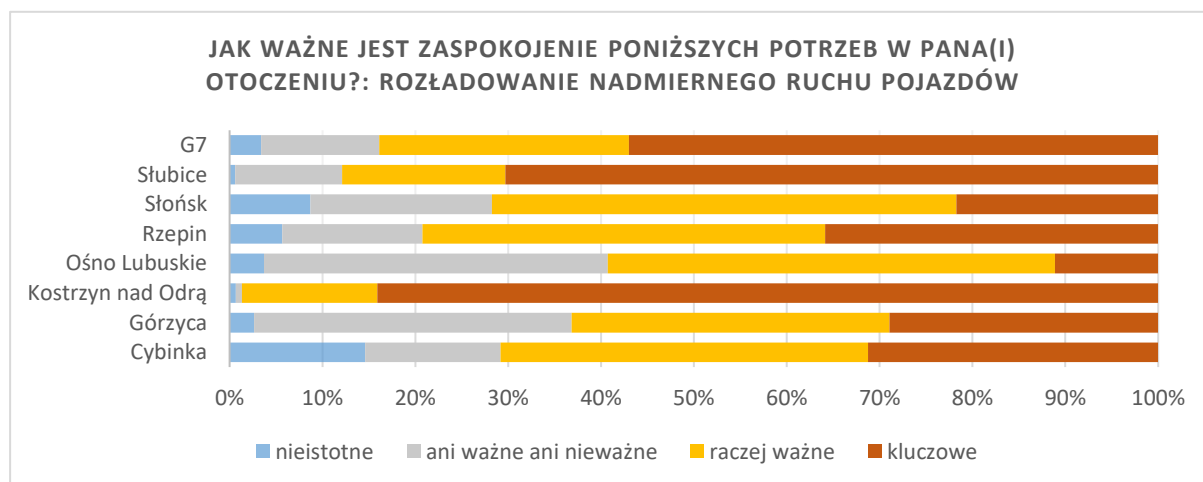

Tabela 7 Wyniki badania SDR. Porównanie ruchu drogowego w latach 2010 i 2020/21. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA.

nr punktu	droga nr	odcinek		Ruch 2010	Ruch 2020/21	zmiana '10-'21
1	29	Granica	Słubice	10010	13501	35%
2	29	Słubice	Urad	4938	4592	-7%
3	29	Urad	Korczyców	3871	4161	7%
4	31	Górzycyca	Słubice	3888	3715	-4%
5	22	Granica	Kostrzyn	5406	5607	4%
6	22	Kostrzyn	Lemierzyce/Słońsk	3288	3970	21%
7	31	Sarbinowo	Kostrzyn	5114	7290	43%
8	134	Ośno	Rzepin	2478	2526	2%
9	137	Słubice	Nowe Biskupice	5979	7798	30%
10	137	Kowalów	Ośno Lubuskie	3888	4777	23%
11	139	Górzycyca	Kowalów	1043	1016	-3%
12	139	Kowalów	Rzepin	1600	2375	48%
13	139	Rzepin	Debrznica	587	629	7%
14	134	Rzepin	Urad	902	1147	27%
15	134	Ośno Lubuskie	Muszkowo	2753	3744	36%
16	132	Kostrzyn	Dąbroszyn	3863	4849	26%
Średnia dla G7				3725,5	4481,063	20%

Natężenie ruchu kołowego w całym regionie jest uciążliwe. Potwierdzają to opinie mieszkańców, którzy pytani o to na ile ważne jest zaspokojenie poszczególnych potrzeb, „rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów” uznano za najistotniejszą. Ponad 50% mieszkańców całego regionu uznało ją za kluczową.

Wykres 16 Odpowiedź na pytanie o istotność potrzeby rozładowania nadmiernego ruchu pojazdów. Źródło: ankieta online, N=560

Mieszkańcy obszaru G-7 nisko oceniają również stan infrastruktury drogowej - zadowolenie wyraził jedynie co czwarty mieszkaniec regionu. Najlepiej drogi oceniają mieszkańcy Cybinki (ponad 40%) oraz Słońska (blisko 40%).

Osobnym wątkiem związanym z infrastrukturą drogową jest kwestia bezpieczeństwa. Mieszkańcy regionu odczuwają potrzebę poprawy sytuacji w tym obszarze, a jedną z najważniejszych wskazywanych w tej kwestii była potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa w pobliżu dróg.

Transport publiczny:

Najlepiej skomunikowanymi między sobą miejscowościami są Kostrzyn nad Odrą, Rzepin, Górzycy oraz Słubice. Z Kostrzyna nad Odrą i Rzepina dostać się można do 4 gmin, z Górzycy do 5 a ze Słubic do wszystkich pozostałych 6 gmin G-7. W przypadku pozostałych gmin możliwość dotyczy jedynie najbliższego sąsiada i to w ograniczonej ilości kursów w ciągu dnia. Biorąc pod uwagę rozkłady jazdy należy zauważyć, że często podróż w jedną stronę sprawi iż nie będzie możliwości powrotu tego samego dnia.

Komunikacja publiczna wewnątrzgminna również nie jest na zadowalającym poziomie. Na badanym terenie niestety są miejscowości nieskomunikowane zupełnie. Poziom wykluczenia komunikacyjnego wpływa na mobilność na rynku pracy mieszkańców tych miejscowości. Do dyspozycji mają jedynie podróżowanie rowerem lub własnym pojazdem, o ile taki posiadają. W przypadku osób niezamożnych brak dostępności komunikacyjnej może prowadzić do pogłębiania się trudnej sytuacji życiowej. Kostrzyn nad Odrą posiada miejski transport publiczny komunikujący ze sobą różne części miasta. Podobnie sytuacja wygląda w Słubicach.

Transport publiczny obok jakości podstawowej opieki zdrowotnej oraz dostępności miejsc w żłobkach to w ocenie mieszkańców G-7 obszar oceniany najniżej. Pozytywne odczyty zadowolenia powyżej 20% odnotowano jedynie w gminach, które albo są dobrze skomunikowane ze względu na położenie przy szlakach kolejowych (jak Rzepin) albo posiadają dosyć dobrze, jak na warunki gmin G-7, rozwiniętą sieć własnego transportu miejskiego (Słubice, Kostrzyn nad Odrą). Kostrzyn nad Odrą ma darmową komunikację miejską oraz bardzo dobrze ustanowioną sieć połączeń kolejją zarówno z dużymi ośrodkami w PL jak w DE. Aspekt ten mógłby się rozwinąć wraz ze wzrostem rozwoju turystyki w regionie.

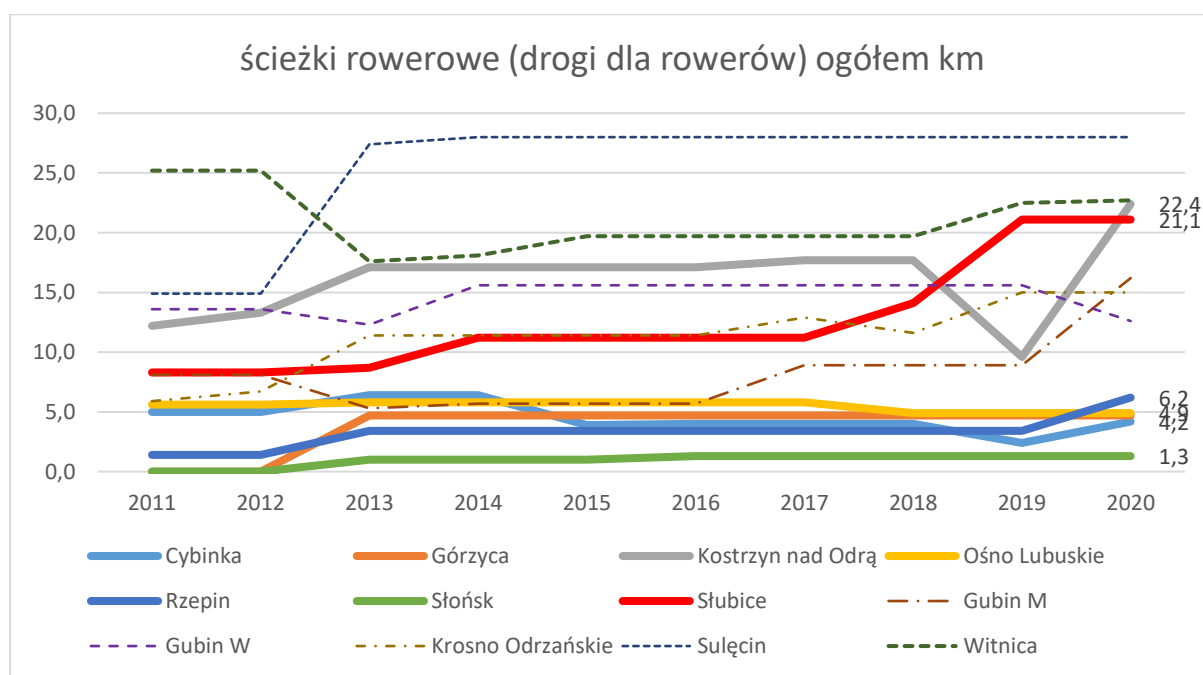
Ścieżki rowerowe:

Alternatywą dla nadmiernego ruchu kołowego oraz braku wystarczających połączeń transportu zbiorowego może być przemieszczanie się rowerami czy hulajnogami elektrycznymi. Obszar G-7 znajduje się na przecięciu szlaków rowerowych o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. Wzdłuż korony wałów przeciwpowodziowych przy Odrze prowadzi szlak północ-południe. Natomiast na osi Kostrzyn nad Odrą – Ośno Lubuskie, oraz Kostrzyn nad Odrą – Gorzów Wielkopolski rozciągają się szlaki typu wschód-zachód. Po niemieckiej stronie Odry znajduje się dobrze rozwinięty infrastrukturalnie bliźniaczy szlak koroną wałów przeciwpowodziowych. Pomiedzy Słubicami a Kostrzynem nad Odrą ma on potencjał do transgranicznej pętli rowerowej o długości ok. 70 km. z przeprawami w obu miastach. Po stronie polskiej ten szlak wymaga jednak inwestycji, szczególnie na terenie gminy Górzycy, gdyż na wysokości miejscowości Górzycy kończy się utwardzona ścieżka rowerowa biegnąca ze Słubic.

Zgodnie z danymi GUS długość ścieżek rowerowych w gminach G-7 systematycznie, choć powoli, rośnie. Ich ilość nadal jest jednak niewystarczająca, aby wykorzystać ich walory. Kostrzyn nad Odrą oraz Słubice to miejscowości najbardziej rozwinięte w zakresie ścieżek rowerowych. Na uwagę zasługuje również Ośno Lubuskie, które oprócz wytyczonego międzynarodowego szlaku R1 na swoim terenie wytyczone ma ścieżki o wysokiej klasie o charakterze rekreacyjnym (jak np. wokół jeziora Rzeczynek). Oprócz tego w każdej z gmin wskazać można ścieżki typowo komunikacyjne takie jak Słubice – Kunowice, Słubice-Drzecin; Górzycy – Owczary; Czarnów – Stańsk; Cybinka - Urad, Ośno Lubuskie – Radachów. Rzepin - Gajec. W gminie Słońsk ścieżki rowerowe znajdują się w obrębie miejscowości – stolicy gminy. Warto nadmienić, że w przypadku Słońska wiele ścieżek, które prawdopodobnie nie widnieją w oficjalnych wykazach, ale mają do tego predyspozycje, biegnie po szczytach licznych tutaj wałów przeciwpowodziowych. Szczytem wału przeciwpowodziowego biegnie również szlak rowerowy w gminie Cybinka, który podobnie jak omawiany wyżej polsko-niemiecki „ring” pomiędzy Kostrzynem a Słubicami, ma potencjał aby stać się odcinkiem ringu południowego, wymaga jednak wymiany nawierzchni. Pozostałe ścieżki rowerowe w tej gminie koncentrują się przy samej Cybince, łącząc z nią Bieganów i Białków oraz Urad, a także biegnąc przez centrum Cybinki.

Biorąc pod uwagę, iż w przypadku gdy do miejscowości gminnych nie dociera transport publiczny, transport rowerowy może być dla części mieszkańców o niższym statusie materialnym jedyną możliwością dojazdu do pracy, szkoły czy też najbliższego centrum komunikacyjnego. **Ścieżki rowerowe pełnią zatem obok funkcji rekreacyjnych głównie rolę spoinową w zakresie mobilności mieszkańców.** W przypadku gdy brak jest wytyczonych bezpiecznych ścieżek rowerowych mieszkańcy korzystać muszą z dróg publicznych, na których jak wykazano wcześniej, panuje duży ruch, przez co poruszanie się nimi stanowi pewien element ryzyka.

Wykres 17 Długość ścieżek rowerowych w gminach G-7 oraz w gminach porównawczych w latach 2011-2020 (w 2022 – ostatnie dane GUS, na obszarze G-7 bez zmian). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Istotnym zagadnieniem jest rozmieszczenie ścieżek rowerowych w terenie. Aktualną sieć (wg stanu na lipiec 2024) zamieszczono na poniższej mapie (kolor pomarańczowy). Kolorem zielonym zaznaczono fragmenty, które pojawiają się w planach udostępnianych publicznie (przetargi, wypowiedzi wóldarzy, zapisy strategii rozwoju gmin). Biorąc pod uwagę drogi dla rowerów jako alternatywny bezpieczny sposób skomunikowania miejscowości obszaru G-7 należy odpowiedzieć na kilka pytań:

1. Czy istniejące odcinki komunikują ze sobą centra lokalne z mniejszymi miejscowościami?
2. Czy istniejące odcinki łączą się ze sobą w dłuższą sieć?
3. Czy istniejące w poszczególnych gminach odcinki łączą się ze sobą komunikując ze sobą te gminy?
4. Czy istniejące odcinki pozwalają dotrzeć rowerem do ważnych dworców kolejowych pozwalających na kontynuowanie podróży pociągami?
5. Ile miejscowości regionu znajduje się na trasie takich dróg?

Ad. 1

- Gmina Słońsk – ścieżka rowerowa Słońsk – Przyborów komunikuje pobliską wieś z siedzibą gminy;
- Gmina Ośno Lubuskie – ścieżka rowerowa Ośno Lubuskie – Radachów komunikuje pobliską wieś z siedzibą gminy;
- Gmina Górzycza – ścieżka rowerowa Górzycza – Owczary komunikuje pobliską wieś z siedzibą gminy;
- Ścieżka po koronie wału nad Odrą w stronę Słubic częściowo komunikuje gminę Górzycza ze Słubicami (brakuje odcinka ok. 300 m.);
- Gmina Słubice. Ścieżka po koronie wału komunikuje ze Słubicami wioskę Nowy Lubusz, ścieżka Słubice – Drzecin i Słubice – Kunowice komunikuje ze Słubicami najbliższe wioski;

- Gmina Rzepin – ścieżki Rzepin – Gajec i Rzepin – Staroścín komunikują dwie wioski z siedzibą gminy i centrum komunikacyjnym;

– Gmina Cybinka – ścieżki Cybinka – Urad, Cybinka – Bieganów i Cybinka – Białków komunikuje pobliskie wsie z siedzibą gminy.

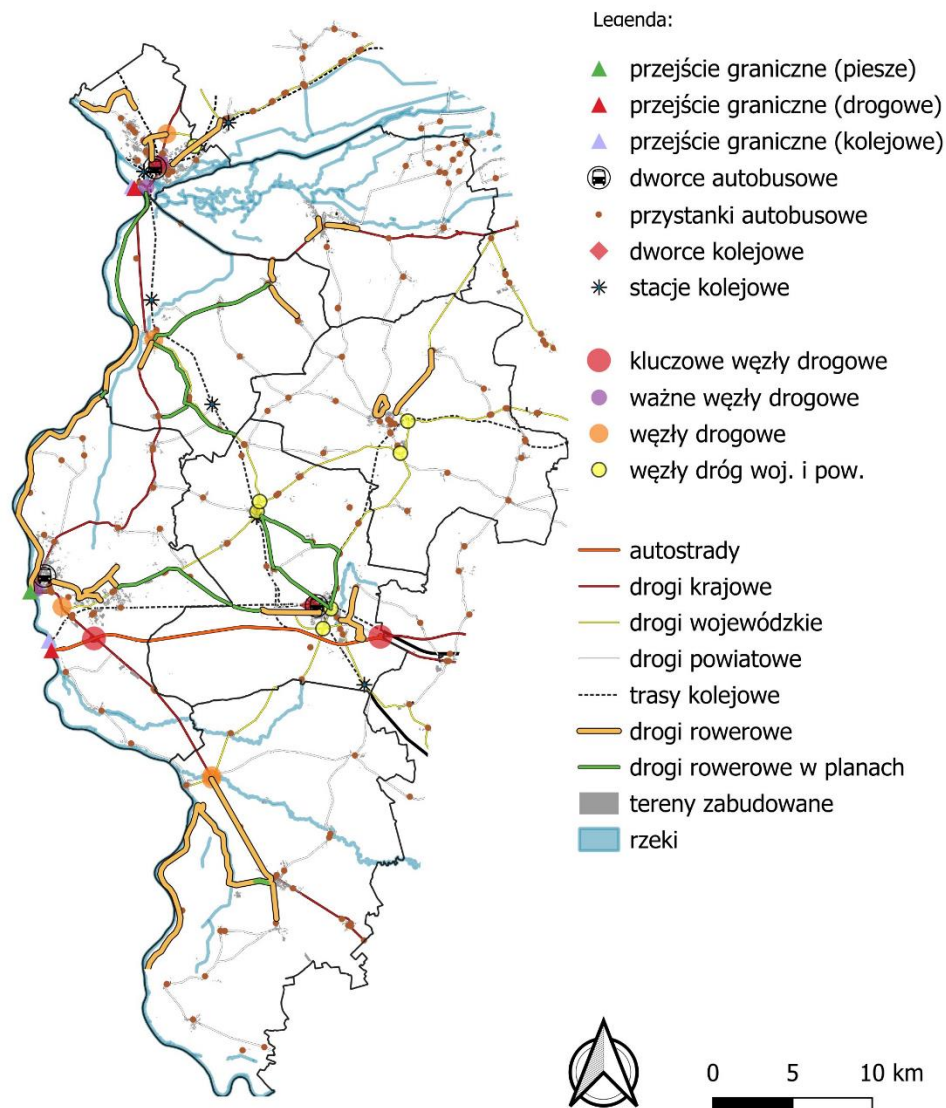
Ad. 2 Sieć jest rozproszona i niespójna. Połączenie niektórych odcinków domknie dłuższe odcinki. Budowa części planowanych fragmentów pozwoli skomunikować ze sobą kilka gmin (np. połączenie Górzycy i Słubic, następnie Słubic i Rzepina).

Ad. 3 Poza połączeniem gminy Słubice i Górzycy (bez brakujących 300 m) aktualnie istniejące drogi rowerowe nie dobiegają do granic gmin. Wkrótce jednak gmina Rzepin dobuduje fragment wzdłuż drogi powiatowej, który doprowadzi drogę z Rzepina, przez Gajec do granicy gminy (etap przetargu).

Ad. 4 Aktualnie takie możliwości dają jedynie ścieżki wewnątrz gminy Rzepin. Po ich skomunikowaniu z pozostałymi gminami ich potencjał w tym zakresie znacząco wzrośnie. Podobnie sytuacja wyglądać może w Kostrzynie nad Odrą, jeśli miastu udałoby się wytyczyć dojazd do południowej granicy, a gmina Górzycy zrealizowałaby zaplanowany fragment do północnej granicy gminy.

Ad. 5 Aktualnie w komunikacji wieś – siedziba gminy skomunikowanych jest zaledwie 11 z 69 wsi.

Mapa 5 Komunikacja na obszarze G-7, ścieżki rowerowe

Głównym problemem w zakresie infrastruktury ścieżek rowerowych jest brak ich połączenia oraz nieskomunikowanie z ważnymi punktami funkcjonalnymi, a co za tym idzie zbyt niskie wykorzystanie ich potencjału zarówno na poziomie krajowym jak i międzynarodowym. W świetle przedstawionych danych liczbowych o ilości osób przemieszczających się codziennie między miejscowościami regionu w celach zawodowych i edukacyjnych, zbudowanie powiązanej sieci komunikacji alternatywnej powinno być jednym z priorytetów.

Dostęp do mediów:

W zakresie tego obszaru największym zadowoleniem mieszkańców wyróżnia się dostęp do Internetu. Większa część mieszkańców regionu G-7 pozytywnie wypowiada się również w kwestii dostępności do mediów wodno-kanalizacyjnych. Średnią regionu zaniżają w tym przypadku Słubice i Górzycy, które zarówno pod względem jakości wody jak kanalizacji odznaczają się najniższym spośród wszystkich gmin zadowoleniem mieszkańców.

Z kolei dostępność mieszkań oraz poziom satysfakcji z warunków mieszkaniowych oceniana jest najniższej przez blisko 50 % mieszkańców. Najtrudniejsza sytuacja w zakresie tego problemu wskazywana jest w Kostrzynie nad Odrą oraz w Słubicach.

Oczywiście dostępność mediów na obszarach wiejskich i miejskich w poszczególnych gminach różni się bardzo wyraźnie. W ogólnym rozrachunku najlepiej wyglądają gminy Kostrzyn nad Odrą oraz Słubice. W przypadku obszarów wiejskich Kostrzyn nie jest brany pod uwagę ze względu na fakt, iż jest to gmina miejska. Natomiast w przypadku pozostałych gmin, pod względem wody najlepiej wypada Słońsk, natomiast jeśli chodzi o kanalizację to liderem jest tutaj Górzycy. Co warte odnotowania w Górzycy znajduje się oczyszczalnia ścieków, która oprócz miejscowości z terenu gminy obsługuje także Golice, znajdujące się w gminie Słubice.

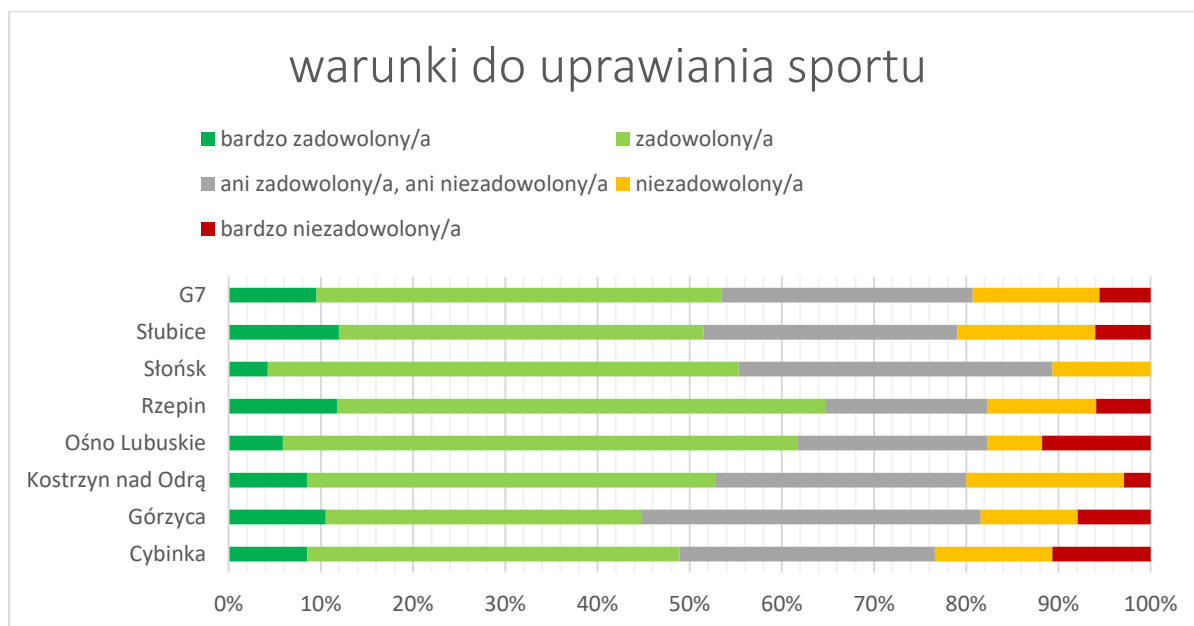
Sport:

Atutem terenu G-7 jest to, iż w każdej gminie znajduje się infrastruktura sportowa pozwalająca na uprawianie co najmniej kilku sportów na terenie danej jednostki. Świadczy to o dosyć wysokiej dostępności infrastruktury sportowej, co potwierdza opinia mieszkańców. Zadowolenie z warunków do uprawiania sportu uplasowało się na podium rankingu zadowolenia z poszczególnych aspektów życia.

Jednak pomimo wysokiej oceny warunków do uprawiania sportu zauważyć należy, że na terenie tutejszych gmin brakuje infrastruktury do niektórych dyscyplin sportowych (także pod kątem rekreacyjnym). Przykładem może być brak ścianek wspinaczkowych czy też znikoma ilość boisk do piłki ręcznej, lodowisk i infrastruktury do sportów wodnych, co stanowić by mogło dodatkowy potencjał regionu czy też brak profesjonalnego stadionu w Kostrzynie. Tutaj z kolei warto wspomnieć o potencjale jakim jest wybudowany nowy basen, który może być wykorzystywany przez wszystkie gminy G7

Wykres 18 Zadowolenie z warunków do uprawiania sportu w gminie. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.

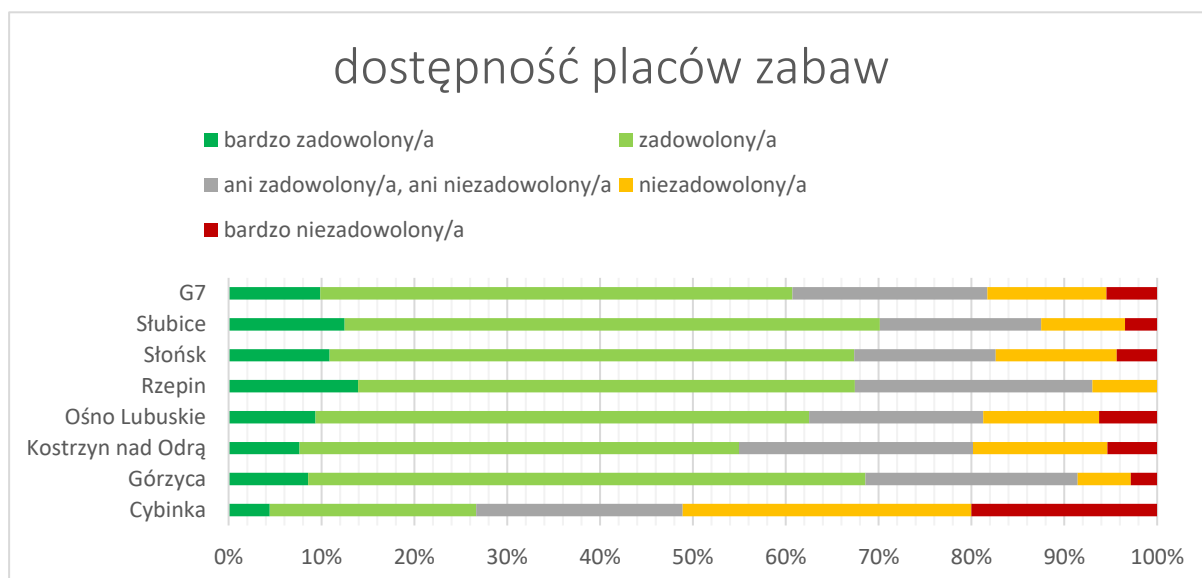

Rekreacja:

Na obszarze objętym opracowaniem znajdują się rzeki, które chętnie wybierane są przez kajakarzy. Szczególnym potencjałem dysponuje Pliszka oraz Ilanka. Każda z gmin objętych opracowaniem ma styczność z formą rekreacji czy też turystyki wodnej. Rzeki Odra, Warta, Postomia, Ilanka i Pliszka spajają wszystkie 7 gmin. Dodatkowo mnogość ośniańskich jezior uzupełnia tę bazę o wody stojące. Stanowi to duży potencjał i wspólne ogniwo G-7.

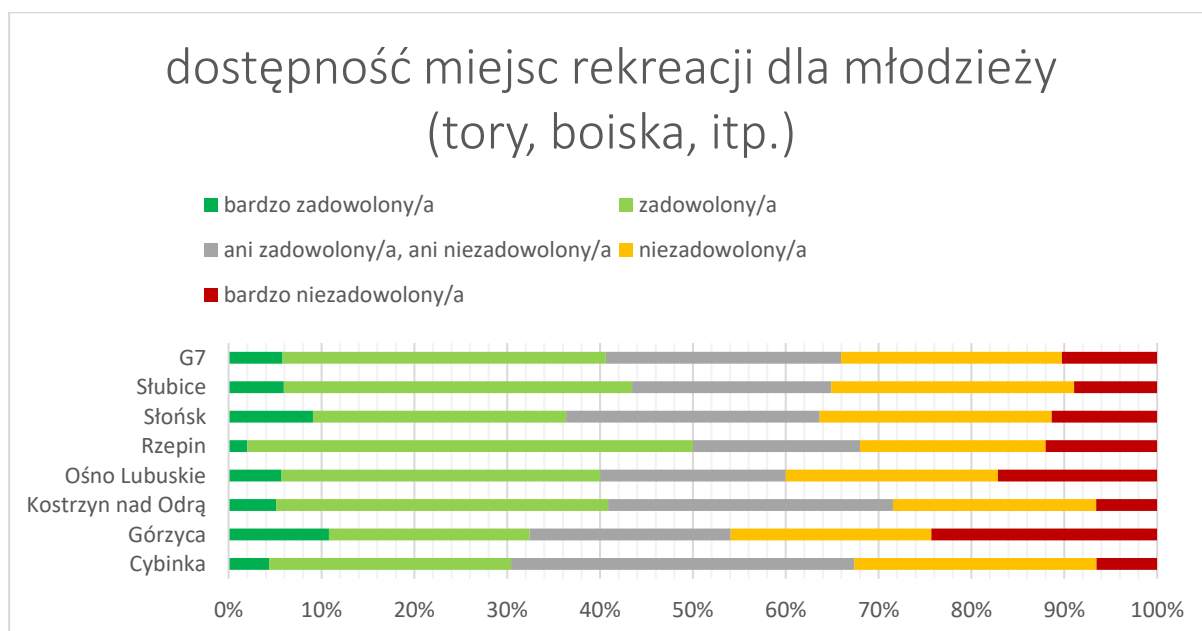
Infrastruktura rekreacyjna służąca lokalnym społecznościom w ostatnich kilkunastu latach powstała głównie za sprawą Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, ale także w wyniku własnego budżetu danego samorządu. Według oceny mieszkańców dotyczącej tego typu inwestycji najlepiej wypada dostępność placów zabaw - mieszkańcy G-7 umieścili ten element na drugim miejscu w klasyfikacji zadowolenia z warunków życia w gminie. Analizując odpowiedzi w poszczególnych gminach nie sposób pominąć wyraźnej niższej niż średnia oceny dostępności placów zabaw w gminie Cybinka. Odsetek osób niezadowolonych ze stanu rzeczy jest ponad dwukrotnie większy niż dla całego obszaru G-7. Najlepiej kwestie placów zabaw oceniają z kolei mieszkańcy Słubic i Górzycy. Najmniej niezadowolonych z tego aspektu mieszkańców odnotowano na terenie gminy Rzepin.

Wykres 19 Zadowolenie z dostępności placów zabaw. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Dużo słabiej wypadła dostępność miejsc rekreacji dla młodzieży, bo znalazła się na 16 spośród 24 miejsc zadowolenia z warunków życia. Tutaj najlepiej wypada Rzepin, gdzie połowa ankietowanych udziela pozytywnych odpowiedzi. Najmniej pozytywnych wskazań ponownie odnotowano w Cybince, podczas gdy najwięcej wskazań negatywnych – w gminie Górzycza.

Wykres 20 Zadowolenie z dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

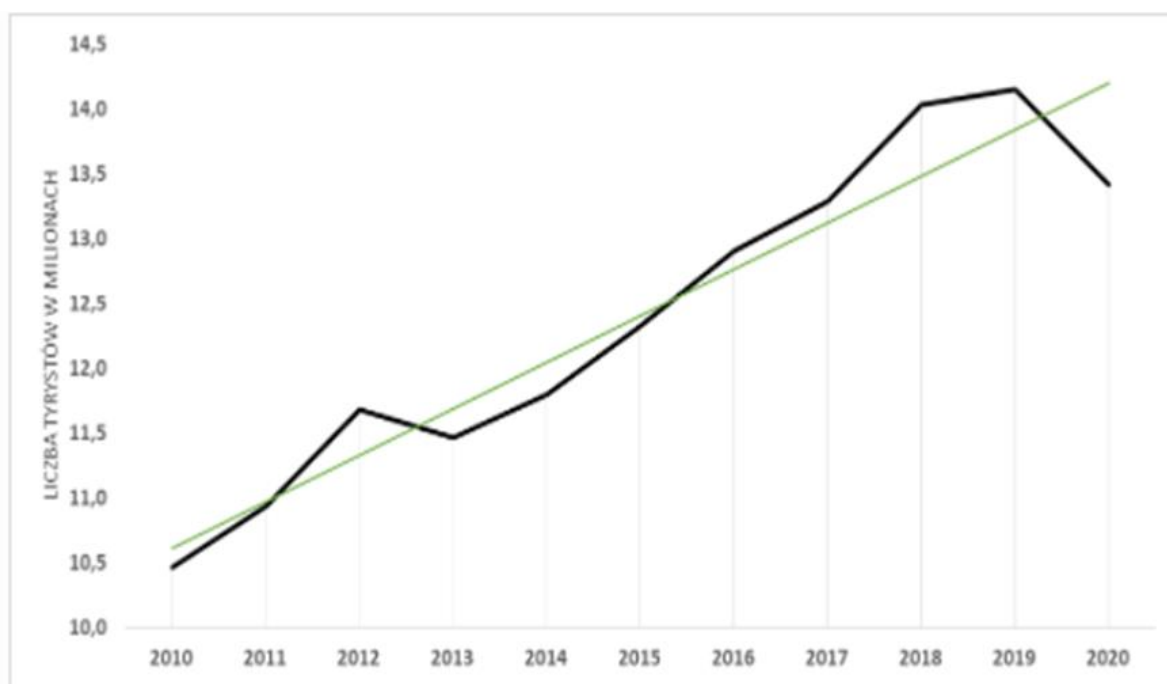
Warto zauważyć, że mieszkańcy regionu G-7 zgłaszali dodatkowe potrzeby w obszarze infrastruktury rekreacyjnej. Były to: Budowa/rozbudowa ścieżek rowerowych (8 wskazań); duże inwestycje w obiekty sportowo-widowiskowe typu hala, basen, kręgielnia (9); zwiększenie ilości placów zabaw i miejsc rekreacji (6). Natomiast „zwiększenie ilości i jakości parków, placów zabaw, miejsc odpoczynku i rekreacji” znalazło się na 12 (z 20) miejscu w rankingu najpilniejszych potrzeb mieszkańców

Analizując powyższe informacje, widoczna jest potrzeba mieszkańców gmin w zakresie dalszego rozwoju infrastruktury rekreacyjnej. Rozbudowa ilości miejsc rekreacji dla dzieci, młodzieży i dorosłych może przyczynić się do większego zadowolenia mieszkańców z jakości życia na obszarze G-7, czego następstwem może być z kolei większa chęć potencjalnej ludności do zasiedlania tego właśnie regionu.

Turystyka:

Z analizy przeprowadzonej przez GUS wynika, że powiat słubicki (5 z 7 gmin G-7) jest powiatem o potencjale turystycznym na najniższym w 7-o stopniowej skali poziomie. Zgodnie z metodologią analizy GUS na atrakcyjność turystyczną składają się wskaźniki z obszaru atrakcyjności kulturowej, atrakcyjności środowiskowej oraz atrakcyjności biznesowo-hotelowej. Spośród wymienionych w metodologii rodzajów atrakcyjności, obszar G-7 najlepiej wypada w atrakcyjności środowiskowej, powiat słubicki znajduje się tutaj w 2 klasie podczas gdy powiaty gorzowski i sulęciński w 4 (i można założyć, że w dużej mierze ma to związek z położeniem Parku Narodowego Ujście Warty właśnie na terenie tych powiatów. PN „Ujście Warty” jest jednym z najcenniejszych obszarów pod względem ornitologicznym w naszym kraju. Unikalne tereny podmokłe, rozległe łąki i pastwiska stanowią jedną z najważniejszych ostoi ptaków wodnych i błotnych. Warto wspomnieć, że park ten stanowi największy potencjał turystyczny obszaru G-7 - w 2020 roku odwiedziło go 65 tys. Turystów.⁹

Wykres 21 Dynamika zmian w liczbie turystów odwiedzających polskie Parki Narodowe. <https://stat.gov.pl/portaledukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/>

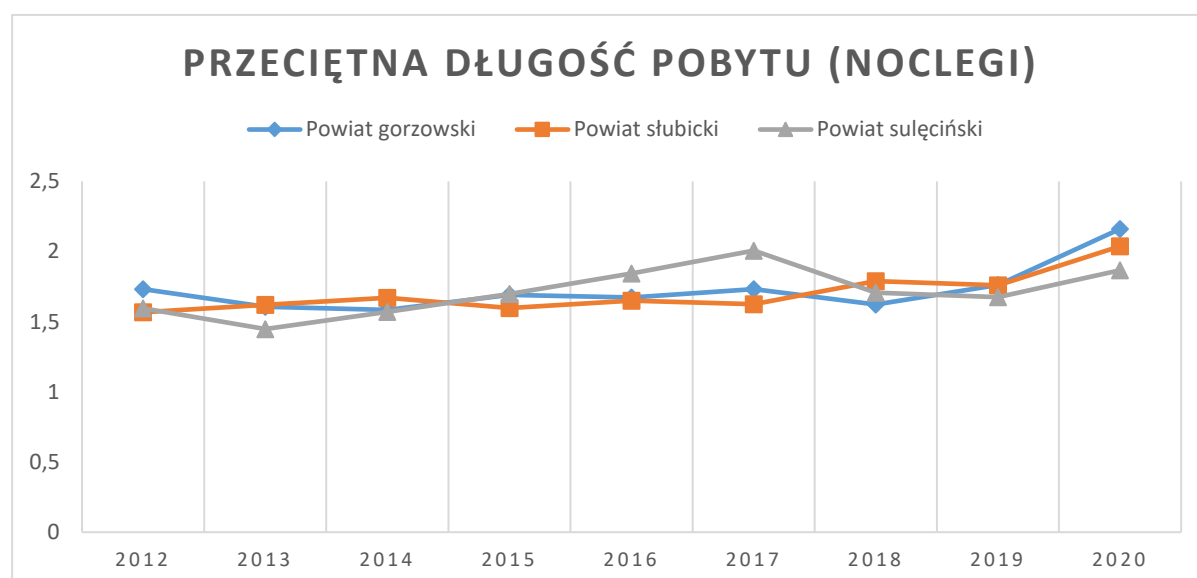
Innymi atrakcjami turystycznymi obszaru G-7, które stanowią mogą produkt komplementarny względem Parku Narodowego, są parki krajobrazowe - Ujście Warty, Krzesiński; atrakcje takie jak Muzeum Łąki w Owczarach, wieże widokowe na Czarnowskiej Górze, w Uradzie oraz w Słubicach. Dostępne do zwiedzania są również zabytki, m. in. Twierdza Kostrzyn, Ośno Lubuskie. A dodatkowej rozrywki dostarczyć mogą liczne imprezy - Festiwal Labirynt, Festiwal Most, Złot Rzeczpospolitej Ptasiej, Festiwal Szumiące Trawy, Trans Vocale, Strefa Dobrej Muzyki w Kostrzynie nad Odrą

⁹ <https://stat.gov.pl/portaledukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/>

Mając na względzie opinię mieszkańców na temat atrakcyjności turystycznej regionu, przedstawia się ona na umiarkowanym poziomie. Więcej mieszkańców udzielało pozytywnych niż negatywnych odpowiedzi. Zadowolenie z tego aspektu życia uplasowało się na 9 (na 24) miejscu w rankingu ze średnią 3,14 (na 5). Najlepiej atrakcyjność turystyczną oceniają mieszkańcy Słońska i Ośno Lubuskiego, co jest zrozumiałe ze względu na walory przyrodnicze tych gmin. Najstabilniej w zestawieniu wypada gmina Słubice. Społeczeństwo obszaru G-7 wyraża jednak potrzebę poprawy atrakcyjności regionu pod względem turystycznym.

Odnosząc się do bazy noclegowej, szacuje się, że na obszarze G-7 w 2020 roku funkcjonowały 33 obiekty noclegowe dysponujące 1922 miejscami noclegowymi.¹⁰ Pomijając rok 2020, który z racji pandemii negatywnie odbił się na wynikach statystyk turystycznych, zauważyć należy, że w większości przypadków analizowanych gmin (i powiatów) liczba turystów korzystających z noclegów była na fali wznoszącej od 2015 roku. Mimo to nadal istniejącym problemem jest krótki czas pobytu turystów na tym obszarze, który wynikać może z braku wspólnej oferty turystycznej G7 – usieciowienia miast.

Wykres 22 Liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na jednego turystę. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Na względnie stabilnym poziomie utrzymuje się ruch zagraniczny. Liderem w ilości turystów zagranicznych może być Ośno Lubuskie, oraz skokowo rosnący odsetek turystów zagranicznych w gminie Górzycy i Cybinka. Jednak za ten znaczący wzrost w tych dwóch niewielkich gminach odpowiadają głównie turyści z Ukrainy o bardzo długim średnim czasie pobytu, co może świadczyć o tym, iż nie jest to ruch do końca turystyczny. Dominujący charakter ruchu turystycznego stanowią: turystyka handlowa - która jest jednodniowa o napływie ludności z zachodu, turystyka przyrodnicza (PN Ujście Warty); turystyka zdrowotna (weekendowa, głównie z kierunków zachodnich); turystyka uwarunkowana kulturowo (sentymentalne powroty na ziemię odzyskane, odwiedziny zabytków regionu oraz przyjazdu na organizowane w gminach G-7 wydarzenia kulturalne); turystyka odwiedzinowa (przyjazdy rodzin osób spoza Polski lub spoza regionu, do członków rodziny pracujących tutaj).

Analizując wątek atrakcyjności turystycznej można wnioskować, że jest to jeden z elementów wymagający nakładów finansowych, przekładających się na rozwój istniejącej obecnie infrastruktury, mającej duży, lecz niewykorzystany potencjał. Obszar G-7 posiada drzemiące w nim możliwości do aktywnego spędzania czasu na łonie natury. Duże zasoby rzek, jezior i lasów, stanowią istotny walor, który poddany adekwatnym działaniom

¹⁰ GUS, Bank Danych Lokalnych

pozwole na rozwój zarówno szeroko rozumianej turystyki, jak i zaspokojenie innych potrzeb z nią związanych, takich jak transport publiczny.

Edukacja i wychowanie:

W obszarze edukacji zbadano m.in. dostępność miejsc przedszkolnych - ta na badanym obszarze wygląda obiecująco. W każdej z badanych gmin systematycznie zmniejsza się wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce przedszkolne. Jest to wynikiem, z jednej strony, rozbudowy bazy przedszkolnej, z drugiej zaś, stopniowo zmniejszającą się liczbą dzieci w tym wieku. W większości gmin poziom wskaźnika spadł do poziomu, w którym dostępność miejsc przedszkolnych stoi na wysokim poziomie. Sytuacja ta może szybko się zmienić w wyniku zwiększenia zapotrzebowania na miejsca przedszkolne wśród dzieci z Ukrainy.

Tabela 8 Liczba przedszkolaków w placówkach obszaru G-7. Dane GUS-BDL stan na koniec 2020 roku.

Gmina	li. uczniów
Cybinka	139
Górzycza	61
Kostrzyn nad Odrą	758
Ośno Lubuskie	143
Rzepin	325
Słońsk	164
Słubice	703
G-7	2 293

W przypadku szkół podstawowych widać wyraźne rozwarstwienie jeśli chodzi o współczynnik skolaryzacji netto. Jest on zdecydowanie wyższy w gminach Rzepin, Słubice i Kostrzyn nad Odrą, w tych dwóch ostatnich przebijając nawet poziom 100%. Wskaźnik ten może wskazywać, iż dzieci z sąsiednich gmin dojeżdżają do szkół w miejscach pracy rodziców.

Tabela 9 Liczba uczniów w szkołach podstawowych obszaru G-7. Dane GUS-BDL stan na koniec 2020 roku.

Gmina	li. uczniów
Cybinka	512
Górzycza	341
Kostrzyn nad Odrą	1 697
Ośno Lubuskie	539
Rzepin	887
Słońsk	434
Słubice	1 850
G-7	6 260

Szkoły w regionie nie wypadają specjalnie dobrze podczas egzaminów (zarówno ośmioklasisty jak i maturalnych). Jedynie w przypadku Kostrzyna nad Odrą i Rzepina zdarzyło się więcej niż dwukrotnie, w ostatnich latach, wynikami egzaminów uplasować się powyżej poziomu 4 w przedziałach staninowych (skala 1-9). Również w przypadku szkół średnich wyniki rzadko w ostatnich latach przebijały średnie krajowe (tutaj najczęściej zdarzało się to w słubickim ZSL oraz kostrzyńskim liceum przy ZS). Natomiast w ocenie mieszkańców poziom kształcenia w placówkach regionu jest wysoki. Co warto podkreślić - informacje te się nie wykluczają, bo pomiar poziomu kształcenia poprzez wyniki egzaminów niekoniecznie świadczy o jakości nauczania.

Analiza danych zawarta w raporcie diagnozy obszaru G-7 wykazuje, że w regionie przygranicznym dominującym językiem nauczania w szkołach jest język angielski, co jest zastanawiającym zjawiskiem biorąc pod uwagę bliskość granicy.

Ostatnim wątkiem omawianego obszaru edukacji przedszkolnej i podstawowej jest ocena jakości wyposażenia placówek edukacyjnych. Aspekt ten uzyskał umiarkowanie pozytywną ocenę mieszkańców. Społeczność wyraża jednak istotną potrzebę inwestowania w rozwój edukacji rozumiany jako doposażenie lub organizację zajęć dodatkowych. Tej potrzebie mieszkańcy nadali wysoki priorytet bo zajęła 4 spośród 20 pozycji w rankingu istotności.

Chociaż mieszkańcy regionu oceniają poziom kształcenia jako wysoki, wyniki egzaminów nie zawsze to odzwierciedlają. Zwrócono również uwagę na dominację języka angielskiego jako języka nauczania w regionie przygranicznym, co może wymagać dodatkowych zajęć z języków obcych. Mimo umiarkowanie pozytywnej oceny wyposażenia placówek, mieszkańcy wyrażają silną potrzebę inwestowania w rozwój edukacji poprzez doposażenie szkół oraz organizację zajęć dodatkowych (co zostało wysoko ocenione w rankingu istotności potrzeb społecznych), aby sprostać rosnącym wymaganiom i poprawić jakość kształcenia

Polityka społeczna:

Obszar G-7 wykazuje się miejscowym zróżnicowaniem sytuacji grup społecznych, które można by określić mianem grup defaworyzowanych. Mieszkańcy określają, że osobami, które mają utrudnione warunki życia i rozwoju w swojej gminie, są osoby starsze (po 60 roku życia), osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby młode (przed 30 rokiem życia). Mieszkańcy regionu są zgodni co do tego, iż płeć nie ma wpływu na poziom defaworyzowania.

Jednym z elementów polityki społecznej jest opieka nad dziećmi w wieku do lat 3. Z danych GUS wynika, że na terenie G-7 z takiej opieki korzystać mogą jedynie mieszkańcy Kostrzyna nad Odrą, Rzepina i Słubic. W tych miejscowościach odsetek dzieci (spośród wszystkich dzieci uprawnionych) w żłobku wynosi od 22,5 do 29,1%. W każdej z tych gmin wskaźnik jest wyższy niż średnia wojewódzka.

Jeśli chodzi o dostępność podstawowej opieki zdrowotnej to nie jest ona oceniana pozytywnie. Wyjątkiem jest tutaj Górzycyca, w której funkcjonuje ciesząca się dobrą opinią na poziomie całego powiatu przychodnia Medyk. Zadowolenie mieszkańców Górzycy z tej placówki jest na tyle wysokie, że pozytywną ocenę omawianego aspektu życia publicznego wystawiło tutaj blisko 40% ankietowanych co ponad dwukrotnie przewyższa średnią G-7. Ogólnie w rankingu G-7 jakość POZ została oceniona najniżej ze wszystkich branż pod uwagę kategorii.

System pomocy społecznej w regionie opiera się na placówkach stacjonarnych oraz na środowiskowej pomocy społecznej. Generalnie działanie systemu pomocy społecznej w regionie jest oceniane neutralnie. Znalazło się na ono na 15 spośród 24 miejsc w rankingu. Wśród beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej (w przeliczeniu na 10 tys. ludności) obserwowane są spadki liczebności na przestrzeni ostatniej dekady. Może to świadczyć o polepszających się warunkach życiowych mieszkańców regionu i coraz mniejszej potrzebie korzystania

z pomocy. Najmniej korzystających jest aktualnie w dwóch największych gminach – Słubicach i Kostrzynie nad Odrą. I tylko te dwie gminy mają wskaźnik niższy niż średnia wojewódzka.

Ostatnim obszarem w ramach polityki społecznej, który wymaga omówienia jest wspomniana już wcześniej gospodarka mieszkaniowa. Największą bazą mieszkaniową dysponują największe gminy – Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Na największym, słubickim, rynku mieszkaniowym od wielu lat istnieje jednak przewaga popytu nad popytą. Prowadzi to do sytuacji, w której mieszkania są drogie, a ich ceny dorównują lub nawet przewyższają średnie ceny za m² z dużych miast Polski. Na całym obszarze G-7 jedynie co czwarty mieszkaniec wypowiada się pozytywnie w kwestii zadowolenia z warunków mieszkaniowych i dostępności mieszkań.

Podsumowując aspekt polityki społecznej można stwierdzić, że grupami mieszkańców wymagającymi szczególnej uwagi są osoby starsze, niepełnosprawne i młode. Odpowiednich działań wymagają również dzieci w wieku żłobkowym, którym poza Kostrzynem nad Odrą oraz Słubicami brakuje miejsc w państwowych placówkach opieki dziennej. Problem stanowi również niska dostępność i jakość podstawowej opieki zdrowotnej oraz deficytowy dostęp do bazy mieszkaniowej z jednoczesnym zwróceniem uwagi na ekonomiczne warunki jej dostępności.

Kultura i dziedzictwo kulturowe:

Działalność instytucji kultury na obszarze G-7 oceniana jest przez mieszkańców wysoko. Uplasowała się na 8 miejscu spośród 24 badanych aspektów życia publicznego. Biorąc natomiast pod uwagę ogólny poziom sumy imprez na obszarze G7 (górną linią) widać wyraźny trend spadkowy, co niesie za sobą również spadkowy trend ilości uczestników tych imprez. Co ciekawe respondenci biorący udział w badaniu ankietowym nie uważają potrzeby organizacji większej ilości imprez kulturalnych za priorytetową.

Być może zmniejszony udział w imprezach kulturalnych obserwowany w ostatnich latach ma związek ze zmianą profilu odbiorcy instytucji kultury. Wyraźnie zwiększyła się bowiem w tym okresie aktywność po stronie czynnych, a nie biernych odbiorców działań domów kultury, Na obszarze G-7 odnotowano znaczny wzrost liczby członków grup artystycznych (szczególnie dzieci), przy czym należy podkreślić, iż na wzrost ten składa się przede wszystkim liczba uczestników w miejskich domach kultury – w Słubicach i Kostrzynie nad Odrą.

Popularnym kierunkiem rozwoju współpracy również w obszarze kultury w regionie G-7 jest kierunek integracji z Niemcami. Mieszkańcy regionu nie uważają jednak, że potrzeba dalszej integracji z zachodnim sąsiadem jest priorytetowa. Znalazła się ona na 19 miejscu w rankingu (na 20 wymienionych potrzeb).

Dzisiejszy krajobraz kulturowy badanego obszaru jest świadectwem kilkusetletniej tradycji i dowodem współistnienia człowieka i przyrody. Najważniejsze zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych oraz archeologicznych charakteryzują się największym potencjałem turystycznym. są wśród nich:

- 1. Twierdza Kostrzyn;*
- 2. Fort Sarbinowo;*
- 3. Zespół Joannitów w Słońsku;*
- 4. Stanowiska archeologiczne Górzycy-Owczary;*
- 5. Fort Żabice;*
- 6. Stare Miasto Ośno Lubuskiej;*
- 7. Kościół św. Jakuba;*
- 8. Stadion w Słubicach;*
- 9. Park pałacowy w Cybince.*

Obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie objętym diagnozą wymagają inwestycji. Po niezbędnych pracach restauratorskich oraz przygotowaniu infrastruktury turystycznej wokół tych obiektów, mogą stać się istotnym elementem potencjału turystycznego G-7. Szczególny potencjał w tym zakresie wykazuje północna część regionu - Ośno Lubuskie, Kostrzyn nad Odrą, Górzycy i Słońsk.

Zdiagnozowane problemy i wyzwania:

- 1. Niewykorzystany potencjał gospodarczy i osiedleńczy.**
- 2. Niski kapitał społeczny.**
- 3. Wykluczenie komunikacyjne.**

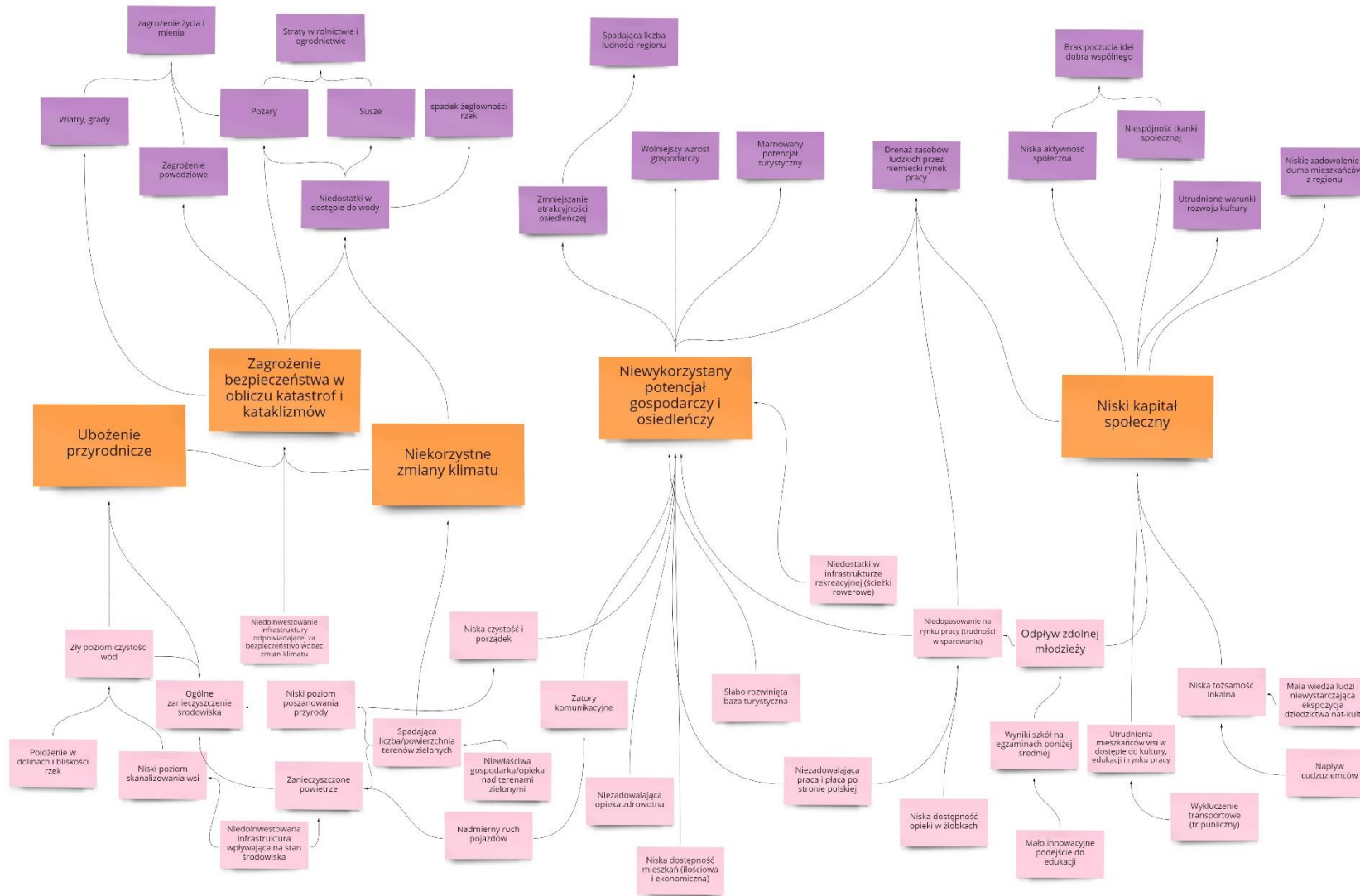
Podstawowe wnioski z analizy SWOT odnoszą się do stwierdzenia, że o ile obszar G-7 ilościowo zdominowany jest przez słabe strony, o tyle większe znaczenie dla jego rozwoju mają mocne strony w połączeniu z szansami. Strategia partnerstwa powinna być więc zorientowana na niwelację słabych stron, które wpływają na skalę i rodzaj występujących tutaj problemów społeczno-gospodarczych, poprzez wykorzystanie szans w oparciu o mocne strony partnerstwa. Kluczowymi mocnymi stronami są walory przyrodnicze – rzeki, lasy, jeziora, obszary cenne przyrodniczo i prawnie chronione, które w połączeniu z unikalnymi, ale wciąż niezbyt dobrze znanymi obiektami dziedzictwa kulturowego mogą przyczynić się do rozwoju potencjału turystycznego obszaru. Równie istotnym aspektem są zauważalne specjalizacje poszczególnych gmin, choćby w obszarze rozwoju sportu i rekreacji na swoim obszarze. Różnorodność ta stwarza warunki do stworzenia kompleksowej bogatej oferty dla mieszkańców i turystów. Podniesie to tym samym warunki życia w regionie.

Nie można oczywiście pomijać także wpływu bliskości granicy – z jednej strony ta bliskość to mocna strona regionu sprawiająca, iż jest on rozpoznawalny w skali województwa i kraju. Stwarza także szanse rozwojowe w trendzie związanym z podejmowaniem pracy w Niemczech przy jednoczesnym mieszkaniu po stronie polskiej. Nie mniej jednak ta bliskość ma również wpływ negatywny – drenując lokalny rynek pracy oraz mocno profilując miasta nadgraniczne w kierunku handlowo-usługowym, ograniczając lub negatywnie wpływając na rozwój potencjałów o charakterze mniej gospodarczym.

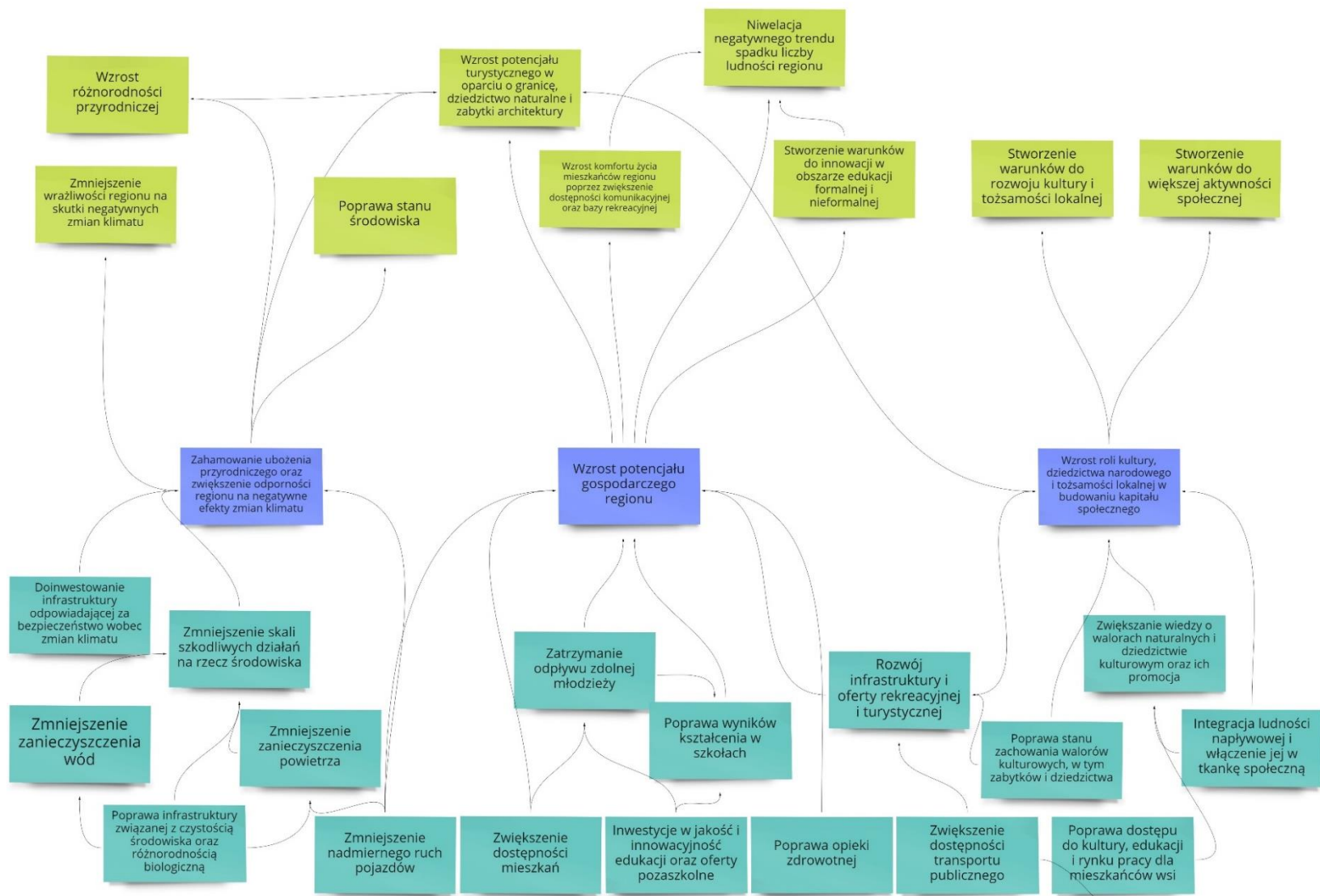
Spośród kluczowych zagrożeń aktualnie najistotniejsze wydają się te związane z warunkami naturalnymi obszaru. Z jednej strony jest to położenie nadrzeczne w strefie zagrożenia powodziowego. Z drugiej strony bilans wodny jest coraz mniej korzystny, co sprawia, iż region jest jednym z najbardziej narażonych na suszę w kraju. Samo zjawisko suszy oprócz wpływu na wegetację roślin zwiększa ryzyko pożarowe.

Zagrożenia w rozwoju społecznym są też związane z wykluczeniem komunikacyjnym wielu miejscowości regionu. Sprawia to, że mieszkańcy w szczególności obszarów wiejskich, mają utrudniony dostęp do centrów edukacyjnych, kulturalnych czy gospodarczych, które przeważnie zlokalizowane są co najmniej w siedzibach gmin.

Drzewo problemów

Drzewo celów

Misja, Wizja, Cele

Misja:

Połączenie potencjałów drzemiących w sąsiednich gminach w celu poprawy warunków bytowych mieszkańców regionu i zmniejszenia dynamiki spadku liczby ludności.

Wizja:

Obszar G-7 to atrakcyjne do zamieszkania tereny, które dają mieszkańcom możliwość samorozwoju zarówno po stronie polskiej, jak i niemieckiej. Dzięki dobrze rozwiniętej bazie rekreacyjnej i kulturalnej jest doskonałym miejscem odpoczynku po pracy. Mnogość lasów, jezior i dobrze chronionych, promowanych i rozwijanych cennych przyrodniczo terenów zielonych sprzyja regeneracji sił. Region jest znany w kraju z tego, że oferuje możliwość mieszkania w Polsce a zarabiania w Niemczech. Z racji dobrze rozwiniętej, innowacyjnej bazy społecznej i edukacyjnej sprzyja osiedlaniu się rodzin z dziećmi. Wykorzystując swoje walory historyczne, w tym zabytki oraz walory przyrodnicze, oraz dzięki stworzeniu kompleksowej oferty turystycznej, staje się coraz bardziej rozpoznawalnym na rynku turystyki lokalnej i regionalnej obszarem. Rozpoznawalność ta przekłada się na rozwój gospodarczy regionu i stały wzrost ruchu turystycznego, którego główną osią jest Park Narodowy Ujście Warty w połączeniu z dziedzictwem kulturowym, lasami i jeziorami regionu.

Deklaracja partnerska / motto / preambuła:

Mając świadomość wyzwań rozwojowych, jakie będą stały przed samorządami w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz zauważając szanse, jakie daje współpraca na poziomie lokalnym i regionalnym, Strony Porozumienia postanawiają podjąć współpracę w celu wspierania wzajemnych potrzeb rozwojowych oraz podjąć niezbędne działania w celu przygotowania i realizacji wspólnych projektów o znaczeniu ponadlokalnym. Celem współdziałania stron jest zobowiązanie do wzajemnego wsparcia i intensyfikacja działań w możliwie szerokim zakresie, a w szczególności w oświacie, kulturze, sporcie, turystyce, ochronie środowiska, poprawie infrastruktury społecznej i zdrowotnej, czy też współpracy transgranicznej. Strony Porozumienia zawierają niniejsze porozumienie w celu ich trwałego, zrównoważonego i efektywnego rozwoju, zmierzającego do osiągnięcia celów rozwojowych wpisujących się w Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

Wartość jaka płynie z połączenia potencjałów 7 partnerów zrzeszonych w porozumieniu G-7 dotyczy w szczególności stworzenia możliwie dobrych warunków do życia dla mieszkańców regionu. Bazą do tej misji będzie wykorzystanie potencjału swojego sąsiedztwa, wzajemne uzupełnianie się zrzeszonych jednostek oraz wspólna realizacja kompleksowych działań niwelujących zdiagnozowane problemy i potrzeby obszaru partnerstwa. Będzie to możliwe między innymi dzięki wzmocnieniu więzi partnerskich i wspólnemu działaniu na poziomie 3 głównych celów priorytetowych.

Cele główne:

1. Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.

Dziedzictwo przyrodnicze na terenie porozumienia cechuje się wyjątkowymi walorami. Opisywany obszar, podobnie jak większość Ziemi Lubuskiej, cechuje istotne bogactwo przyrodnicze. Jest ono związane ze stosunkowo niewielkim zaludnieniem, skromnym przemysłem, istnieniem jezior i bielcowymi glebami chętnie porastającymi lasami borowymi. Jest tu jednak coś szczególnego, znacznie cenniejszego, czego próżno szukać u bliższych i dalszych sąsiadów. Otóż są to doliny wielkich rzek. W zasadzie na całej swej długości są one cenne przyrodniczo, lecz w kilku miejscach wybitnie, zwłaszcza w miejscu ich połączenia. W dzisiejszym, mocno przekształconym świecie, stały się one perłą w skali kontynentu. Objęto je różnorodnymi formami ochrony przyrody i od kilku/kilkunastu lat, jako licznie odwiedzane, stały się istotnym czynnikiem rozwojowym regionu. Z zestawienia obiektów chronionej przyrody wynika, iż największa ich liczba i powierzchnia dotyczy dna dolin rzecznych, zaś ich największą wartością przyrodniczą i głównym obiektem ochrony jest wyjątkowo bogato reprezentowana fauna ptaków. W zasadzie na całej długości dolin Odry i Warty od rozlewisk Odry w gminie Cybinka (Krzesiński P.K.) wzdłuż doliny Odry w gminach Słubice, Górzycy po rozlewiska Warty w gminie Słońsk (P.N. i P.K. „Ujście Warty”) zachodzą spektakularne zjawiska związane z tą grupą zwierząt. Specyfika hydrologiczna tutejszych mokradel sprawia, że pełnią one bardzo istotną rolę dla ptaków wędrownych, zimujących, lęgowych oraz odbywających pierzenie. Zalewowy charakter znacznych powierzchni doliny przyujściowego odcinka Warty oraz rozległe przestrzenie pól i łąk dla wielu gatunków stanowią atrakcyjne, komplementarnie uzupełniające się siedliska, które w większości krajów europejskich zmeliorowano i osuszono. Opisywane rozlewiska stanowią miejsce życia znacznej części krajowej i europejskiej populacji kilku gatunków ptaków, w tym zaklasyfikowanych europejskim prawem jako gatunki szczególnej ochrony i wskazanych do podjęcia działań ochronnych. Dzięki różnorodności gatunkowej i stosunkowo dużemu zagęszczeniu ptaków, doliny Odry i Warty na odcinku opisywanego obszaru to wybitnie korzystne miejsce do prowadzenia obserwacji intrygujących spektakli związanych z życiem ptaków. Istotnym jest, **aby podejmować działania mające na celu zachowanie tego bogactwa w niepogorszonym stanie**. Walory te są bowiem bardzo delikatne i wybitnie narażone na zniszczenie zarówno przez bezpośrednią działalność człowieka, jak i przez działalność pośrednią, której wynikiem są niekorzystne zmiany klimatu (w wyniku których coraz rzadziej widzimy np. wiosenne rozlewiska). Zmiany te wpływają także bezpośrednio na życie mieszkańców regionu zwiększając ryzyka i niebezpieczeństwa związane z anomaliami pogodowymi będącymi skutkami tych zmian (susze, dostęp do wody, pożary, powodzie błyskawiczne, wiatrołomy). Wartość przyrodniczą obszaru oddają też inne dane statystyczne. Otóż **blisko połowa obszaru objęta jest formami ochrony przyrody**. Spotkać tu można wszystkie przewidziane polskim

prawem formy, od najwyższej – parku narodowego, po najniższą – obszar chronionego krajobrazu.

Na pierwszy cel główny składają się trzy cele szczegółowe, które odpowiadają na problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy. Są to:

Cele szczegółowe	Problemy /prześlanki / wyzwania wynikające z diagnozy
<p>1.1 Wzrost różnorodności przyrodniczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Warunki klimatyczne zmieniają się. Jest coraz cieplej i coraz bardziej sucho. Region charakteryzuje się wyższymi niż średnia krajowa temperaturami, a niższymi opadami. - Respondenci w badaniu ankietowym uznali, iż Lasy, Parki, Drzewa i Zieleń to jeden z najważniejszych elementów ich otoczenia, w dużym stopniu wpływający na jakość życia. Tą kategorię, która zajęła drugie miejsce – po „Granicy” wskazywało ponad 54% badanych z obszaru G-7, a w gminach Rzepin, Ośno Lubuskie i Cybinka było to między 70 a 80% respondentów. - Obszar jest cenny przyrodniczo. Blisko połowa obszaru objęta jest formami ochrony przyrody. Obszary te wymagają szczególnej opieki, bo są narażone na degradację wynikającą z działalności człowieka. - Utrata różnorodności przyrodniczej wynika m.in. z niewłaściwej opieki/pielęgnacji terenów zielonych czy też zmniejszenia odporności ekosystemów na skutki zmian klimatu (susze, brak dostępu do wody), a także z ekspansywności inwazyjnych gatunków obcych (zarówno fauny i flory, co rodzi konieczność zadbania o zwiększenie udziału rodzimych gatunków roślin i ochronę rodzimych gatunków zwierząt przed IGO).
<p>1.2 Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu kataklizmów i klęsk żywiołowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Warunki klimatyczne zmieniają się. Jest coraz cieplej i coraz bardziej sucho. Region charakteryzuje się wyższymi niż średnia krajowa temperaturami, a niższymi opadami. - Jedna czwarta powierzchni G-7 leży w bezpośredniej bliskości dużych rzek. Mieszka tam zdecydowana większość mieszkańców obszaru. Część z nich jest zagrożona powodzią. - 40,7% powierzchni obszaru to lasy, które w trakcie suszy narażone są na pożary. - Kwestia niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu, w tym suszy, stanowi 8 pod kątem istotności potrzebę mieszkańców (na 20), Jako ważną i kluczową wskazało ją ok. 82% mieszkańców.

1.3 Poprawa stanu środowiska

- Mieszkańcy nisko oceniają dbałość o środowisko, czystość i porządek.
- Najważniejsze potrzeby wskazywane przez mieszkańców to m.in. poprawa stanu środowiska/przyrody (6 miejsce z 20 w rankingu potrzeb). Blisko 90% mieszkańców regionu uznało ją za raczej ważną lub kluczową.
- Niski poziom dbałości o środowisko (szczególnie w miastach), zarówno pod względem kwestii zieleni i drzew, jak i hałasu, zapachów i odpadów - 17 na 24 miejsce w rankingu zadowolenia z wynikiem około 2,9 (w pięciostopniowej skali).
- Na obszarze powstaje więcej odpadów niż średnio w kraju – wskaźniki większości gmin G-7 przekraczają wskaźnik ogólnopolski, który wynosi 342 kg/os. w 2020 roku, w tym nawet o 159kg/os w gminie Słubice.
- Gminy G-7 (z wyjątkiem Ośna Lubuskiego) nadal znajdują się poniżej wskaźnika ogólnopolskiego w kontekście selektywnej zbiórki odpadów. Najstąbiej w zestawieniu wypadają gminy, na terenie których dominują ośrodki miejskie z zabudową wielorodzinną – Słubice i Kostrzyn nad Odrą.
- Blisko 30% gospodarstw domowych obszaru G-7 jest nieskanalizowanych. Najgorzej wskaźnik wypada na terenach wiejskich gdzie jedynie w Słońsku i Górzycy wynosi więcej niż 50%, najniższy wskaźnik w gminie Cybinka.
- Stan większości wód obszaru sklasyfikowano jako zły (ocena stanu JWCP), a potencjał ekologiczny przeważnie jako umiarkowany.
- Natężenie ruchu kołowego w całym regionie jest uciążliwe. Potwierdzają to opinie mieszkańców, którzy pytani o to na ile ważne jest zaspokojenie poszczególnych potrzeb, „rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów” uznali za najistotniejszą. Ponad 50% mieszkańców całego regionu uznało ją za kluczową.
- Wysokie natężenie ruchu pojazdów - wg badania SDR zaobserwowano wzrost ruchu drogowego na większości odcinków w stosunku do roku 2010. Jedynie na 3 odcinkach nie odnotowano wzrostu, podczas gdy średni wzrost wyniósł w tym okresie 20%.
- Zanieczyszczenia powietrza - głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie lubuskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego, z komunikacji oraz z działalności przemysłowej.

	<p>Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie.</p> <p>- Dalsza potrzeba usuwania wyrobów niebezpiecznych, w tym azbestowych - szczególnie w Cybince i Ośnie Lubuskim.</p>
--	---

2. Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.

Przez potencjał gospodarczy regionu G-7 rozumie przede wszystkim kapitał ludzki. W ocenie partnerstwa kluczowym działaniem jest **stworzenie jak najatrakcyjniejszych warunków do życia** na terenie gmin partnerstwa. Tworzenie tych warunków opierać się powinno na wielu wątkach, których wspólnym efektem będzie poprawa potencjału gospodarczego regionu. Już dziś obserwowane są zjawiska demograficzne wskazujące na to, że teren przygraniczny jest atrakcyjniejszy do osiedlania niż inne regiony kraju. Atrakcyjność ta jest jednak ograniczana problemami w obszarach mieszkalnictwa (dostępność ekonomiczna i fizyczna lokali mieszkalnych); dostępności do dobrej jakości usług publicznych, w tym szczególnie usług zdrowotnych czy też komunikacji publicznej; stopniem wykorzystania potencjału turystycznego (ekspozycji i dbałości o walory przyrodnicze oraz dziedzictwo kulturowe, głównie w postaci zabytków architektury); estetyki i dbałości o sprzyjające rekreacji i regeneracji sił, terenów zielonych. Tworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania łączy więc wiele dziedzin życia publicznego w jednym celu - **sprawieniu aby na obszarze porozumienia G-7 ludzie osiedlali się chętniej i aby odczuwali jak najwyższe zadowolenie i dumę z faktu, iż mieszkają właśnie tutaj.** Ten cel ma też inny wymiar - chcemy stworzyć takie warunki, które sprawią iż młodzi, zdolni mieszkańcy regionu rzadziej wybieraą będą wyjazd do większych miast, a częściej po uzyskaniu wykształcenia zdecydują się na powrót w rodzinne strony. Sprzyjać temu powinny innowacje w obszarze edukacji zarówno formalnej jak i nieformalnej.

Fakt, iż wybitna wartość przyrodnicza oraz niewiele jej ustępujące walory historyczne mają tak istotny i wciąż niewykorzystany potencjał sprawia, iż jednym z głównych celów strategii jest szeroko rozumiany marketing tych walorów i **stworzenie wspólnej, kompleksowej, oferty turystyczno-rekreacyjnej pozwalającej na rozwinięcie gospodarcze obszaru także w oparciu o ten potencjał.**

Cele szczegółowe	Problemy /przesłanki / wyzwania wynikające z diagnozy
<p>2.1 Wzrost komfortu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bazy rekreacyjnej</p>	<p>➤ <u>Rynek pracy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rynek pracy na obszarze G-7 jest atrakcyjny niestety głównie ze względu na otwarcie niemieckiego rynku pracy dla Polaków. - Niskie zarobki powodują, że ludność obszaru G-7 decyduje się na pracę za granicą.

- Cały obszar Województwa Lubuskiego zmaga się z długotrwałym bezrobociem - na koniec grudnia 2020 odnotowano 9.503 osoby długotrwale bezrobotne (to 40,1% ogółu bezrobotnych); problem ten w dużej mierze dotyczy osób powyżej 50 roku życia, w tym w większości kobiet w gminie Słubick i Kostrzyn nad Odrą oraz mężczyzn w Słubicach.
- Zdaniem mieszkańców obszaru G-7, rynek pracy nie daje możliwości znalezienia dobrej pracy (poza rynkiem słubickim i kostrzyńskim).

➤ Infrastruktura drogowa i kolejowa:

- brak obwodnic dla ruchu tranzytowego, prowadzący do tzw. "wąskiego gardła" w komunikacji drogowej szczególnie Słubic i Kostrzyna nad Odrą, czyli do zjawiska zakorkowania całego centrum miasta i większości dróg prowadzących bezpośrednio lub pośrednio do tych miast. Dodatkowym problemem jest tutaj również utrudniony dojazd do miejsca pracy.
- Wysoka skala natężenia ruchu kołowego - mieszkańcy obszarów G-7 uznali tę potrzebę za najistotniejszą.
- Niski stopień zadowolenia z jakości dróg.
- Potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa w pobliżu dróg.
- Pilna potrzeba budowy nowego mostu drogowego na rzece Odrze w Kostrzynie

➤ Transport publiczny:

- Zbyt mała liczba kursów pomiędzy miejscowościami w ciągu dnia.
- Brak komunikacji publicznej w najbardziej odległych miejscowościach danych gmin, co negatywnie wpływa na mobilność na rynku pracy, lub możliwość podjęcia pracy.
- Ogólne niezadowolenie mieszkańców z jakości transportu publicznego - 23/24 miejsce w zestawieniu rankingowym G-7.

➤ Dostęp do mediów (internet, infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna oraz ogólna dostępność i jakość warunków mieszkaniowych:

- Niski poziom zadowolenia (blisko 50 % mieszkańców) z dostępności do mieszkań i warunków mieszkaniowych.
- Najniższe wśród obszarów G-7 zadowolenie z jakości wody jak i kanalizacji w Słubicach i Górzycy.

➤ Sport:

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Braki w infrastrukturze dla niektórych dyscyplin sportowych - także pod kątem rekreacyjnym.</i> ➤ <u><i>Rekreacja:</i></u> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Brak połączenia odcinków ścieżek rowerowych.</i> - <i>Mała ilość ścieżek rowerowych na obszarach G-7.</i> - <i>Mała dostępność miejsc rekreacji dla młodzieży.</i> - <i>Potrzeba mieszkańców w obszarze infrastruktury rekreacyjnej w zakresie budowy/rozbudowy ścieżek rowerowych, rozwoju inwestycji w obiekty sportowo-widowiskowe, zwiększenia ilości placów zabaw i miejsc rekreacji.</i> ➤ <u><i>Polityka społeczna:</i></u> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Grupy defaworyzowane w opinii mieszkańców to osoby starsze po 60 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby młode przed 30 rokiem życia.</i> - <i>Brak instytucjonalnej opieki dla dzieci przed 3 rokiem życia, poza Kostrzynem nad Odrą, Rzepinem i Słubicami - 22 z 24 miejsc rankingowych.</i> - <i>Niski poziom zadowolenia z opieki zdrowotnej, poza mieszkańcami Górzycy - 40% ankietowanych ma pozytywną opinię w tym aspekcie.</i> - <i>Neutralna ocena systemu pomocy społecznej - 15 z 24 miejsc w rankingu.</i> - <i>Niski poziom zadowolenia z warunków mieszkaniowych i dostępności mieszkań na rynku - pozytywna ocena dotyczy jedynie co 4 mieszkańca z całego obszaru G-7, pozwoliło to na 20 z 24 miejsc w rankingu zadowolenia.</i>
<p>2.2 Wzrost potencjału turystycznego w oparciu o granicę, dziedzictwo naturalne i zabytki architektury</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Wg GUS powiat słubicki (5 z 7 gmin G-7) aktualnie jest powiatem o potencjale turystycznym na najniższym w 7-o stopniowej skali poziomie.</i> - <i>Obszar G-7 najlepiej wypada w atrakcyjności środowiskowej powiat słubicki znajduje się tutaj w 2 klasie podczas gdy powiaty gorzowski i sulęciński w 4 (i można założyć, że w dużej mierze ma to związek z położeniem Parku Narodowego Ujście Warty właśnie na terenie tych powiatów.</i> - <i>Niska liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na jednego turystę (1,7-2) oznaczająca, że turyści spędzają tutaj krótki okres czasu.</i> - <i>Wbrew bliskości geograficznej turyści z Niemiec jedynie w gminie Ośno Lubuskie stanowią więcej niż połowę</i>

	<p>zagranicznego ruchu turystycznego (pod względem udzielanych noclegów).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Położenie przygraniczne determinuje charakter ruchu turystycznego z Niemiec w kontekście ruchu handlowego. Tymczasem potencjał turystyczny zachodniego brzegu Odry może być magnesem przyciągającym turystów z Polski i wschodu, którzy bazę noclegową/wypadową mogą poszukiwać po polskiej stronie. - W rejonie G-7 funkcjonuje stosunkowo niewiele ścieżek rowerowych. Poza gminą Słubice i Kostrzynem nad Odrą długość ścieżek nie przekracza 10 km/gminę. - Niska dostępność komunikacji publicznej wewnątrz obszaru G-7 sprawia, że turyści nie mają możliwości dojechania do większości najważniejszych atrakcji regionu za pomocą transportu publicznego. - Obszar G-7 posiada potencjał do aktywnego spędzania czasu na łonie natury przy wykorzystaniu potencjału rzek, jezior, lasów. Nie jest on jednak wykorzystany (zarówno infrastrukturalnie jak i marketingowo - nawet mieszkańcy nie znają dobrze najbliższych atrakcji). - Obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie objętym diagnozą wymagają inwestycji. Po niezbędnych pracach restauratorskich oraz przygotowaniu infrastruktury turystycznej wokół tych obiektów, mogą stać się istotnym elementem potencjału turystycznego G-7. Szczególny potencjał w tym zakresie wykazuje północna część regionu - Ośno Lubuskie, Kostrzyn nad Odrą, Górzycza i Słońsk.
<p>2.3 Stworzenie warunków do innowacji w obszarze edukacji formalnej i nieformalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozbieżność pomiędzy poziomem wyników egzaminacyjnych ósmoklasistów w poszczególnych gminach. - Spadek współczynnika skolaryzacji w mniejszych gminach obszaru G-7. - Dominacja nauki języka angielskiego w regionie przygranicznym w stosunku do języka niemieckiego. - Niższa jakość wyników egzaminów ósmoklasistów w skali kraju. - Niezadowalające wyniki egzaminów maturalnych w skali średniej ogólnopolskiej. - Potrzeba rozwoju edukacji rozumianej jako doposażenie lub organizacja zajęć dodatkowych widziana w społeczeństwie lokalnym. (4 z 20 pozycji w rankingu potrzeb).

<p>2.4 Rozwój Gospodarczy regionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Niskie zarobki powodują, że ludność obszaru G-7 decyduje się na pracę za granicą. - Cały obszar Województwa Lubuskiego zmagają się z długotrwałym bezrobociem - na koniec grudnia 2020 odnotowano 9.503 osoby długotrwanie bezrobotne (to 40,1% ogółu bezrobotnych); problem ten w dużej mierze dotyczy osób powyżej 50 roku życia, w tym w większości kobiet w gminie Słońsk i Kostrzyn nad Odrą oraz mężczyzn w Słubicach. - Zdaniem mieszkańców obszaru G-7, rynek pracy nie daje możliwości znalezienia dobrej pracy (poza rynkiem słubickim i kostrzyńskim).
--	---

3. Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego.

Obszar porozumienia cechuje niska spójność tkanki społecznej związana z przesiedleńczym charakterem tych ziem i istniejącą do 1989 roku polityką władz zacierania śladów ponemieckiej historii, wyrażany m.in. niedbałością o dziedzictwo kulturowe. Najdotkliwszy skutek tej polityki (niestety odbijający się echem do dziś) to zmiany w mentalności mieszkańców, objawiające się często zobojętnieniem na kwestię estetyki miejscowości czy własnego gospodarstwa. Zjawisko to w ostatnich latach i miesiącach potęgowane jest przez zmiany geopolityczne. Po 2012 roku znaczne ułatwienia dla obywateli Ukrainy w dostępie do polskiego rynku pracy spowodowały masowy exodus ludności ukraińskiej do Polski, w tym także do obszarów objętych niniejszym opracowaniem. Obecnie na tym terytorium znajduje się na stałe około 5 tys. obywateli Ukrainy, dodatkowo zasilanych przez rotujących pracowników okresowych, ale liczba ta może bardzo znacząco wzrosnąć w związku z agresją Rosji i wojną na Ukrainę. Stwarza to kolejne wyzwania związane ze spójnością tkanki społecznej.

W takich okolicznościach trudniej o wytworzenie emocjonalnych więzi ze swoją małą ojczyzną i wrażliwość na społeczne sprawy. Do dziś lokalne społeczeństwo jest stosunkowo słabo zaangażowane w sprawy społeczne, podejmuje niewiele działań kolektywnych nastawionych na cel o charakterze dobra wspólnego. Cel strategiczny zorientowany jest na odwrócenie negatywnego zjawiska i **wykorzystanie w pełniejszym stopniu potencjału drzemiącego wśród społeczeństwa w oparciu o rolę kultury, dziedzictwa narodowego i lokalnej tożsamości** w przedsięwzięciach włączających w ich realizację w jak najszerzej skali także przedstawicieli lokalnych społeczności (reprezentowane przez organizacje pozarządowe, lokalnych liderów, grupy inicjatywne). Silnym i trwałym czynnikiem integrującym jest bowiem wspólny sukces, a umiejętności i kompetencje społeczne najszybciej wzrosną w trakcie praktycznego, wspólnego działania. Po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia społeczność zyskuje wiarę,

że sama może wpływać na własne otoczenie, co jest zacznym kolejnych inicjatyw i podłożem wzrostu kapitału społecznego w szerszej skali.

Cele szczegółowe	Problemy /przesłanki / wyzwania wynikające z diagnozy
<p>3.1 Stworzenie warunków do rozwoju kultury i tożsamości lokalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Obszar G-7 wyróżnia się na tle innych regionów Polski wyraźnie mniejszą jednorodnością kultury, brakiem długiej tradycji w kultywowaniu ojcowizny, niewielką wiedzą samych mieszkańców o tej ziemi oraz istnienia wielu obiektów związanych z historią przedwojenną i ukierunkowania gospodarczego na handel transgraniczny. - Spadkowy trend ilości imprez w regionie niesie za sobą również spadkowy trend ilości uczestników tych imprez. - Zmienia się profil uczestnika wydarzeń kulturalnych z biernego odbiorcy na aktywnego uczestnika (spadek uczestników imprez przy jednoczesnym wzroście liczby członków zespołów/grup artystycznych). - Jednocześnie spada zainteresowanie dotychczasowymi formami prezentacji kultury (respondenci nie uważają potrzeby organizacji większej ilości imprez kulturalnych za priorytetową. W rankingu wszystkich 20 potrzeb wymienionych w ankiecie, ta zajęła odległe, 18 miejsce, tuż obok potrzeb integracji z sąsiadami zza Odry. - Rola kultury może mieć duże znaczenie w obliczu zjawiska napływu obywateli Ukrainy i potrzeby włączenia ich /integracji w życie społeczne. - Utrudnienia w dostępie do kultury w obliczu pandemii covid-19 i długiego braku lub ograniczonego dostępu do wydarzeń kulturalnych. - Obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie objętym diagnozą wymagają inwestycji. Obiekty te, mogą stać się istotnym elementem rozwoju tożsamości lokalnej. Szczególny potencjał w tym zakresie wykazuje północna część regionu - Ośno Lubuskie, Kostrzyn nad Odrą, Górzycza i Słońsk.
<p>3.2 Stworzenie warunków do większej aktywności społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ponad 60% mieszkańców obszaru G-7 uważa, że działa tu zbyt mało organizacji pozarządowych. - Częste zmiany w tkance społecznej regionu Doprowadziły do wyginięcia wielu wartościowych tradycji regionalnych i uformowania społeczeństwa pozbawionego regionalnych korzeni oraz niezbyt dobrze rozwiniętej idei dobra wspólnego.

	<ul style="list-style-type: none"> - Ocena działalności instytucji kultury w grupie osób starszych jest niższa niż pozostałych mieszkańców - może to być spowodowane brakiem odpowiedniej oferty dla tej grupy. - Rola kultury może mieć duże znaczenie w obliczu zjawiska napływu obywateli Ukrainy i potrzeby włączenia ich /integracji w życie społeczne. - Kryzys kulturalny w obliczu pandemii covid-19 i długiego braku lub ograniczonego dostępu do wydarzeń kulturalnych. - Jedynie połowa mieszkańców regionu uważa, że korzyści z działania organizacji pozarządowych są odczuwalne. - Mieszkańcy regionu oceniają swoje zaangażowanie społeczne dosyć krytycznie (najbardziej krytyczni wobec siebie są mieszkańcy Kostrzyna nad Odrą i Słubic). - Przeważnie niższa frekwencja w wyborach niż frekwencja ogólnopolska. - Grupami, które zostały wskazane przez respondentów jako najbardziej defaworyzowane są: osoby starsze (po 60 roku życia), osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby młode (przed 30 rokiem życia).
<p>3.3 Opieka nad osobami starszymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne trendy demograficzne w kontekście starzenia się społeczeństwa; - ogólne niezadowolenie mieszkańców ze standardów opieki zdrowotnej;

Zgodność celów z SRWL

W dokumencie strategicznym dla województwa lubuskiego wymieniono 4 cele strategiczne. Ich brzmienie jest następujące:

1. *Inteligentna, zielona gospodarka regionalna.*
2. *Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.*
3. *Integracja przestrzenna regionu.*
4. *Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.*

Analizując proponowane cele szczegółowe oraz zakres przedsięwzięć wynika, że zaproponowane cele strategiczne porozumienia G-7 w pełni wpisują się w cele strategii szczebla regionalnego w następujący sposób:

Cel 1 Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu wpisuje się w cel nr 1 (cel szczegółowy Rozwój potencjału turystycznego) oraz cel nr 3 (cel szczegółowy: Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu oraz Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich).

Cel 2 Wzrost potencjału gospodarczego regionu mieści się w zakresie celu nr 1 (cel szczegółowy Rozwój potencjału turystycznego) oraz celu nr 2 (cel szczegółowy: Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu) cel nr 1 (cel szczegółowy Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy).

Cel 3 Wzrost roli kultury, edukacji, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego wpisuje się w 2 (cel szczegółowy Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego oraz Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej).

Cała idea G-7 wpisuje się w cel 4 SRWL a konkretniej w cel szczegółowy "Tworzenie wizerunku regionu atrakcyjnego gospodarczo: (...) promowanie wspólnych przedsięwzięć samorządów i innych instytucji na rzecz tworzenia pozytywnego wizerunku województwa lubuskiego".

Kierunki działań

Działania, które stoją przed partnerstwem G-7 w celu osiągnięcia opisanej wcześniej wizji rozwoju można przypisać do poszczególnych celów szczegółowych. Są to odpowiednio:

Cel szczegółowy	Działanie
1 Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.	
1.1 Wzrost różnorodności przyrodniczej	<ul style="list-style-type: none"> - czynna ochrona najbardziej wartościowych siedlisk i gatunków - poprawa stanu/rozwój infrastruktury odpowiadającej za/sprzyjającej różnorodności biologicznej - systemowa i specjalistyczna opieka nad drzewami, parkami i terenami zielonymi oraz ich zrównoważona rewitalizacja - działania mitygacyjne i adaptacyjne w kontekście skutków zmian klimatu, w tym związane z dostępnością wody w środowisku i zwiększeniem małej retencji
1.2 Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu kataklizmów i klęsk żywiołowych	<ul style="list-style-type: none"> - doposażenie i rozwój jednostek działających na rzecz bezpieczeństwa społeczeństwa - doinwestowanie infrastruktury odpowiadającej za bezpieczeństwo mieszkańców wobec zmian klimatu (pożary, susze, powodzie, powodzie błyskawiczne, wiatrołomy), - działania mitygacyjne i adaptacyjne w kontekście skutków zmian klimatu, w szczególności podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.
1.3 Poprawa stanu środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu/rozwój infrastruktury odpowiadającej za/sprzyjającej czystości środowiska, w tym stacji pomiarów i diagnostyki zagrożeń - poprawa estetyki miejscowości

	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie skali szkodliwych działań na rzecz środowiska (zanieczyszczenie wód, gospodarka śmieciowa w tym dzikie wysypiska, spalanie śmieci i wymiana nieefektywnych źródeł ogrzewania) - zmniejszenie nadmiernego ruchu pojazdów - działania na rzecz zwiększenia efektywności i czystości energetycznej (OZE, wymiana oświetlenia)
<p>2 Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.</p>	
<p>2.1 Wzrost komfortu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bazy rekreacyjnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie dostępności mieszkań - rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej - wykorzystanie nieużywanych szlaków kolejowych - poprawa zagospodarowania przestrzeni i wyposażenia obiektów publicznych, w tym rozwój e-usług i cyfryzacja - poprawa dostępności terytorium, w tym infrastruktury drogowej i rowerowej - dostępne i bardziej użyteczne powiązania transportowe, w tym transportem zbiorowym, ze szczególnym uwzględnieniem jego ekologicznych form oraz przygotowaniem centrów przesiadkowych typu P&R - poprawa zdrowia mieszkańców, w tym poprzez zwiększenie dostępności usług zdrowotnych
<p>2.2 Wzrost potencjału turystycznego w oparciu o granicę, dziedzictwo naturalne i zabytki architektury</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej i turystycznej w oparciu o lokalne zasoby, potencjały i specjalizacje - wykorzystanie/zagospodarowanie nowo powstałych obiektów (np. wały przeciwpowodziowe w Słubicach) i włączenie ich do oferty turystycznej - wspólny i spójny marketing/ sieciowanie usług turystycznych/ tworzenie nowych produktów turystycznych
<p>2.3 Stworzenie warunków do innowacji w obszarze edukacji formalnej i nieformalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia dodatkowe, rozwijające, zwiększanie możliwości edukacyjnych i pasji zdolnej młodzieży, aby zwiększyć szansę na zatrzymanie jej odpływu - zwiększenie dostępności miejsc w przedszkolach i żłobkach

	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa potencjału szkół, przedszkoli i jednostek edukacji nieformalnej do bardziej innowacyjnych form edukacji oraz poprawy wyników egzaminów zewnętrznych - poprawa dostępu do edukacji dla mieszkańców wsi
2.4 Rozwój Gospodarczy regionu	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie i uzbrajanie obszarów inwestycyjnych - tworzenie programów współpracy z przedsiębiorcami - tworzenie warunków prawnych i infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości
3 Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego	
3.1 Stworzenie warunków do rozwoju kultury i tożsamości lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu zachowania walorów kulturowych, w tym zabytków i dziedzictwa kulturowego - opieka i wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego/ rozwój tradycji ludowej - poprawa oferty kulturalnej zorientowanej na tworzenie tożsamości lokalnej, w tym poprzez inwestycje oraz działania o charakterze miękkim
3.2 Stworzenie warunków do większej aktywności społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - integracja ludności napływowej i działania włączające ją w tkankę społeczną - działania animacyjne zwiększające aktywność społeczną mieszkańców obszaru - poprawa dostępu do kultury dla mieszkańców wsi - wzrost integracji społecznej
3.3 Opieka nad osobami starszymi	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie solidarności międzypokoleniowej; - tworzenie warunków do stacjonarnej i mobilnej opieki nad osobami starszymi;

Sformułowane przez partnerstwo cele strategiczne wymagają także podjęcia się realizacji **kluczowych przedsięwzięć**, które będą miały charakter priorytetowy i wiodący obok wszystkich zaproponowanych dla każdego celu działań. Przedsięwzięcia te zostały wypracowane w drodze rozwijającej się współpracy partnerskiej. Pierwszym jej etapem było podpisanie porozumienia - deklaracji współpracy w ramach grupy G-7. W preambule i treści dokumentu zawarto już pierwsze przemyślenia na temat głównych obszarów zainteresowania partnerstwa. W dalszej

drodze prac nad powstaniem niniejszej strategii pomysły te ewoluowały, weryfikowały się i uszczegóławiały. Kluczowym momentem prac były dwa warsztaty strategiczne z udziałem przedstawicieli partnerów na etapie tworzenia pierwszego projektu strategii oraz dwa kolejne spotkania warsztatowe zorganizowane przez lidera w czerwcu 2024 r.

Przedsięwzięcia kluczowe przedstawione w niniejszym opracowaniu stanowią pakiet i mają charakter:

- partnerski - są realizowane wspólnie przez partnerów "G-7" lub podzielone na odrębne projekty realizowane przez kilku (niepełny skład) partnerów, jednak wytwarzają wspólny rezultat;
- zintegrowany - kompleksowo rozwiązują szerszy zakres problemów poprzez wykorzystanie potencjałów obszaru w tym także jego różnorodności i specyfiki/specjalizacji poszczególnych partnerów. Odpowiadają na potrzeby różnych grup odbiorców i interesariuszy oraz łączą w sobie różne działania (np. inwestycyjne, edukacyjne, organizacyjne, animacyjne itd.), zwiększając zarówno stopień rozwoju infrastruktury w regionie jak i dając warunki do zwiększenia aktywności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego.

Przedsięwzięcia kluczowe wskazują sposoby rozwiązania określonych problemów lub wzmacniają zidentyfikowane potencjały na obszarze partnerstwa, są wzajemnie powiązane, co dodatkowo zwiększa zakres ich oddziaływania. Realizacja projektów przyczyni się do wzmocnienia rozwoju obszaru G-7 w skali ponadlokalnej. Przedsięwzięcia zostały wskazane w załączniku nr 3 do niniejszej strategii. Istniejące powiązania pomiędzy nimi i ich integralność względem celów strategii wykazano w tabeli poniżej:

Tabela 10 Tabela projektów kluczowych.

Nr pr.	Tytuł	Cel strategii	Powiązania
1	Zielona mobilność - niskoemisyjny transport na obszarze G7	2.1	Projekt wspólnie z projektami 2a, 2b i 2c wpisuje się wizję partnerstwa G-7 jako obszaru atrakcyjnego do zamieszkania i spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu. Rozwija potencjał całego partnerstwa do poprawy warunków środowiskowych (zmniejszenie użycia samochodów), poprawy dostępności najważniejszych miejsc związanych ze świadczeniem usług publicznych (co jest szczególnie istotne w obliczu wykluczenia transportowego mieszkańców wsi) oraz dostępność atrakcyjnych terenów rekreacyjnych. Zwiększa również potencjał turystyczny regionu.
2a	Rozwój zielono-niebieskich atrakcji turystycznych obszaru G-7	2.2	Projekty są ze sobą ściśle powiązane, realizowane są w ramach jednego celu i priorytetu FEWL. Z racji różnych typów projektu rozbite są na 3 części. Dodatkowo łączą się w spójną całość poprawiającą estetykę i atrakcyjność regionu z projektem 1. Projekty te łączą się także z działaniami edukacyjnymi z projektów 6a i 6b, gdzie młodzież pozyskiwać będzie wiedzę m.in. o klimacie, dziedzictwie naturalnym i kulturowym regionu, w tym
2b	Uatrakcyjnienie terenów publicznych miejscowości G-7		

2c	Stworzenie izby historyczno-archeologicznej w Górzycy		odwiedzając miejsca cenne przyrodniczo i historycznie (także miejsca inwestycji).
5	Słoneczna energia w budynkach użyteczności publicznej G-7	1.3	Realizacja projektu przyczynia się do poprawy stanu środowiska na obszarze G-7 oraz do adaptacji do zmian klimatu poprzez wykorzystanie OZE.
6a	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji	2.3	Projekty realizują wspólny cel w podobnej formie, różniąc się głównie grupą docelową i typem projektu do realizacji. Oprócz tego wiążą się z projektami od 2a do 2c poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa przyrodniczego i historycznego w planowanych zajęciach dodatkowych.
6b	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji – Mądry Przedszkolak	2.3	
7	Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	2.4	Projekt jest powiązany z projektem nr 10. Oba projekty zwiększają potencjał gospodarczy regionu poprzez inwestycje sprzyjające lokalnym przedsiębiorcom.
8	Krok w przyszłość	2.1	Projekt uzupełnia cele strategii wpisując się w wizję obszaru G-7 dostępnego dla wszystkich mieszkańców. Działania są dwutorowe – zwiększenie dostępności usług publicznych fizycznie (poprzez rozwój komunikacji rowerowej i publicznej) oraz wirtualne – poprzez cyfryzację części usług.
9	Aktywna przyszłość - integracja i zatrudnienie na obszarze G-7	3.2	Zwiększenie szans na zatrudnienie sprzyja rozwojowi gospodarczemu regionu (cel 2.4 strategii) oraz ogólnej poprawie jakości życia. W ten sposób projekt łączy się pośrednio ze wszystkimi innymi, które poprawiają jakość życia. Bardziej bezpośrednio łączy się z projektami nr 7 i 10 poprawiając i zwiększając zasoby kadrowe lokalnej gospodarki.
10	Przygotowanie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy Cybinka	2.4	Projekt zwiększa potencjał gospodarczy regionu podobnie jak projekt 7. Wspólnie zwiększają ofertę dla inwestorów w regionie.

Z uwagi na priorytety i ograniczone możliwości inwestycyjne głównego źródła finansowania działań strategicznych (FEWL) nie dla wszystkich celów adresuje się konkretne projekty. Potencjalne przedsięwzięcia dla tych celów, będą rozpatrywane w trakcie realizacji strategii w ramach monitorowania postępów jej wdrażania i jeśli pojawi się możliwość – zostaną włączone do strategii na późniejszym etapie). Powyższa tabela wylicza projekty przygotowane i konkretnie zdefiniowane na etapie zamknięcia dokumentu strategicznego. W odniesieniu do pozostałych celów strategicznych Partnerstwo rozważy realizację zadań we własnym zakresie, z ewentualnym udziałem innych źródeł finansowania.

Oczekiwane rezultaty

Realizacja działań określonych w strategii powinna przynieść długofalowe korzyści. Poniżej zaprezentowano zestawienie oczekiwanych rezultatów wraz z ich miernikami (wskaźnikami). Podzielono je na dwie kategorie – wskaźniki oddziaływania oraz wskaźniki produktu (łącznie ze wskaźnikami rezultatu). Pierwsza kategoria odnosi się do oczekiwanego stanu docelowego związanego z realizacją konkretnych celów strategicznych określonych w poprzednich rozdziałach. Druga kategoria dotyczy specyficznych efektów podejmowanych działań. Te efekty widoczne są tuż po zrealizowaniu konkretnego działania. Są łatwo dostrzegalne i mierzalne. Opisano je w rozdziale dot. Kierunków podejmowanych działań oraz w raporcie z ewaluacji ex-ante. Rezultaty oddziaływania są nieco trudniejsze do uchwycenia i wymagają odpowiedniej perspektywy czasu oraz jednorodności metodologicznej pozyskiwania danych na poziomie wejściowym (ex ante) oraz wyjściowym (ex post). Baza wskaźników realizacji strategii opiera się o dobór wskaźników rezultatu i produktu spośród wskaźników monitorowanych w ramach FEWL i eSZOP.

Tabela 11 Wskaźniki rezultatów realizacji strategii

Cele główne:	Wskaźnik	Wskaźnik	Jedn.	Nr projektu	Wartość docelowa
1. Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu	PLRR013	Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE	MWh/rok	5	0,077
	RCR032	Dodatkowa moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii	MW	5	0,077
	własny	Powierzchnia zagospodarowanych terenów rekreacyjnych (m ²)	m ²	2b	79 657
	RCO114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	2a,2b	55 257
2. Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjność i jako miejsca zamieszkania	RCR011	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownik/rok	8	6 000
	RCR029	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂ /rok	1	-18,38
	RCO058	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	1	13,045

	RCO074	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	os.	przekrojowo	69 422
	RCO075	Wspierane strategię zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	przekrojowo	1
	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Od wie dzają cy/ rok	2a,2b,2c	47 500
	RCR095	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	os.	2b	32 315
	LFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	Os.	6b	1 720
	LFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	Os.	6a, 6b	5 435
	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	os.	6a	4 348
	PLRR007	Liczba rozwiązań informatyczno/technologicznych w ramach współpracy międzysektorowej	szt.	8	4
	PLRR037	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	10	1
	PLRC04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	prze sięb iors twa	7	31
3. Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	os.	9	80
	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	os.	9	110
	EECR01	Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu (min. 20%)	os.	9	76
	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (min. 28%)	os.	9	54
	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu. (min. 10%)	os.	9	39

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Nadanie przestrzennego wymiaru zjawiskom społeczno-ekonomicznym pozwala na większą precyzję procesów diagnostycznych, bardziej adekwatne i trafne określanie priorytetów, celów i kierunków interwencji, a także koordynację i lepsze gospodarowanie zasobami na etapie wdrażania. Nie można też pominąć wartości dodanej w postaci ułatwienia partycypacji społecznej – umiejscowienie zjawisk w przestrzeni wprowadza dodatkowy element przejrzystości i wzmocnienia dialogu, m.in. ze społecznością lokalną.

Poniżej przedstawione założenia przestrzenne obrazują aktualną sytuację wybranych aspektów wymiaru społeczno-gospodarczego na terenie G-7. Pozwalają one na przedstawienie właściwej korelacji pomiędzy obecnym stanem rzeczy a problemami szczegółowymi jakie z niego wynikają. Pozwalają także na umiejscowienie w przestrzeni zakładanych działań/interwencji. Dzięki takiemu podejściu bardziej czytelnym staje się zakres zaplanowanych działań, ich spójność i wzajemna kompensacja. Warto nadmienić, że zgodnie z zaleceniami zastosowano podejście selektywne. W związku z tym model opiera się na wybranych elementach części diagnostycznej, a także zawiera elementy jej części kierunkowej w perspektywie do 2030 roku. W skład modelu wchodzi zatem następujące zagadnienia:

- a) Uwarunkowania geograficzne i geopolityczne*
- b) Środowisko przyrodnicze*
- c) Komunikacja*
- d) Demografia i usługi społeczne*
- e) Edukacja*
- f) Gospodarka*

Gminy obszaru G-7 objęte są Planem zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego. W Planie zagospodarowania przestrzennego dla tych obszarów przyjęto następujące ogólne zasady zagospodarowania:

- zachowanie ładu przestrzennego i spójności przestrzennej obszaru (zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, rozwój urbanizacji w nawiązaniu do ukształtowanych układów osadniczych),*
- intensyfikacja rolnictwa na gruntach najwyższej jakości i ochrona gleb najwyższych klas bonitacyjnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze,*
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych,*
- podejmowanie działań mających na celu ochronę zabytków i zachowanie krajobrazu kulturowego,*
- rozwój w oparciu o uwarunkowania lokalne,*
- wzmocnianie infrastruktury turystycznej (agroturystyka),*
- wyznaczanie nowych terenów mieszkaniowych z uwzględnieniem uwarunkowań demograficznych,*
- wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych w oparciu o istniejący układ komunikacyjny i tereny uzbrojone w infrastrukturę techniczną oraz w sposób minimalizujący negatywny*

wpływ na jakość środowiska przyrodniczego i warunków zamieszkania, z zachowaniem obowiązujących przepisów,

- wykluczenie lokalizacji zabudowy chronionej akustycznie w bezpośrednim sąsiedztwie terenów kolejowych,
- zapewnianie niezbędnych rezerw terenowych pod lokalizację systemów infrastruktury technicznej obsługującej obszary aktywności gospodarczej,
- rozbudowa zintegrowanej sieci transportowej oraz sieci infrastruktury technicznej,
- dążenie do zapewnienia dostępności komunikacyjnej ośrodka miejskiego za pomocą komunikacji publicznej i rowerowej,
- uwzględnienie w zagospodarowaniu terenów zagrożonych powodzią oraz budowy niezbędnej infrastruktury służącej ograniczeniu ryzyka powodziowego i skutków powodzi.

Dodatkowo gminy te zaklasyfikowane zostały do obszarów funkcjonalnych wymagających restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu instrumentów właściwych polityce regionalnej. Obszary właściwe dla gmin G-7 to:

- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy;
- obszary cenne przyrodniczo;
- obszary ochrony krajobrazów kulturowych;
- obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych;
- obszary ochrony strategicznych złóż kopalin;
- obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych;
- obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe;
- obszary przygraniczne (strefa II i III);
- Subregion G7.

Kształtowanie polityki przestrzennej G-7 powinno odbywać się w oparciu o zasady zagospodarowania ujęte w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa, jak i poniższe wytyczne ogólne:

- tworzenia warunków zmierzających do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy;
- harmonijnego i skoordynowanego rozwoju struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu;
- stałego dążenia do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego stanowiącego wartość ogólnospołeczną;
- ochrony tradycji i kultury regionu;
- ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych skorelowanego z procesem rozwoju społeczno-gospodarczego;
- bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi, ochrony mienia;

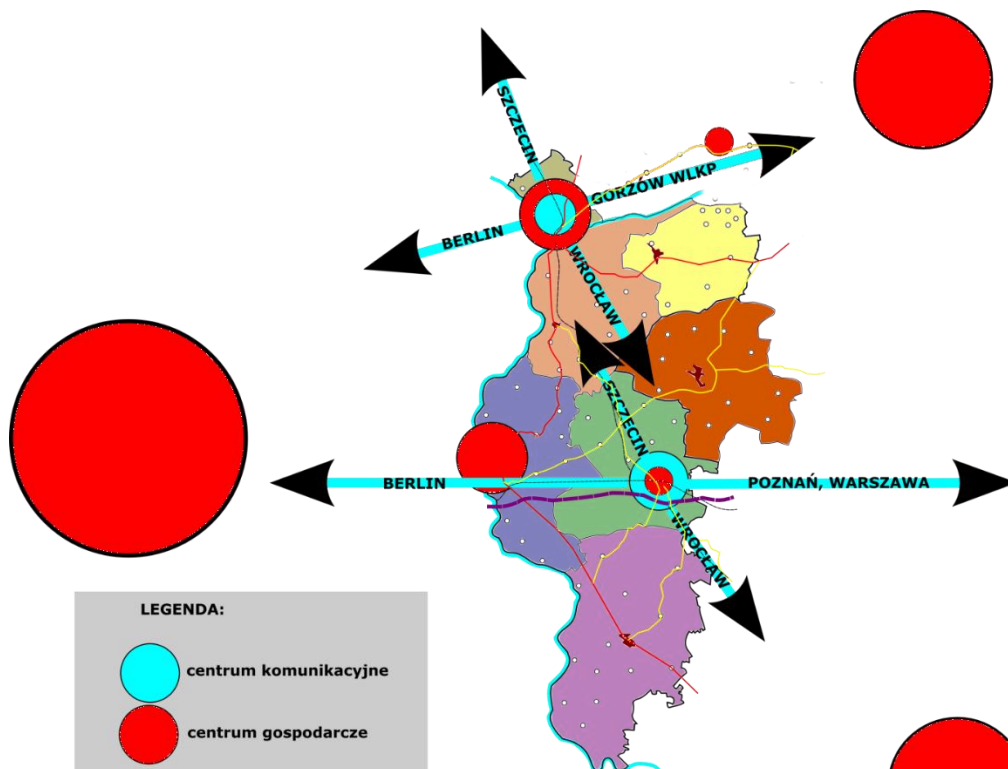

- rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej Gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

Położenie obszaru partnerstwa w regionie/kraju

Obszar G-7 charakteryzuje się wyraźną polaryzacją życia społeczno-gospodarczego wokół lokalnych „biegunów rozwojowych”, czyli miast Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Te miasta oferują mieszkańcom najwięcej. Zamieszkuje je najwięcej ludzi, na ich terenie znajduje się najwięcej miejsc pracy (co sprawia, że mieszkańcy sąsiednich gmin dojeżdżają do pracy do tych właśnie miejscowości) oraz charakteryzuje się najbogatszą ofertą edukacyjną. Na terenie tych miast koncentruje się rozlokowanie zakładów Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Mapa 6 Mapa centrów funkcjonalnych - źródło: opracowanie własne.

Te centra funkcjonalne w największym stopniu wpływają na rozwój porozumienia oraz na kierunki przepływu ludności wewnątrz porozumienia. Nie mniej jednak sąsiedztwo zdecydowanie silniej oddziałujących centrów w promieniu 80 km od granic obszaru (Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra oraz Berlin) nie może pozostać pominięta. Bliskość szczególnie Republiki Federalnej Niemiec silnie kształtuje kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego porozumienia.

Spośród pozostałych miejscowości porozumienia wyróżnia się jeszcze Rzepin z kilkoma znaczącymi zakładami pracy, w tym firmą produkującą meble oraz Izbą Celną. Słubice, Kostrzyn nad Odrą, Rzepin, Ośno Lubuskie i Cybinka to jedyne miasta na terenie porozumienia. Mieszka w nich blisko 63% mieszkańców całego partnerstwa. Pozostałe 71 miejscowości

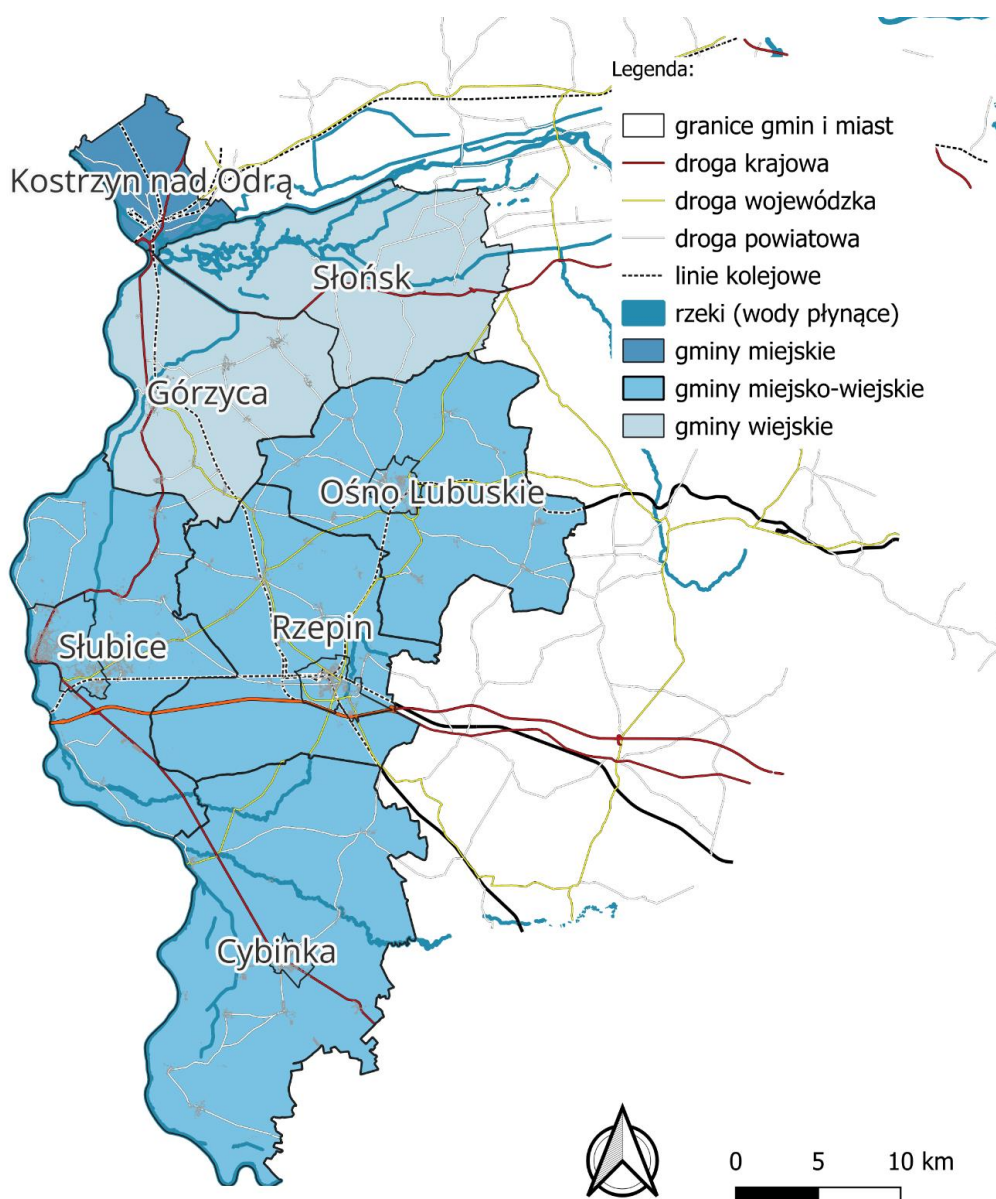
to wsie, z których największe (powyżej 500 mieszkańców) to Słońsk, Górzycy, Kunowice, Kowalów, Czarnów, Smogóry, Lemierzyce, Żabice i Białków.

Powyższy schemat pokazuje rozlokowanie opisywanych powyżej centrów wraz z uwzględnieniem siły ich oddziaływania (im większy punkt, tym silniejsze oddziaływanie). Uwzględniono również drugi rodzaj centrów – centra komunikacyjne, związane z funkcjonowaniem znaczących węzłów kolejowych w Kostrzynie nad Odrą (kierunki: Berlin – Poznań, Górzów; oraz Szczecin-Wrocław, Zielona Góra) oraz w Rzepinie (kierunki: Berlin-Warszawa, a nawet Paryż-Moskwa; oraz Szczecin-Wrocław, przez Zieloną Górę).

Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Kolejna mapa prezentuje podział administracyjny i typologię gmin partnerstwa.

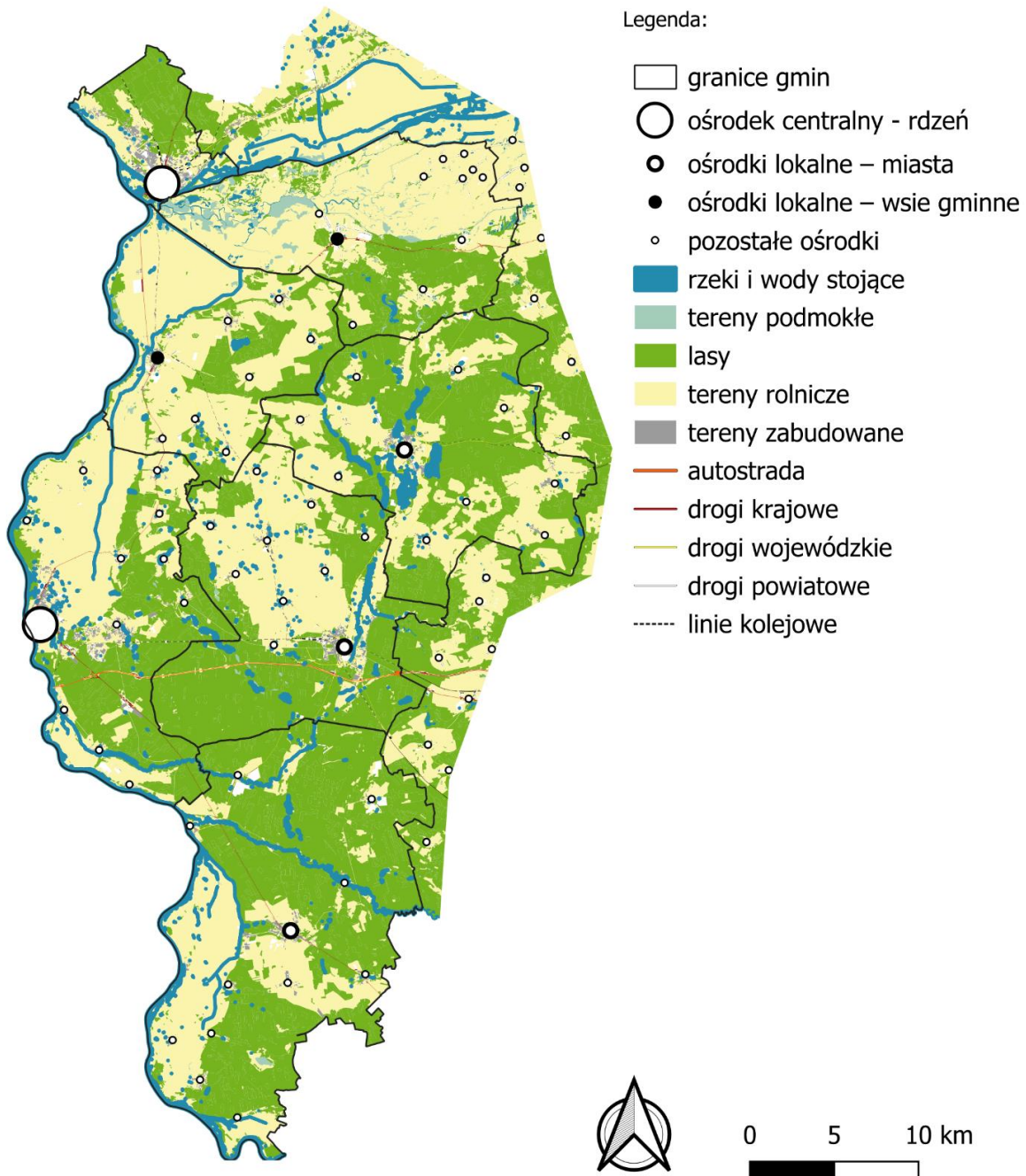
Mapa 7 Granice administracyjne i typy gmin partnerstwa. Opracowanie własne

Zgodnie z treścią opracowania „Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego” gminy obszaru zostały zakwalifikowane do następujących

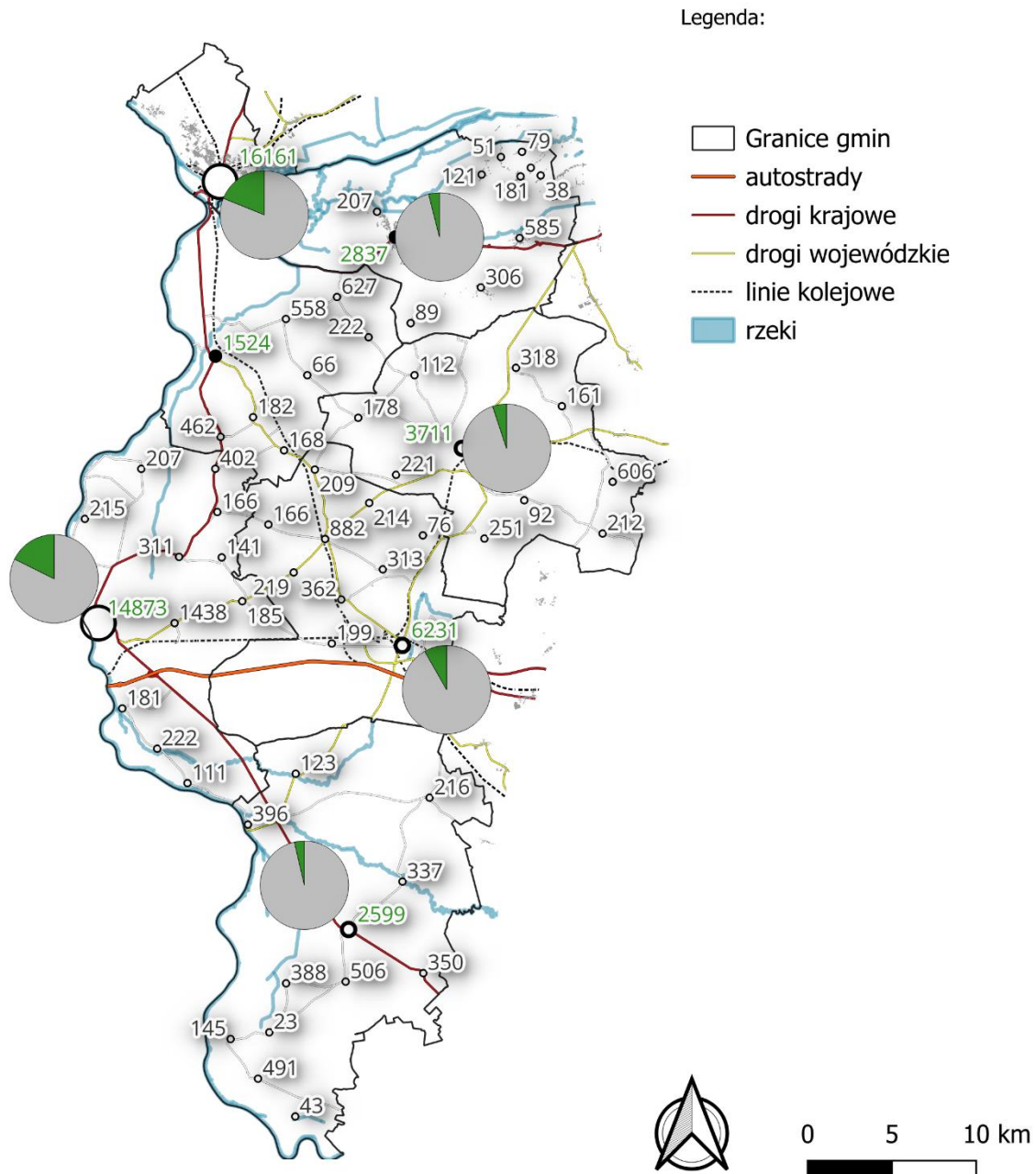
kategorii: Kostrzyn nad Odrą - miasta-ośrodki wielofunkcyjne; Słubice i Rzepin - gminy z rozwiniętą funkcją transportową; Cybinka i Słońsk - gminy ekstensywnie zagospodarowane (funkcje leśne, ochrony przyrody); Górzycza - gminy z umiarkowanie rozwiniętą funkcją rolniczą; Ośno Lubuskie - gminy o innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (turystyka); Poniższa mapa obrazuje położenie ośrodków centralnych i lokalnych obszaru G-7 oraz wyodrębnia tereny rolnicze, leśne i zabudowane.

Mapa 8 Ośrodki lokalne oraz tereny zabudowane, rolnicze i leśne. Opracowanie własne

Kolejna mapa przedstawia natomiast rozmieszczenie i liczbę ludności w poszczególnych miejscowościach subregionu. Na wykresach kołowych przedstawiono udział danej mieszkańców danej miejscowości w całości obszaru G-7.

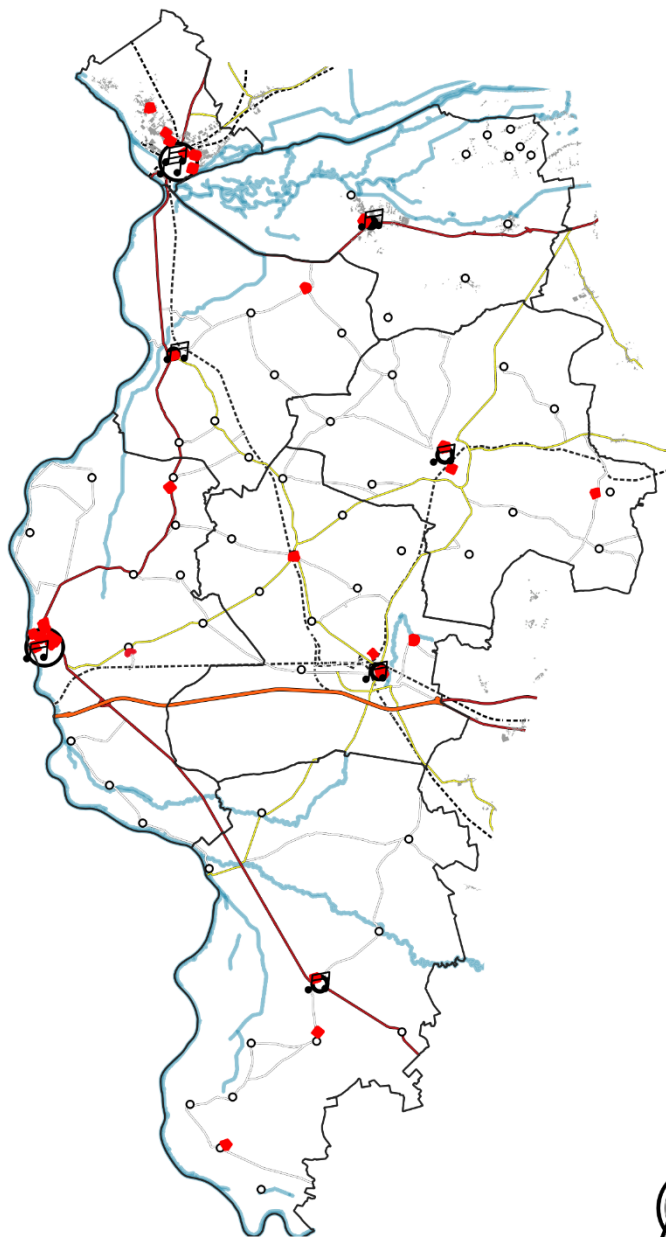
Mapa 9 Demografia obszaru G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL.

W największych miejscowościach subregionu dostępna jest infrastruktura edukacyjna i kulturalna. Dotyczy to wszystkich siedzib gmin porozumienia. Infrastruktura edukacyjna zlokalizowana jest ponadto w większych wsiach obszaru – Kowalowie, Kunowicach, Golicach, Czarnowie, Smogórach czy Staroście.

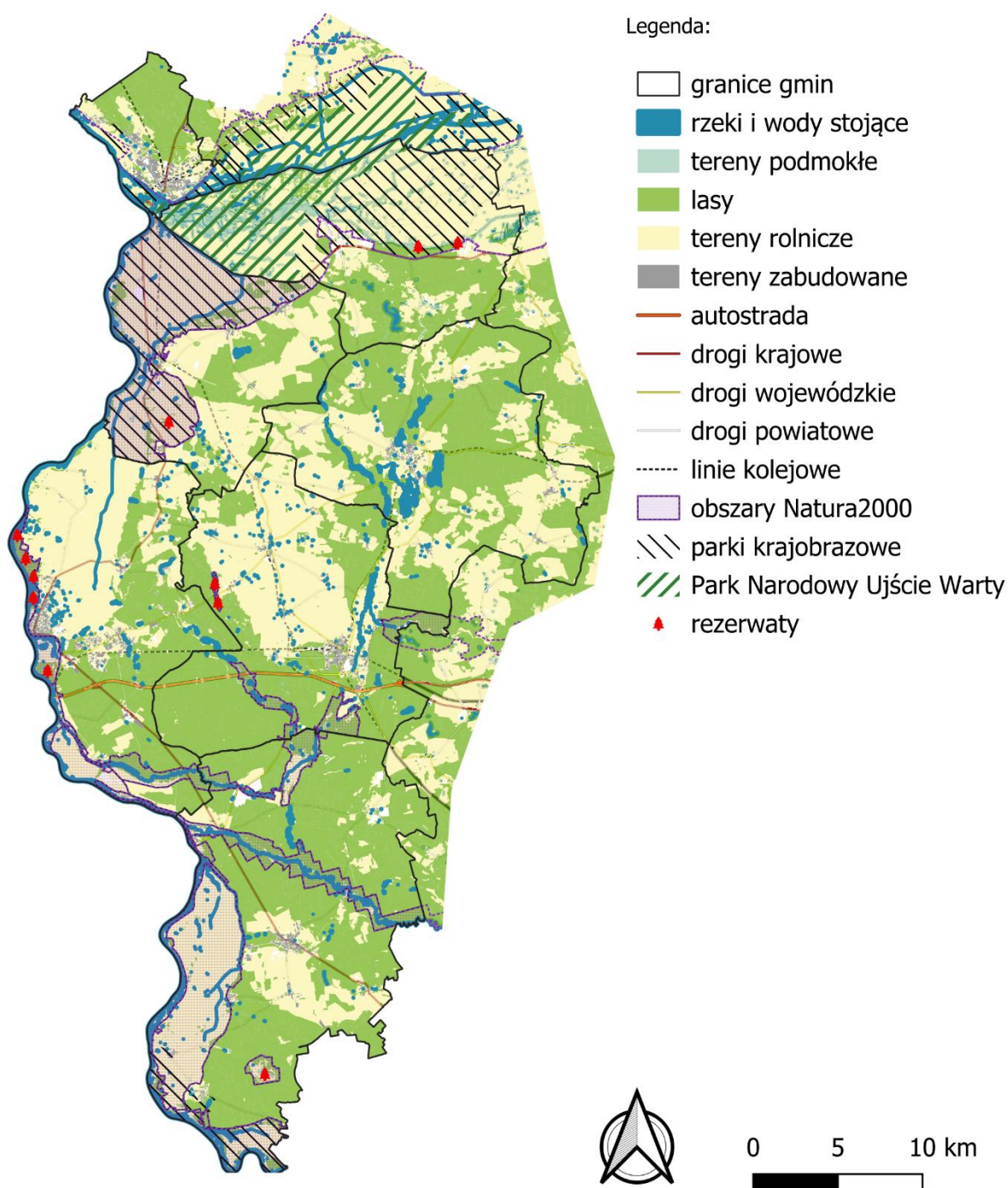
Na obszarach wiejskich ośrodkami kultury stają się świetlice wiejskie, biblioteki, a także szkoły. Wycieczki szkolne i przedszkolne do większych miejscowości, muzeów, teatrów, kina czy filharmonii to dla uczniów małych szkół często jedyna okazja do obcowania z kulturą poza miejscem zamieszkania. Istotnym działaniem z perspektywy rozwoju regionu i aktywności mieszkańców jest umożliwienie nie tylko dzieciom, ale także osobom dorosłym z terenów wiejskich dostępu do kultury, a także styczności z kulturą jako formą edukacji i aktywizacji społeczności przy wykorzystaniu nowoczesnej infrastruktury rdzeni subregionu ale też i infrastruktury wiejskiej. Ośrodki szkolne i przedszkolne są miejscem, do których dzieci mają łatwy dostęp, oraz w których pierwszy raz stykają się z kulturą. W okresie wczesnego dzieciństwa możliwości rozwojowe dzieci są największe, a dzięki opiece przedszkolnej dzieci najczęściej po raz pierwszy oglądają przedstawienia, rozwijają swoją muzykalność na zajęciach rytmiki. Szkoły organizują czas wolny uczniów w dni wolne od zajęć szkolnych np. poprzez zajęcia świetlicowe, konkursy, wystawy tematyczne, czy warsztaty (np. taneczne, muzyczne, teatralne, rysunkowe). Stają się więc pierwszymi kulturalnymi ośrodkami dla dzieci. Aktywizacja kulturalna społeczności lokalnych z wykorzystaniem placówek edukacyjnych pozwoli, szczególnie w przypadku dzieci na rozwój umiejętności poznawczych, manualnych, a także odreagowanie wewnętrznych napięć i niepowodzeń. Pomoże również zagospodarować czas dzieci i młodzieży oraz dopasować zajęcia do ich potrzeb. Działania związane z pobudzeniem ekspresji mają ogromny wpływ na rozwój dzieci, zapewniają lepszy start w dorosłość oraz budują pewność siebie. Z punktu widzenia edukacji, rozwoju i aktywizacji ważny jest także czynnik udziału dorosłych członków społeczności lokalnych w tworzeniu życia kulturalnego danego obszaru poprzez m.in. partycypowanie w warsztatach, grupach teatralnych czy terapiach artystyczno-zajęciowych.

Legenda:

0 5 10 km

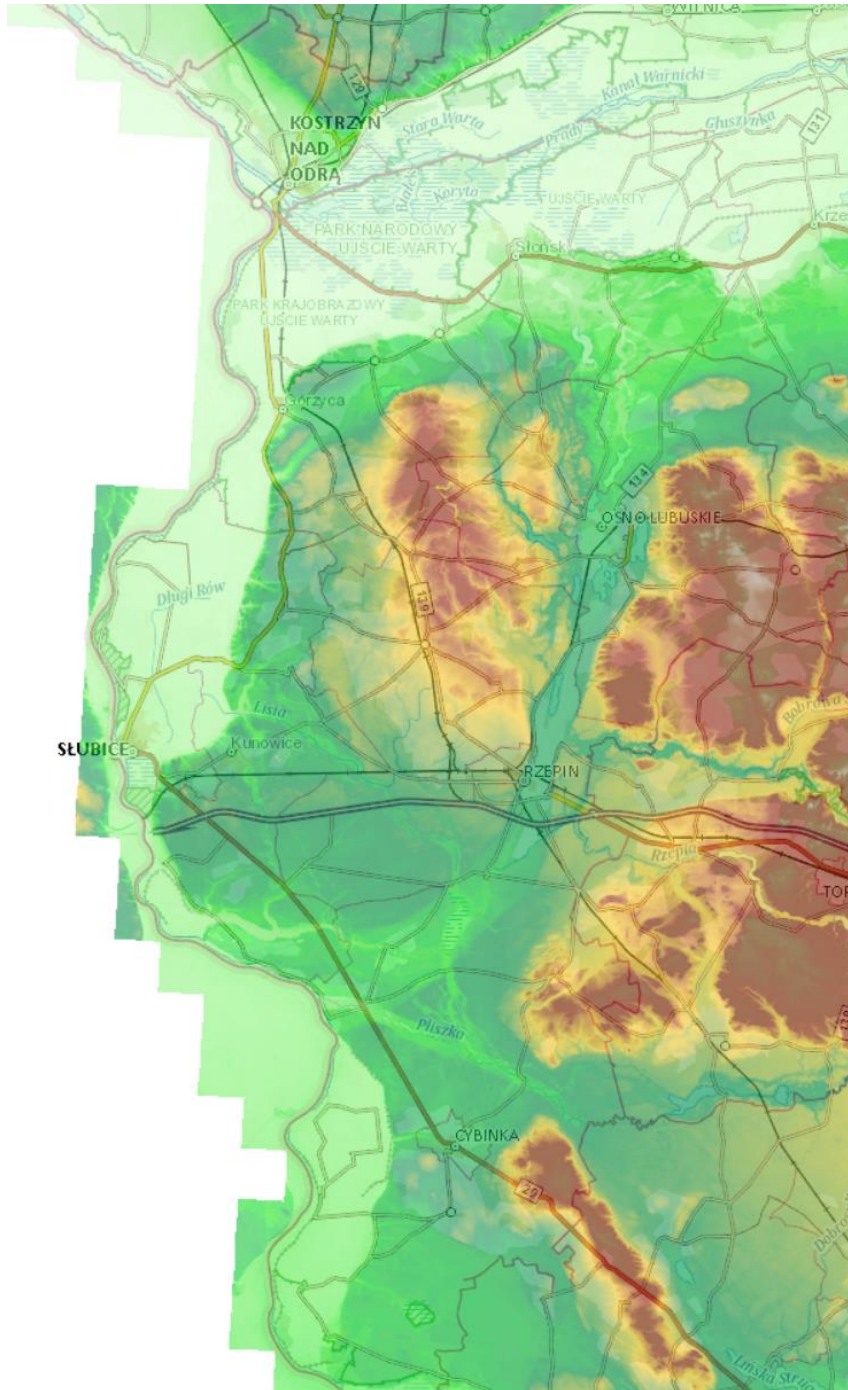

Teren charakteryzuje się wybitnymi wartościami przyrodniczymi. Blisko połowa jego obszaru objęta jest formami ochrony przyrody. Spotkać tu można wszystkie przewidziane polskim prawem formy ochrony przyrody. Od formy najwyższej – parku narodowego po najniższą – obszar chronionego krajobrazu. Na powyższej mapie zaznaczono jedynie formy najwyższe. Większość walorów przyrodniczych obszaru związana jest z wodą i dolinami rzecznyymi. Oprócz walorów niosą one jednak także zagrożenie. Wynika ono z ukształtowania terenu i położenia

znacznej części obszaru w dolinach rzecznych. Rzeki zostały obwałowane i w ten sposób krajobraz podzielił się na tereny międzywala i zawala. Zawale, choć odwodnione, zagrożone jest jednak zalaniem, co uwidoczniło na dwóch kolejnych mapach. Na pierwszej z nich, jasno zielony kolor to płaskie dna dolin rzecznych. Zajmuje on ok. 322 km² co stanowi ok. 27% powierzchni G-7.

Mapa 12 Ukształtowanie terenu porozumienia. Źródło – geoportal.gov.pl

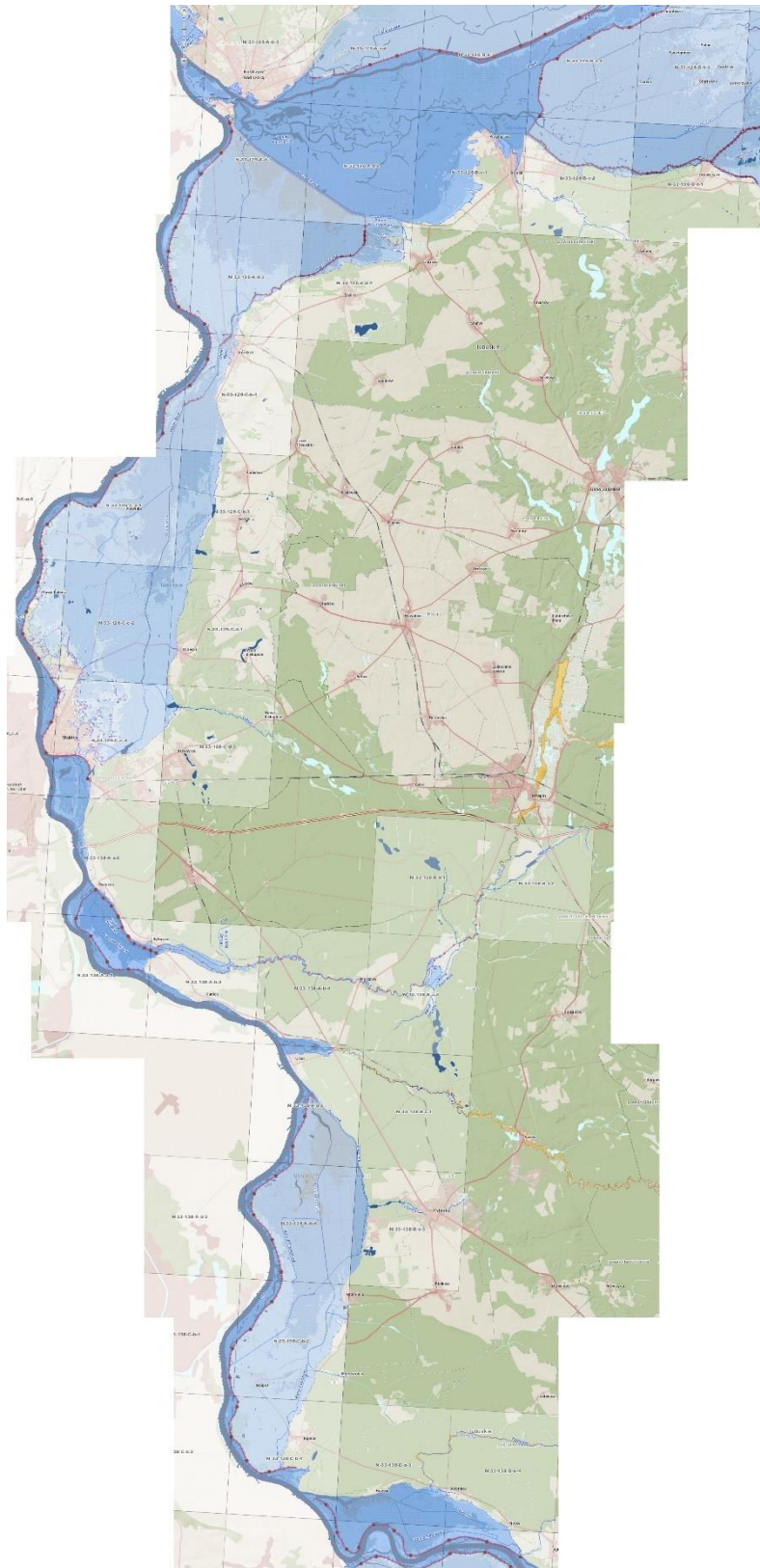

Kolejna mapa - Mapa zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) to dokumenty planistyczne, których obowiązek opracowania wynika z dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka

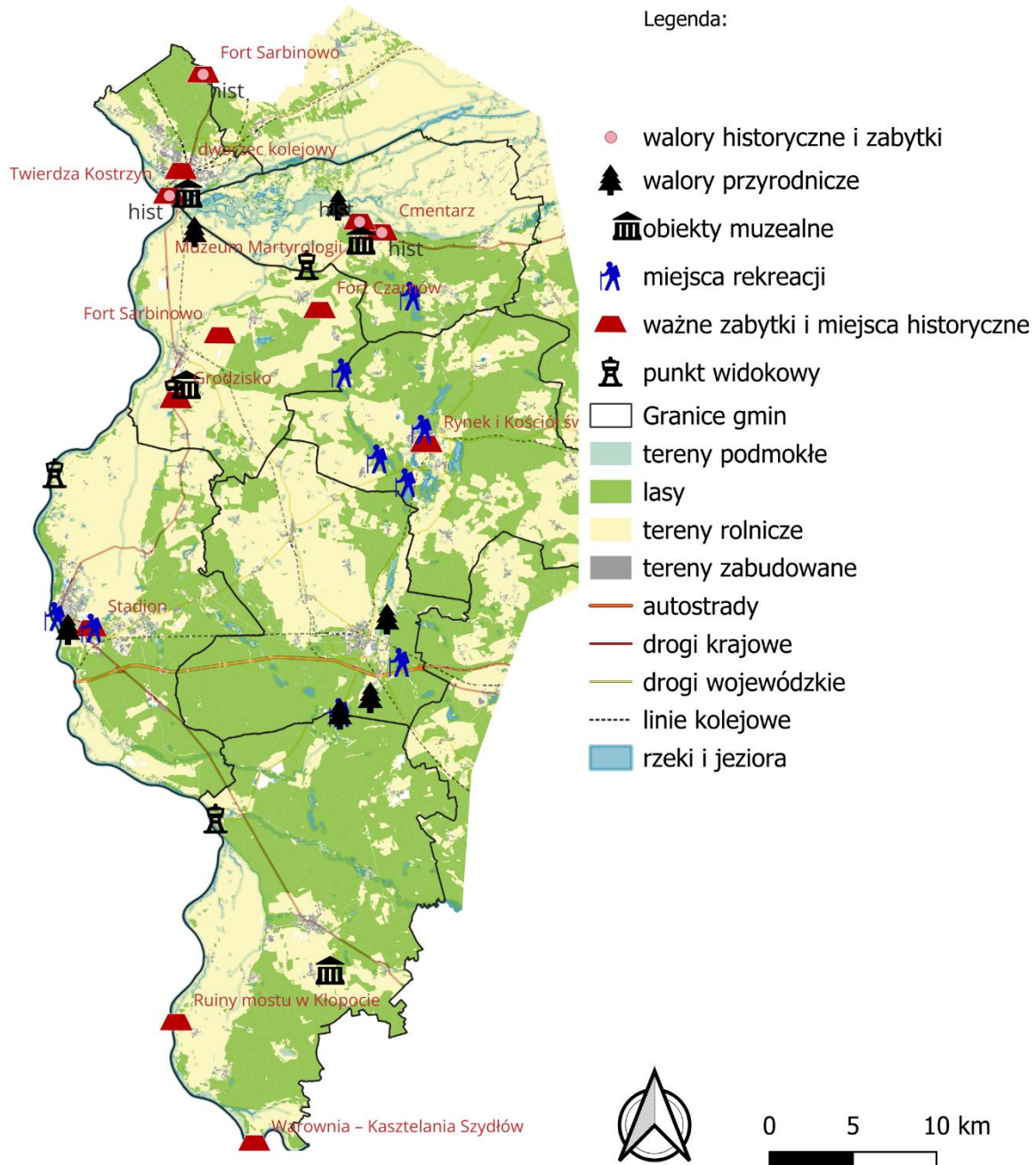
powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa). Mapy te jasno definiują obszary zagrożone powodzią. Znaczna część obszaru G-7 jest więc narażona na to ryzyko.

Mapa 13 Mapa zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Źródło: geoportal.gov.pl

Takie ukształtowanie terenu determinuje walory przyrodnicze, które w połączeniu z dziedzictwem kulturowym stanowią potencjał turystyczny i rekreacyjny obszaru G-7. Szczegółowo wykazano go na kolejnej mapie.

Mapa 14 Atrakcje przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru G-7. Opracowanie własne.

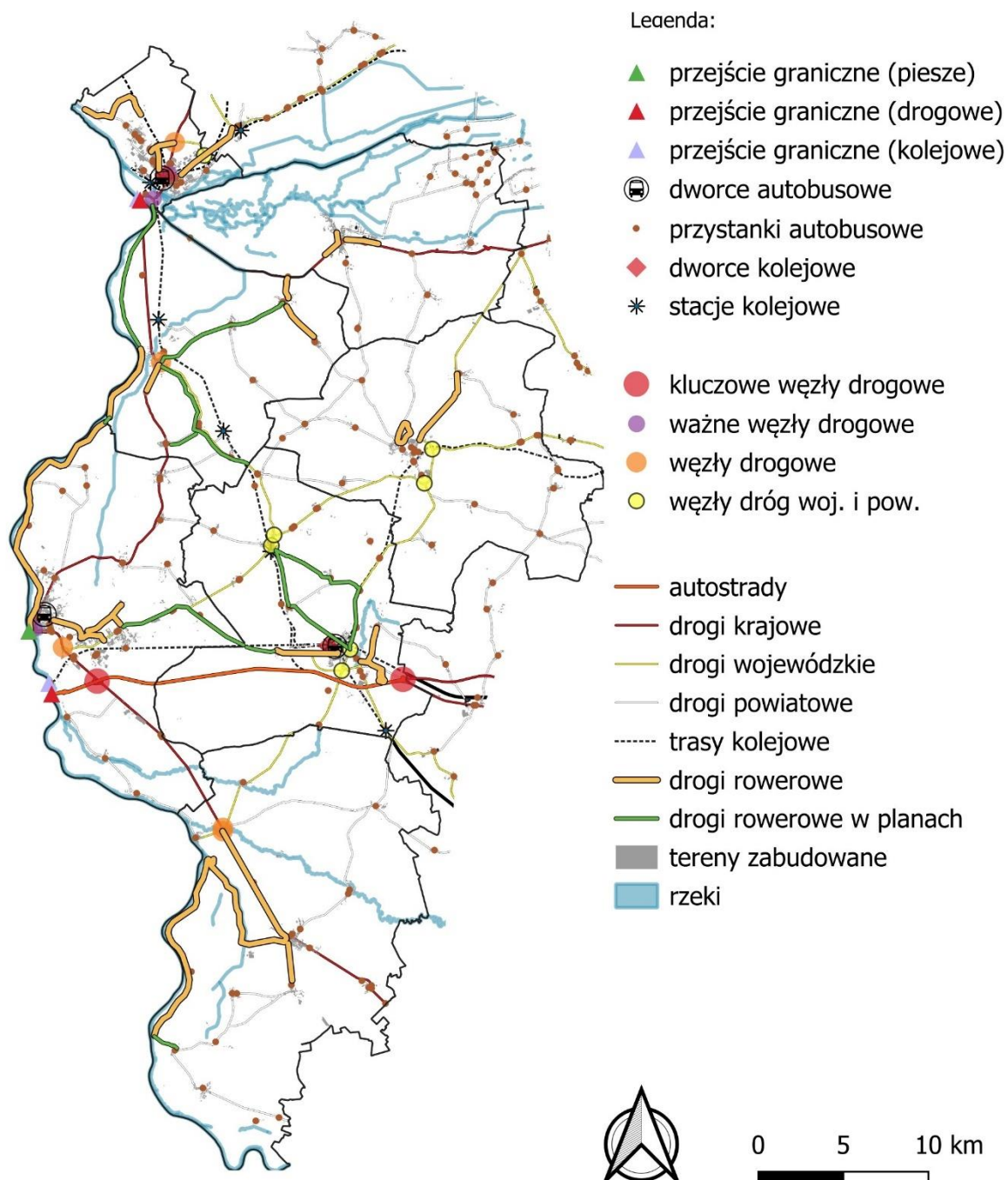

Komunikacja i infrastruktura

Komunikacja i transport to ważne zagadnienia dla obszaru G-7. Jak wspomniano wcześniej dwie z gmin sklasyfikowane zostały jako gminy o rozwiniętych funkcjach transportowych. Wynika to z faktu położenia przy szlakach komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym wschód – zachód – zarówno kolejowym jak i drogowym (Autostrada A2, 3 przejścia graniczne). Takie warunki oprócz szans generują także utrudnienia i zagrożenia bezpieczeństwa

uczestników ruchu drogowego w obliczu wysokiego natężenia ruchu. Stąd też istotnym jest rozwijanie sieci lokalnych szlaków komunikacyjnych ułatwiających poruszanie się np. Rowerem czy hulajnogą. Wykorzystanie tych środków transportu może stanowić alternatywę dla słabo rozwiniętego transportu publicznego oraz korków i zatorów drogowych powszechnie występujących w obszarach przygranicznych porozumienia G-7.

Mapa 15 Sieć komunikacyjna obszaru G-7, w tym ścieżki rowerowe. Opracowanie własne

Aktualnie sieć ścieżek rowerowych nie jest jednak rozwinięta w wystarczającym stopniu. Jest rozproszona i niespójna. Brakuje połączenia niektórych odcinków, przez które nie są to domknięte dłuższe odcinki. Poza połączeniem gminy Słubice i Górzycy (bez

brakujących 300 m.) aktualnie istniejące drogi rowerowe nie dobiegają do granic gmin. Ich funkcja pierwotnie miała charakter rekreacyjny jednak w ostatnich latach zauważalny jest trend budowania ścieżek pozwalających na dostanie się do siedziby gmin z pobliskich miejscowości.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

Zasady kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze porozumienia G-7 przypisano do poszczególnych celów ogólnych strategii. Jednocześnie przy każdej zasadzie w nawiasie kwadratowym wpisano nr projektu (zgodnie z załącznikiem nr 3 do strategii), który daną zasadę realizuje w swoim zintegrowanym podejściu.

Zasady dla celu ogólnego 1 – Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.

1. [1] dążymy do zmniejszania emisji zanieczyszczeń na obszarze całego partnerstwa,
2. [2] wprowadzania rozwiązań przestrzennych poprawiających bezpieczeństwo publiczne przy wykorzystaniu do zarządzania przestrzenią najnowszych technik i narzędzi, w tym rozwiązań bazujących na AI.
3. [3] Rozwijamy system lądowych, wodnych i powietrznych korytarzy ekologicznych i mokradeł, mających szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych, wbudowując je w ogólnodostępny system zieleni publicznej, uzupełniając odnowione parki, realizując nowe oraz łącząc wszystkie te elementy z systemem zielonych ciągów pieszych i rowerowych spinających poszczególne miejscowości i obszary Partnerstwa.
4. [3] Przy rozwoju zabudowy pamiętajmy o ukształtowaniu terenu i jego narażeniu na powódzie, unikając rozwijania budownictwa na terenie zagrożonym zalaniem oraz wzmacniając rangę i rolę obszarów retencji wody;
5. [4] Znaczna część obszaru Partnerstwa objęta jest różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu. Niezbędne jest rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.
6. [5] rozwijamy instalacje OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego lokalizowanych na budynkach, budowlach oraz w obrębie terenów już zainwestowanych
7. [2,3,4] Rozwijamy wspólną politykę ekologiczną gmin, poprzez podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie ochrony wód, ziemi, powietrza i krajobrazu jako podstawy dla rozwoju rekreacji oraz turystyki. Ukierunkowujemy rozwój gospodarczy terenu w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z jednoczesną dbałością o zachowanie bioróżnorodności naturalnych ekosystemów.
8. [4] Planując i zarządzając zielenią miejską stosujemy zasadę 3-30-300¹¹, która opiera się na założeniu, że każda osoba mieszkająca w mieście powinna ze swojego miejsca zamieszkania widzieć co najmniej 3 drzewa. W każdej dzielnicy przynajmniej 30% powierzchni powinno być pokryte drzewami (lub innymi terenami zieleni np. w strefach suchych). W odległości około 300 metrów od każdego miejsca zamieszkania powinny znajdować się dostępne publicznie tereny zieleni o powierzchni co najmniej pół hektara
9. [1,2,3,4] Planując przedsięwzięcia dążymy do zgodności z ustaleniami Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Odry; Planu przeciwdziałania skutkom suszy; Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

---

¹¹ 1. Metoda autorstwa prof. Cecil Konijnendijk

10. [3,4] podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwerozwojnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.
11. Należy unikać wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (zgodnie z celami PZRP).
12. Należy wprowadzić i egzekwować standardy ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym, obejmujących m.in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji; unikanie „betonowania” przestrzeni - stosowanie powierzchni przepuszczalnych, powierzchni ażurowych zamiast szczelnych powierzchni betonowych (place manewrowe, parkingi); uwzględnienie ww. aspektów w planowaniu przestrzennym oraz przy wydawaniu decyzji administracyjnych, w celu ochrony terenów zieleni przed presją zabudowy i „betonowaniem” nieruchomości. Uwzględnienie rozwiązań minimalizujących utratę naturalnej retencji lub spowalniających odpływ odprowadzanych wód i przywracające w możliwym zakresie naturalny, gruntowy charakter ich odpływu oraz nacisk na rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury, przyczyni się do zwiększania odporności gminy na zagrożenia związane ze zmianami klimatu (susza, podtopienia, powodzie „błyskawiczne”).

Zasady dla celu ogólnego 2 – Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.

13. [1] Planowane projekty, działania, przedsięwzięcia powinny uwzględniać m.in. położenie poszczególnych centrów; możliwość wykorzystania infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej przy planowaniu wydarzeń; istotę i wagę połączeń drogowych i kolejowych pomiędzy miejscowościami. Najważniejszym aspektem jest łączenie obiektów linowych i miejscowych w połączoną strukturę i/ oraz umożliwienie w korzystaniu z projektów jak największej liczbie mieszkańców, szczególnie tych wykluczonych transportowo.
14. [1] należy dążyć do połączenia istniejących odcinków ścieżek rowerowych;
15. [1,2] należy zwiększać bezpieczeństwo w obszarze tras rowerowych, które ścieżkami nie są (np. wyłączenie ich z osi jezdni drogi krajowej);
16. [1,2] w planowaniu komunikacji rowerowej zwracamy uwagę na obiekty niewykorzystywanej już infrastruktury liniowej – przykładem mogą być nieużywane już szlaki kolejowe o znaczeniu lokalnym (np. trasa Kunowice – Cybinka; Rzepin – Ośno Lubuskie; Chyrzyno-Słońsk). Innym przykładem mogą być wały przeciwpowodziowe. Aktualnie istniejące wały, w szczególności na odcinku Słubice – Górzycza zaopatrzone są już w bardzo atrakcyjną ścieżkę rowerową biegnącą po koronie (ale tutaj uwaga – na granicy dwóch gmin brakuje odcinka ok. 200 metrów!). Warto dążyć do tego aby na kolejnych odcinkach wałów również w jego koronie przygotować odpowiednią nawierzchnię. Dotyczy to także nowo budowanych wałów między Nowym Lubuszem a Drzecinem w gminie Słubice.
17. [1,2,6] Ścieżki rowerowe powinny łączyć maksymalnie wiele obiektów o charakterze walorów turystycznych oraz łączyć się z centrami kulturalnymi, gospodarczymi, edukacyjnymi czy też dworcami kolejowymi – pamiętać należy bowiem, że rowerem

można podróżować także koleją. Dzięki temu założeniu i łączeniu ścieżek z dworcami można doprowadzić do sytuacji, w której podróż w jedną stronę rowerem zakończyć można w pociągu

18. *[1,4] Kreujemy przyjazny dla pieszych i rowerzystów układ ulic ograniczając wielkość kwartałów zabudowy, wprowadzając nowe i rewitalizując istniejące powiązania, bezpieczne przejścia „na skróty”, eliminując konieczność użycia samochodu, a w konsekwencji zatory komunikacyjne, hałas i zanieczyszczenie powietrza.*
19. *[1,2] Rozwijamy ideę miasta/miejscowości 15-minutowej tzn. zapewnimy dostęp do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz łączymy sieci komunikacyjne i transportowe do tych usług.*
20. *[1,2] zwiększamy dostępności do obiektów sportowo – rekreacyjnych celem pobudzenia aktywności fizycznej,*
21. *[1,6] wzmacniamy współpracę w zakresie planowania przestrzennego w ramach Partnerstw, na rzecz realizacji zintegrowanych projektów oraz połączonej infrastruktury i uzupełniających się funkcjonalnie rozwiązań.*
22. *[6] Wykorzystajmy potencjał istniejącej infrastruktury transportowej, w szczególności rozwój taboru autobusowego, do przewozów pasażerskich.*
23. *[2] Chrońmy zachowane elementy dziedzictwa kulturowego: wartościowe układy i obiekty zabytkowe, archeologiczne, historyczne zespoły parkowe, zadrzewienia przydrożne i śródpolne. Wykorzystajmy zachowane układy zabudowy i obiekty, które utraciły historyczne funkcje, przystosowując je do nowych, współczesnych potrzeb.*
24. *[2] Planujmy nie jedno- lecz wielofunkcyjne zespoły zabudowy, sprzyjające integracji społecznej, które oferują atrakcyjne i dostępne usługi, mieszkania i możliwości pracy dla mieszkańców i grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach.*
25. *[2] Rosnący popyt na miejsca parkingowe doprowadza do pogorszenia się warunków parkowania. Zwiększanie liczby miejsc parkingowych nie jest jednak właściwym rozwiązaniem. Większe parkingi nie tylko zajmują atrakcyjne lokalizacje, ale zachęcają mieszkańców, którzy do tej pory korzystali z komunikacji publicznej do przesiadki do samochodów. Wzrasta ruch samochodów indywidualnych i ponownie pojawiają się problemy parkingowe w większej skali. Rozwiązaniem jest polityka parkingowa skłaniająca z korzystania z transportu publicznego – parkingi park&ride w wybranych węzłach przesiadkowych, zmniejszenie liczby miejsc parkingowych przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych w celu równoważenia popytu i podaży miejsc parkingowych.*
26. *[2,6] Rozwijamy wysokiej jakości, dostępny transport publiczny, zwracając szczególną uwagę na rozwiązania węzłów przesiadkowych – skracając maksymalnie drogi przejść pomiędzy różnymi środkami transportu oraz na połączenie możliwości transportowych pomiędzy gminami G-7 (np. wspólny transport grup docelowych projektów społecznych realizowanych w rdzeniach regionu)*
27. *[2,4,7] Kreujemy atrakcyjne przestrzenie publiczne. Zrewitalizujemy wartościową substancję zdegradowanych ryneczków miejscowości wzmacniając przedsiębiorczość. Mogą wzmocnić swoją rolę jako miejsca spotkań, życia społecznego, gospodarczego i elementów tożsamości mieszkańców.*
28. *[4] Zapewnijmy tereny zieleni i wypoczynku na terenach zabudowy wielorodzinnej, w ramach osiedla i na poziomie miejskim. Wykorzystajmy istniejące obszary zieleni (np. łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiekty fizjograficzne (np. oczka wodne, rzeki,*

wzniesienia) wbudowując je w komunalny system zieleni publicznej. Rekomendowany wskaźnik to 12 m² miejskich terenów zieleni i sportowo - rekreacyjnych na 1 mieszkańca (aktualnie 8,02).

29. [7] Nowe obszary aktywności przetwórstwa (strefy gospodarcze) wskazujemy w pobliżu lokalnych ośrodków wzrostu, zapewniając uzbrojenie terenu, najlepszą dostępność komunikacyjną i brak konfliktów przestrzennych, np. z zabudową mieszkaniową lub turystyczną.
30. [7] preferujemy lokalizację usług i aktywności gospodarczych w ciągach komunikacyjnych i na terenach zdegradowanych,
31. [2] Wyznaczamy zwarte, właściwie zagospodarowane (w sposób ograniczający presję na środowisko) kompleksy usług turystyki ukierunkowanej na ofertę tematyczną m.in. związaną z historią i kulturą obszaru Partnerstwa
32. [6,8,9] dążymy do równomiernego rozmieszczenia infrastruktury społecznej (ochrony zdrowia, kulturalnej, edukacyjnej itd.), lub fizycznej i elektronicznej komunikacji z tą infrastrukturą, zapewniającej mieszkańcom odpowiedni dostęp do usług publicznych,
33. [2] pamiętajmy o rewaloryzacji historycznych obiektów zabytkowych i dostosowanie ich do nowych potrzeb przy jednoczesnym zachowaniu i ochronie pierwotnych walorów architektonicznych i historycznych.

Zasady dla celu ogólnego 3 – Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego.

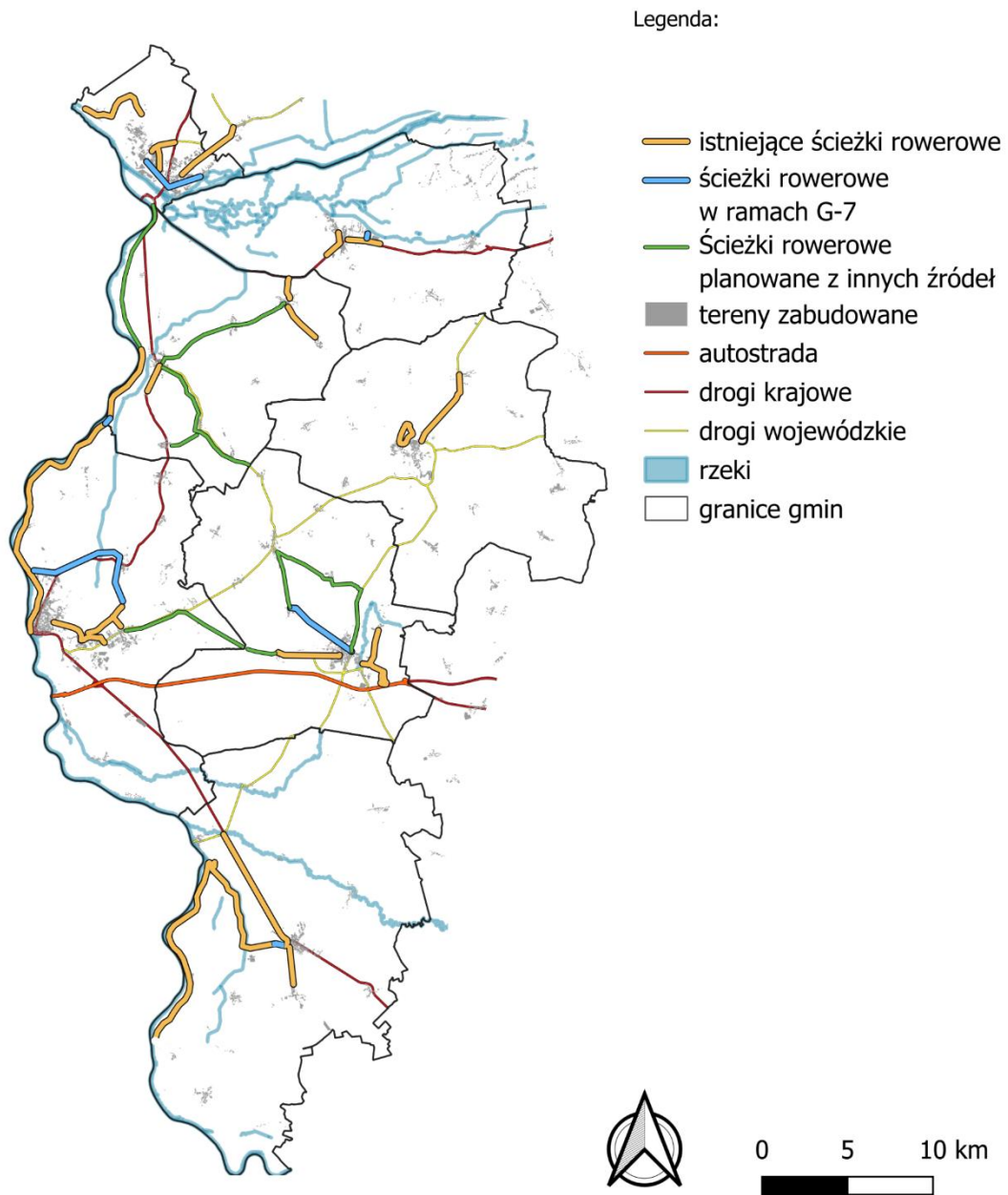
34. [1,6] W miarę możliwości rozwijamy systemy współużytkowania środków transportu (rower miejski, hulajnoga miejska, car-sharing itp.) rozwijając w ten sposób sieć relacji pomiędzy mieszkańcami obszaru partnerstwa.
35. [1,6] dążymy do eliminacji wykluczeń społecznych związanych z utrudnioną fizyczną dostępnością poszczególnych zasobów,
36. [4] (1,2) podnosimy świadomość w zakresie uwzględniania wpływu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, historii oraz przestrzeni publicznych na tożsamość miast i kształtowanie się tożsamości jego mieszkańców.
37. podejmujemy działania w celu wzmocnienia koordynacji i współpracy transgranicznej w obszarze planowania przestrzennego, szczególnie na obszarach przygranicznych,
38. [6,9] realizujemy działania zwiększające kapitał społeczny na terenach wiejskich, szczególnie poprzez dotarcie z działaniami społecznymi i edukacyjnymi do grup docelowych z wykluczeniem mobilnym i transportowym,
39. [9] wdrażamy działania na rzecz kształtowania zagospodarowania przestrzeni, do uwzględniania potrzeb wszystkich grup pokoleniowych oraz osób z wszelkiego rodzaju niepełnosprawnościami,

Realizacja projektów kluczowych

Na poniższych mapach przedstawiono plany związane z realizacją projektów strategicznych partnerstwa, które będą wybierane do dofinansowania w postępowaniach niekonkurencyjnych. Ujęto te przedsięwzięcia, których lokalizacja i/lub bezpośrednio miejsce oddziaływania jest skonkretyzowane i większe niż punkt w obrębie danej miejscowości. Nie wskazywano zatem na niej przedsięwzięć związanych z cyfryzacją. Kluczowym z punktu widzenia tych projektów jest pokazanie przepływu

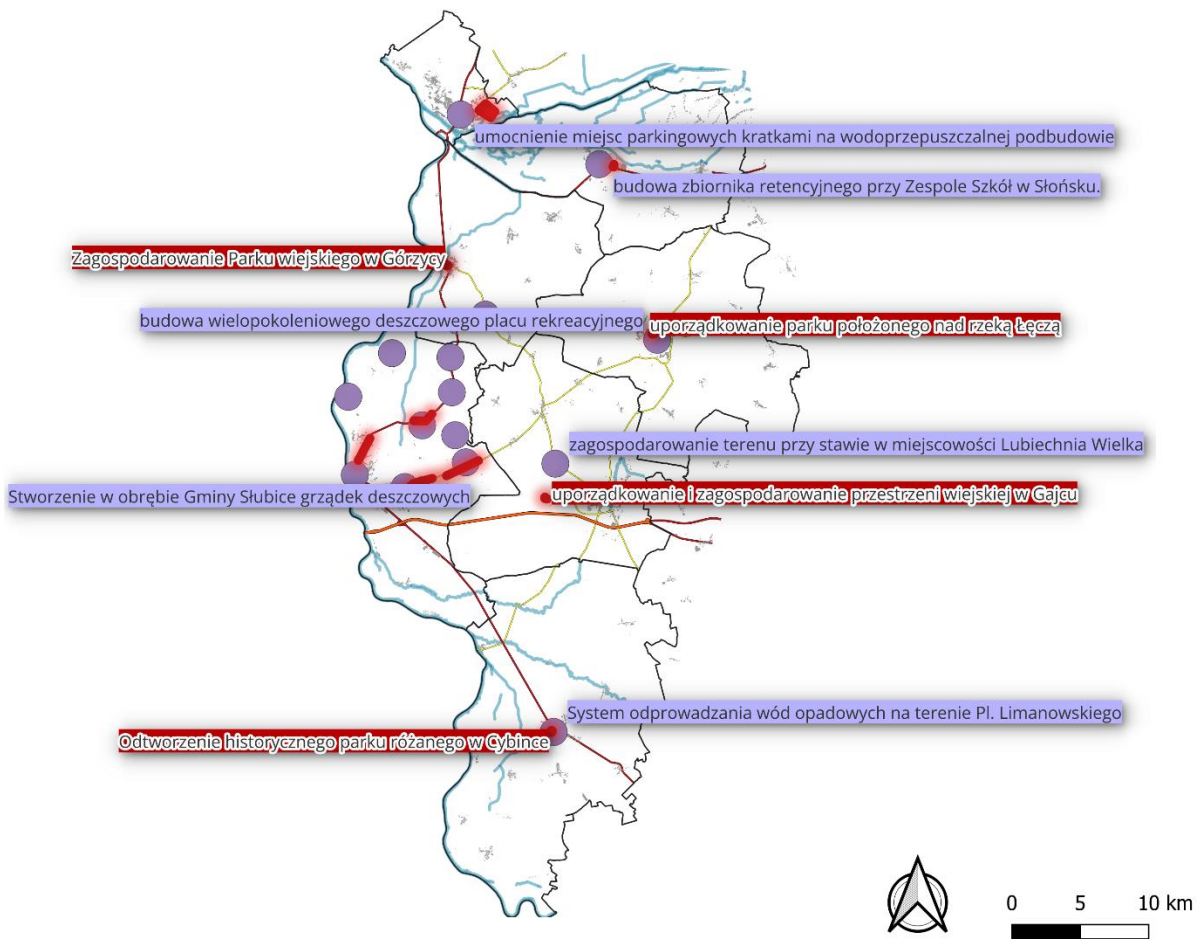
beneficjentów, sieciowania i łączenia infrastruktury oraz oddziaływania efektów projektów pomiędzy gminami partnerstwa.

Mapa 16 Miejsca realizacji projektu nr 1

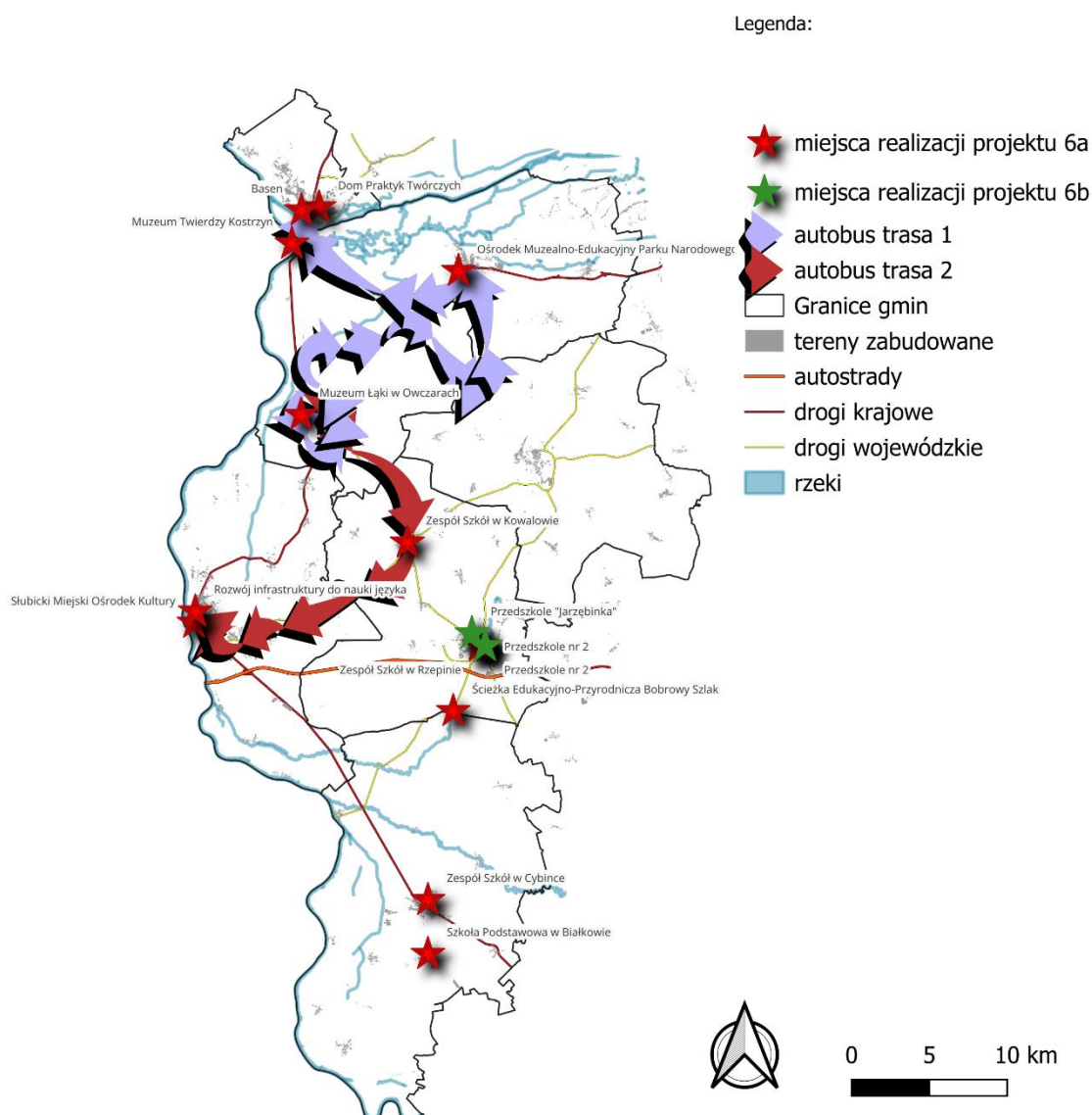

Mapa 17 Miejsca realizacji projektów 3 i 4

Mapa 18 Miejsca realizacji projektu nr 6a i 6b

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

W strategii rozwoju ponadlokalnego warto wskazać te obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, które dotyczą objętego strategią ponadlokalną terytorium. Należy również przedstawić OSI kluczowe dla poszczególnych gmin, o ile takowe zidentyfikowano. W każdym przypadku warto określić, jakiego rodzaju działania będą realizowane na poszczególnych obszarach. Konsekwencją wskazania OSI jest ukierunkowanie części instrumentów zaplanowanych w strategii na te obszary i zapewnienie im finansowania.

Strategia Rozwoju Województwa lubuskiego, wskazuje na następujące obszary strategicznej interwencji, które nakładają się obszarowo na terytorium G-7:

1. Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych.

Do grupy ośrodków subregionalnych w województwie lubuskim zaliczono miasta powyżej 20 tys. mieszkańców. Poza Nową Solą, wchodzącą w skład MOF OW, są to: Żary, Żagań i Świebodzin. Do grupy tej zaliczyć należy też miasta powiatowe powyżej 15 tys. mieszkańców, tj. Słubice i Międzyrzecz.¹²

MOF Słubice obejmuje miasto Słubice jako jego rdzeń oraz część wiejską gminy. Jego potencjał rozwojowy znacznie zwiększają silne powiązania funkcjonalne z sąsiednim Frankfurtem nad Odrą, z którym tworzą aglomerację transgraniczną. Miasta rozwijają współpracę realizując wspólne projekty m.in. w dziedzinie komunikacji i wykorzystania infrastruktury technicznej. W lutym 2021 r. nawiązana została również wola partnerskiej współpracy w ramach tego MOF, pomiędzy gm. Słubice i gm. Górzycą, co uzasadnia określenie gm. Górzycą jako obszaru potencjalnego rozszerzenia MOF Słubice, wymaga to jednak dodatkowego uzasadnienia analizą wskaźnikową. Wskazany jest również rozwój powiązań funkcjonalnych MOF Słubice z innymi sąsiednimi gminami położonymi po polskiej stronie poprzez realizację wspólnych projektów. Realizacji takich inicjatyw z wykorzystaniem mechanizmów porozumienia terytorialnego i Innych Instrumentów Terytorialnych sprzyjać może zawarta 25 listopada 2020 r. inicjatywa partnerskiej współpracy gmin środkowego pogranicza województwa lubuskiego pod nazwą G7, do której przystąpiły gminy Słubice, Rzepin, Ośno Lubuskie, Cybinka, Górzycą, Słońsk i miasto Kostrzyn nad Odrą.

Jako ośrodki lokalne określono również inne pozostałe (obok ośrodków subregionalnych) miasta powiatowe, a także Kostrzyn nad Odrą. W województwie lubuskim zarówno ośrodki subregionalne, jak i lokalne, pełnią ważną rolę w uzupełnieniu oferty miast wojewódzkich, koncentrując funkcje w zakresie gospodarki, dostępu do usług publicznych, edukacji, kultury, transportu publicznego czy usług teleinformatycznych, istotnych z perspektywy mieszkańców miast, jak i mieszkańców otaczających je obszarów wiejskich.

Interwencja skierowana dla miast subregionalnych i lokalnych powinna obejmować m.in.:

- rozwój przedsiębiorczości oraz przygotowanie (uzbrojenie) terenów inwestycyjnych,*
- projekty rewitalizacyjne,*
- poprawę jakości świadczenia usług publicznych,*
- inwestycje związane z polepszeniem jakości środowiska naturalnego,*
- podnoszenie kompetencji i umiejętności mieszkańców,*
- wspieranie rozwiązań o charakterze smart city,*
- wspomaganie rozwoju powiązań funkcjonalnych, w tym sąsiadujących ośrodków subregionalnych i lokalnych,*
- wsparcie infrastruktury mieszkalnictwa.*

---

¹² Słubice i Międzyrzecz mające poniżej 20 tys. mieszkańców w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju zaliczone zostały obok Nowej Soli, Świebodzina, Żagania i Żar do grupy miast średnich, co ze względu na specyfikę osadniczą województwa lubuskiego uzasadnia określenie tych miast jako ośrodków subregionalnych.

Mapa 19 Obszary Strategicznej Interwencji - miejskie obszary funkcjonalne województwa lubuskiego. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

2. Obszary wiejskie.

Obszary wiejskie w województwie lubuskim podzielić można według różnic w uwarunkowaniach rozwoju na: obszary wiejskie położone w MOF ośrodków wojewódzkich i subregionalnych, obszary wiejskie znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz obszary wiejskie o utrudnionych warunkach rozwojowych. Gminy porozumienia G-7, zaklasyfikowane zostały do tej drugiej grupy (poza gmina Słubice).

Analizy wykazują dość duże zróżnicowanie sytuacji lubuskich gmin obejmujących obszary wiejskie (w zakresie demografii, sytuacji społecznej i gospodarczej), wobec czego interwencja powinna odpowiadać na specyficzne problemy w poszczególnych gminach. Wsparcia zapobiegającego dalszej marginalizacji wymagają szczególnie obszary wiejskie, charakteryzujące się niskimi wskaźnikami rozwoju przedsiębiorczości, niezadawalającą dostępnością do usług publicznych, słabą jakością infrastruktury technicznej oraz ograniczoną dostępnością komunikacyjną.

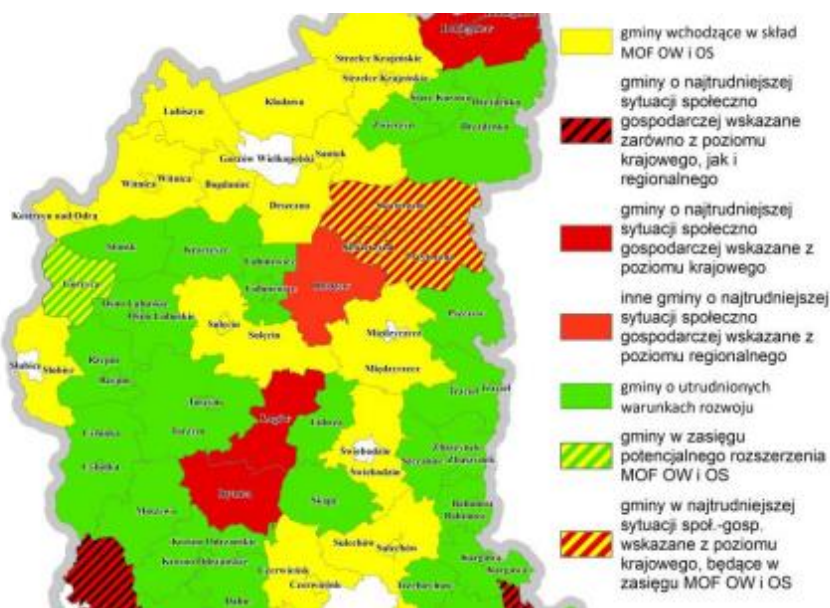
Interwencja skierowana do obszarów wiejskich obejmować będzie w szczególności:

- poprawę dostępu do usług publicznych, w tym dostępności do świadczeń medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej, edukacji, usług opiekuńczych oraz kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości;
- uzupełnienie infrastruktury technicznej;
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość;
- rozwijanie oferty z obszaru turystyki i rekreacji;
- wykorzystanie atrakcyjnej przestrzeni województwa dla lokalizowania ośrodków opieki dla osób starszych z Polski i z zagranicy, przy zapewnianiu odpowiedniego standardu usług zdrowotnych i kulturalnych;
- wykorzystanie struktur sieciowych w pobudzaniu aktywności gospodarczej i społecznej (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze);

- promocję instrumentów współpracy i partnerstwa – włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe;
- odnowę wsi, wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

Podobnie jak w przypadku miejskich obszarów funkcjonalnych promowaną formą realizacji polityki rozwoju w ramach obszarów funkcjonalnych mniejszych miast oraz gmin o charakterze wiejskim powinno być zawiązywanie partnerstw w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć. Na obszarach wiejskich również z wykorzystaniem elementów instrumentu RLKS.

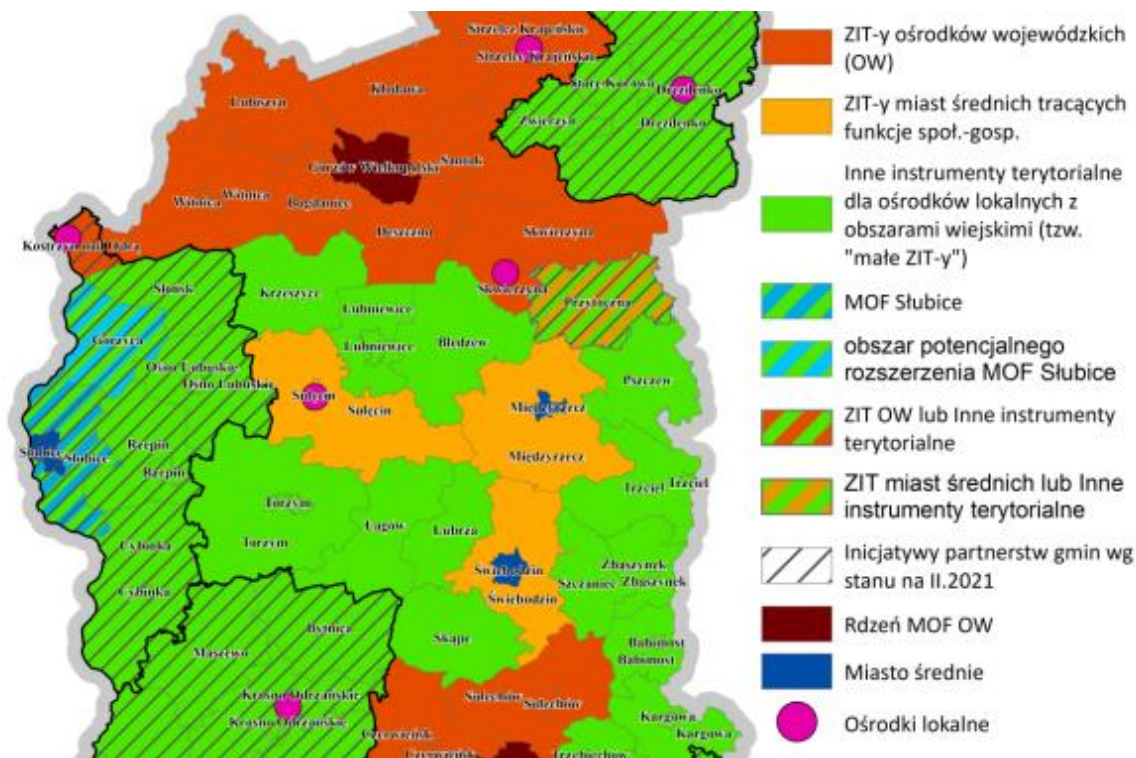
Mapa 20 Obszary Strategicznej Interwencji - obszary wiejskie w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

3. Instrumenty terytorialne dla OSI miejskich i wiejskich.

Na poniższej mapie zaznaczono obszary, które mogą być objęte instrumentami terytorialnymi Polityki Spójności (w szczególności programu regionalnego) po 2020 roku. Wszystkie gminy, w szczególności wiejskie, które nie wchodzi w skład miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich i subregionalnych, wraz z miastami – ośrodkami lokalnymi (oraz miastem średnim – Słubicami), będą mogły realizować nowe instrumenty przeznaczone głównie dla partnerstw lokalnych (tzw. „małe ZIT-y”) – Inne Instrumenty Terytorialne w ramach Polityki Spójności oraz porozumienia terytorialne wprowadzone w 2020 roku w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Mapa 21 Zasięg wsparcia instrumentami terytorialnymi dla OSI miejskich i wiejskich. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

4. Obszary przygraniczne.

Obszary przygraniczne z jednej strony posiadają specyficzny potencjał rozwojowy wynikający z możliwości bezpośredniej współpracy międzynarodowej w dziedzinie gospodarczej, wymiany handlowej, kontaktów politycznych czy realizacji projektów transgranicznych. Z drugiej strony problemem jest peryferyjne położenie, słaba krajowa dostępność transportowa oraz zwiększona migracja mieszkańców. Ważnym kierunkiem interwencji polityki regionalnej w stosunku do obszarów przygranicznych jest wspomaganie procesu ich integracji z głównymi obszarami aktywności gospodarczej, dzięki zapewnianiu rozwoju powiązań funkcjonalnych po obu stronach granicy.

Obszar G-7 w znacznej części kwalifikuje się do OSI określonego jako tereny bezpośrednio przylegające do granicy, w których występuje silne oddziaływanie transgraniczne. Szczególnie jest ono zauważalne w tzw. miastach bliźniaczych, jak Kostrzyn nad Odrą-Kietz, Słubice-Frankfurt nad Odrą, Gubin - Guben, Łęknica-Bad Muskau. Miasta te rozwijają współpracę realizując wspólne projekty w wielu dziedzinach, spośród których dominującymi są infrastruktura komunalna, komunikacja, kultura, sport, edukacja i sprawy społeczne. Przedsięwzięcia te powinny być nadal wspierane.

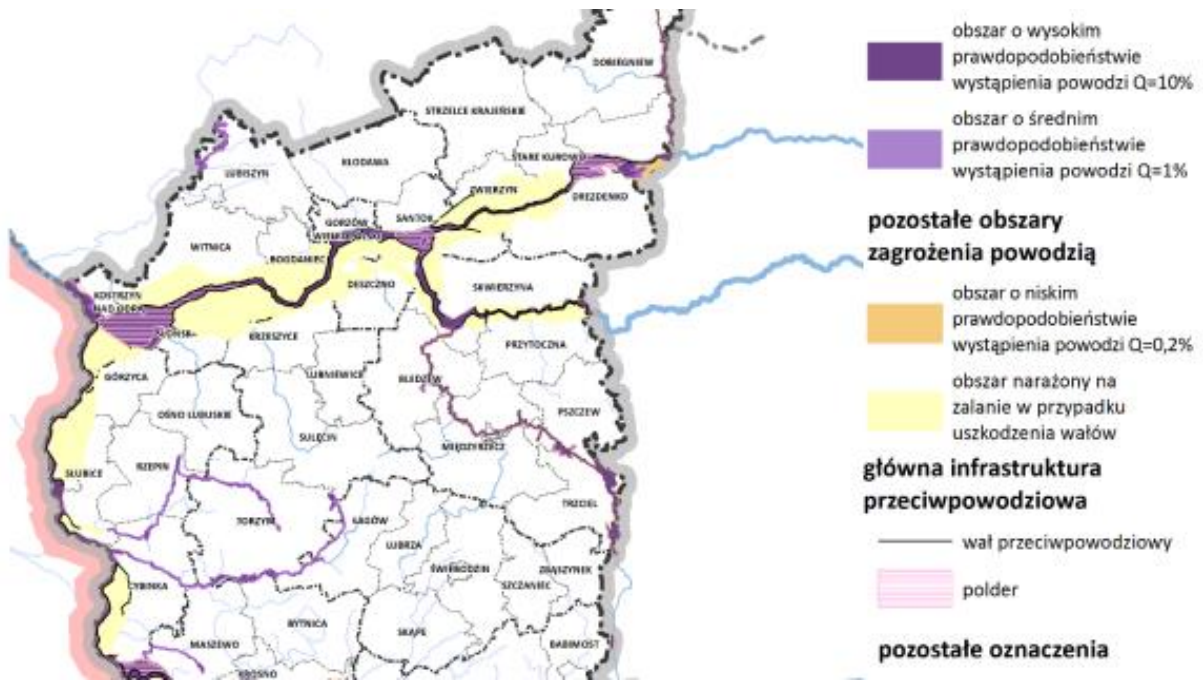
Mapa 22 Obszary przygraniczne w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

5. Obszary zagrożone powodzią.

Do grupy gmin, które objęte są obszarami szczególnego zagrożenia powodzią zakwalifikowano na terenie województwa lubuskiego 62 gminy, w tym w tym, Cybinka, Górzycza, Kostrzyn nad Odrą, Rzepin, Słońsk i Słubice. Na terenie wszystkich wskazanych gmin stwierdzono występowanie obszarów o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi. Do wyznaczonego obszaru zakwalifikowano gminy, na terenie których występuje prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, a także gminy, których obszar narażony jest na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego. Inwestycje przeciwpowodziowe na terenie województwa lubuskiego powinny obejmować w szczególności budowę wałów przeciwpowodziowych, a także innych budowli, takich jak: jazy, przepusty, wały cofkowe, zbiorniki retencyjne.

Mapa 23 Obszary zagrożone powodzią w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

Założenia wdrożeniowe

Strony Porozumienia uznały, że dla osiągnięcia zakładanych celów niezwykle istotne jest zachowanie pewnych zasad funkcjonowania partnerstwa. Te zasady to:

- 1) Równość partnerów;*
- 2) Partnerstwo;*
- 3) Tworzenie możliwie elastycznych rozwiązań;*
- 4) Partycypacja finansowa;*
- 5) Racjonalizacja wydatków;*

Ponadto:

1. Na mocy porozumienia Strony zobowiązują się do współpracy przy realizacji i osiągnięciu celów, które zostaną przyjęte na podstawie diagnozy i/lub strategii ponadlokalnej, w tym do partycypacji powstałych w takiej działalności kosztów.

2. Strony Porozumienia każdorazowo przed podjęciem decyzji o realizacji poszczególnych zadań/ projektów będą zawierać porozumienia szczegółowe, określające podział zadań, uprawnień i kompetencji oraz regulacje kwestii finansowych.

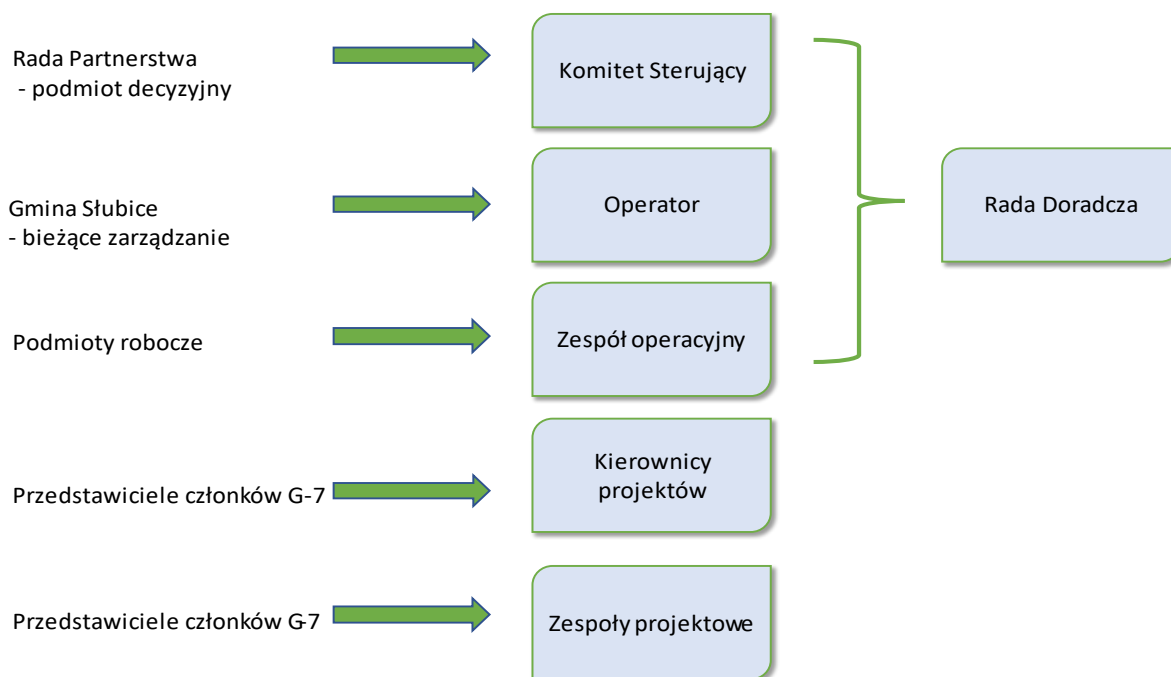
3. Dla realizacji poszczególnych zadań/projektów mogą zawierać odrębne porozumienia, w których stronami będą tylko partnerzy poszczególnych zadań/projektów.

4. Kwestie finansowe wspólne poszczególnych zadań/projektów będą ustalane w ramach odrębnych porozumień. Domyślna zasada jest taka, że strony koszty ogólne pokrywać będą wspólnie, proporcjonalnie, biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców (wg. stanu na dzień ostatnich dostępnych danych Urzędu Statystycznego w Gorzowie Wlkp. w zakresie liczby mieszkańców).

5. Zobowiązania finansowe Stron Porozumienia, wynikające z potrzeby zapewnienia wkładu własnego w realizację zadań/projektów stanowią koszt własny w budżetach poszczególnych partnerów.

6. Strony niniejszego porozumienia ustalają, że każdy partner porozumienia wyznaczy co najmniej po jednym przedstawicielu, jednakże nie więcej niż trzech do zespołu roboczego odpowiedzialnego za opracowanie i realizację diagnozy i/lub dokumentów strategicznych.

STRUKTURA ZARZĄDZANIA STRATEGIA:

Komitet Sterujący

Istotną rolę w zapewnieniu efektywnego wdrażania strategii i rozwoju obszaru G-7 odgrywać będzie Rada Partnerstwa, jako Komitet Sterujący (KS) złożony z burmistrzów i wójtów gmin porozumienia.

Komitet Sterujący będzie:

- ✓ *wzmacniać wewnętrzną i zewnętrzną współpracę partnerską w konsensusie co do wspólnego interesu partnerów;*
- ✓ *definiować krótko- i długoterminowe cele rozwoju obszaru G-7;*
- ✓ *podejmować działania/ strategiczne przedsięwzięcia służące realizacji celów;*
- ✓ *określać docelowe źródła finansowania dla realizowanych działań;*
- ✓ *zapewniać możliwość wymiany doświadczeń w ramach G-7 i poza nim.*

Operator G-7:

Koordinację między przedsięwzięciami o charakterze strategicznym zapewni Operator powołany przez Radę Partnerstwa. Członkowie G-7 powierzają Gminie Słubice rolę Operatora koordynującego działania w zakresie realizacji strategii, bieżącego zarządzania jej wdrażaniem mającego do dyspozycji służbę merytoryczną w postaci Zespołu Operacyjnego (ZO). Kompetencje w zakresie koordynacji działań nie wykluczają podejmowania inicjatyw i udziału w tych działaniach pozostałych partnerów. Dopuszcza się możliwość oddania części

zadań związanych z obsługą, zarządzaniem czy koordynowaniem prac partnerstwa w postaci zlecenia zewnętrznego wyspecjalizowanemu podmiotowi.

Zakres działalności Operatora:

1. Reprezentuje G-7 przy podejmowaniu działań w zakresie realizacji strategii wobec podmiotów zewnętrznych po uprzedniej konsultacji z członkami partnerstwa.
2. Kieruje pracami Zespołu Operacyjnego.
3. Koordynuje proces realizacji projektów strategicznych i uzupełniających.
4. Uczestniczy w spotkaniach i konferencjach związanych z realizacją i promocją dokumentu strategicznego, co nie wyklucza udziału pozostałych przedstawicieli.
5. Informuje członków G-7 o ustaleniach, działaniach i faktach mających wpływ na realizację celów G-7.

Zespół operacyjny:

1. Zespół Operacyjny jest roboczym podmiotem odpowiedzialnym za realizację dokumentu strategicznego.
2. W skład Zespołu Operacyjnego wchodzi przedstawiciele wszystkich członków G-7 — Kierownicy projektów, którzy na poziomie roboczym będą koordynować prace nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii, realizowanych przedsięwzięć oraz Zespoły projektowe odpowiedzialne za wdrażanie projektów.
3. Prace Zespołu Operacyjnego służą prawidłowemu i skutecznemu wdrażaniu założeń strategii.

Zadania zespołu Operacyjnego:

1. Realizacja i koordynacja procesu wdrażania strategii.
2. Rozwój i koordynacja współpracy między członkami G-7.
3. Monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o system wskaźników realizacji.
4. Koordynacja realizacji projektów - bieżący kontakt z osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego.
5. Prowadzenie działań informacyjnych i konsultacyjnych skierowanych do interesariuszy.

Funkcjonowanie zespołu Operacyjnego:

1. Pracami Zespołu Operacyjnego kieruje Operator G-7.
2. Organizacja spotkań odbywa się w zależności od tematyki i możliwości w siedzibach członków G-7, które zapewniają obsługę organizacyjną.
3. Spotkania Zespołu Operacyjnego odbywają się w zależności od potrzeb.
4. Operator może zapraszać do udziału w spotkaniach Zespołu Operacyjnego osoby trzecie, w szczególności osoby odpowiedzialne za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego, jeżeli uzna, że ich kompetencje i wiedza mogą być przydatne w pracach Zespołu Operacyjnego.
5. Spotkania Zespołu Operacyjnego zwołuje Operator.

Kierownicy projektów:

Koordinację między przedsięwzięciami o charakterze strategicznym zapewni Operator, dla każdego przedsięwzięcia strategicznego wyznaczony został Kierownik Projektu, jako organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, członków G-7, który odpowiada za jego realizację i koordynację procesu wdrażania z podmiotami współpracującymi na poziomie struktur G-7 w ramach danego projektu.

Zdania Kierowników projektu:

1. Realizacja zadań Zespołu Operacyjnego.
2. Organizowanie spotkań Zespołu Operacyjnego.
3. Organizacja i koordynacja prac dotyczących wdrażania strategii na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.
4. Monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o system wskaźników realizacji.
5. Realizacja i koordynacja procesu wdrażania projektów oraz angażowanie podmiotów współpracujących na poziomie struktur G-7 w ramach danego projektu.
6. Organizacja prac i nadzór nad osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego.
7. Przekazywanie informacji i współpraca z pozostałymi członkami Zespołu Operacyjnego.

Zespoły projektowe:

1. Wdrażanie strategii na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.
2. Realizacja procesu wdrażania projektów oraz angażowanie podmiotów współpracujących na poziomie struktur G-7.
3. Monitorowanie wdrażania strategii/projektów w oparciu o system wskaźników realizacji.
4. Organizowanie spotkań Zespołu Operacyjnego.

Rada Doradcza:

Komitet Sterujący powoła członków i przewodniczącego Rady Doradczej (RD), która będzie pełnił rolę organu doradczo-opiniującego. RD złożona będzie z przedstawicieli interesariuszy strategii - otoczenia społecznego i gospodarczego. W jej skład będzie wchodziło po 1 przedstawicielu organizacji społecznych lub sektora gospodarczego z każdej gminy i powiatu (7 osób). Gremium to będzie służyć wszechstronną, merytoryczną pomocą w procesie realizacji zadań strategii na każdym etapie.

Zespoły robocze:

1. Koordynacją zespołu roboczego, odpowiedzialnego za opracowanie i realizację diagnozy i/lub dokumentów strategicznych będzie zajmował się przedstawiciel wskazany przez Lidera.
2. Strony do realizacji poszczególnych zadań/projektów, realizowanych na podstawie odrębnych porozumień, będą powoływać odrębne zespoły robocze, wskazując każdorazowo przedstawiciela odpowiedzialnego za koordynację działań.

3. Spotkania zespołów roboczych odbywać się będą w zależności od tematyki i możliwości w siedzibach Stron Porozumienia, które zapewnią będą obsługę organizacyjną spotkań.
4. Spotkania zespołów roboczych zwołują przedstawiciel Lidera lub przedstawiciel.
5. Ze spotkań zespołów roboczych sporządzane będą protokoły dla każdej ze stron.
6. Koszty funkcjonowania zespołów roboczych zapewnia każdy z partnerów dla przedstawicieli przez siebie wskazanych.

Ewaluacja

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu lub działania z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia. Jednym z głównych celów ewaluacji jest ocena rzeczywistych lub spodziewanych efektów realizacji danej interwencji publicznej. Ewaluacja jest zatem próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania podjęte w zgodzie ze strategią rozwoju przyniosły oczekiwane efekty.

Monitoring a ewaluacja

Monitoring i ewaluacja mimo iż z natury podobne działania, różnią się między sobą zasadniczo. Najważniejszą różnicą jest poziom głębi dostarczanych przez te narzędzia informacji. Podczas gdy monitoring weryfikuje, czy zaplanowane zdarzenie doszło do skutku, to ewaluacja bada to zdarzenie pod kątem jego efektów oraz przyczyn dla których się ono wydarzyło (lub dlaczego się nie wydarzyło). Na poziomie realizacji Strategii linia demarkacyjna pomiędzy monitoringiem a ewaluacją przebiega tam, gdzie występuje rozróżnienie pomiędzy produktem działania (np. 30 km ścieżek rowerowych) a jego rezultatem (wzrost aktywności fizycznej mieszkańców gminy). Należy jednak w tym miejscu zauważyć, że rezultaty weryfikować będzie można dopiero po pewnym czasie. Ze względu na swój charakter nie są one bowiem możliwe do zbadania zanim od zakończenia działań nie upłynie odpowiednia ilość czasu (w tym przypadku od 1 do 3 lat). Wobec tego ocena osiągnięcia rezultatów powinna być prowadzona w kilku określonych momentach wdrażania strategii, nie zaś w sposób ciągły jak produkty.

System ewaluacji wdrażania strategii rozwoju zakłada, że rada partnerstwa powoła zespół roboczy ds. ewaluacji. Zespół ten zapozna się ze wskaźnikami strategicznymi oraz zapisami zasad ewaluacji. Jako punkt wyjściowy potraktuje ewaluację ex-ante przeprowadzoną przed przyjęciem strategii do realizacji.

KAMIENIE MIŁOWE PROCESU EWALUACJI I MONITORINGU:

1. Monitoring (sprawozdanie)   styczeń 25,26,27,28,29,30
2. Ewaluacja (badanie i sprawozdanie)   styczeń 2026, 2030

Co 2-3 lata zbadane zostać powinny rezultaty działań. Należy wykorzystać do tego metodologię zbliżoną do opisaną w raporcie z diagnozy obszaru G-7 (załącznik do niniejszej

strategii). W głównej mierze należy wykorzystać tożsame narzędzie diagnostyczne (ankieta elektroniczna) do zbadania nastrojów społecznych po pierwszych latach realizacji strategii (on going) oraz po zakończeniu etapu jej wdrażania (ex-post). Badanie ex-post można również zlecić podmiotowi zewnętrznemu.

Kluczowe pytania badawcze, na które odpowiedź będzie miała ewaluacja to:

Czy wdrażana strategia przynosi zakładane efekty?

Czy zrealizowane przedsięwzięcia są adekwatne do potrzeb mieszkańców?

Czy jakość życia mieszkańców na obszarze G-7 poprawiła się?

Jaka jest efektywność wydatkowania środków finansowych w formule partnerstwa?

Czy formuła partnerstwa przyniosła jakieś korzyści dodane?

Jak funkcjonuje partnerstwo?

Kryteria ewaluacji wykorzystywane w badaniu to:

- trafność - w jakim stopniu cele i działania odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby i problemy obszaru;
- skuteczność - w jakim stopniu przyjęte cele oraz mechanizmy realizacji zostały osiągnięte;
- trwałość – jaka jest ciągłość efektów, wpływ i oddziaływanie;
- efektywność - ocena relacji nakładów do osiągniętych efektów, kosztów do korzyści;
- użyteczność - w jakim stopniu strategia realnie przyczyniła się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów obszaru.

Aktualizacja strategii, partycypacja społeczna

Za realizację strategii, jej aktualność aktualizację i udostępnienie możliwości partycypacji społecznej w jej realizacji i aktualizacji odpowiedzialny jest Lider partnerstwa. Wszelkie uwagi dot. Elementów strategii przysyłać należy na adres mailowy: slubice@slubice.pl. Utworzona zostanie także podstrona w domenie slubice.pl/G7, na której prezentowane będą informacje o statusie Strategii, jej aktualnym kształcie, postępach we wdrażaniu, ewaluacji oraz konsultacjach społecznych dot. proponowanych zmian.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie. Strategia powinna odnieść się do tych dokumentów, np. ocenić ich aktualność i spójność w kontekście zapisów strategii, a w efekcie wskazać dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany wraz z ogólnymi wytycznymi wynikającymi z odniesienia do treści strategii.

Zgodnie z zaleceniami poradnika praktycznego dot. przygotowania Strategii Rozwoju Gminy, udostępnionego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, dokonano przeglądu

aktualności obowiązkowych i fakultatywnych planów funkcjonujących w poszczególnych gminach wchodzących w skład G-7 a następnie przedstawiono je w postaci tabelarycznej.

JST	Strategia gminna		Program Ochrony Środowiska	
	<i>perspektywa</i>	<i>Wytyczne do aktualizacji</i>	<i>perspektywa</i>	<i>Wytyczne do aktualizacji</i>
Cybinka	2022	Konieczna aktualizacja. - Uwzględnienie celów partnerstwa oraz samej istoty współpracy w dokumentach wewnętrznych	brak	Wymagana aktualizacja z uwzględnieniem celów środowiskowych G-7
Górzycza	2022		2018 / 2022	
Kostrzyn nad Odrą	2023		2022 / 2026	
Ośno Lubuskie	2022		2021 / 2025	
Rzepin	2022		2021 / 2025	
Słońsk	2027	Aktualizacja nie jest konieczna.	2024 / 2028	
Słubice	2023	Konieczna aktualizacja. - Uwzględnienie celów partnerstwa oraz samej istoty współpracy w dokumentach wewnętrznych	2024 / 2027	

Ponadto biorąc pod uwagę zakres działań przyjętych jako koncepcja rozwoju obszaru G-7 korzystnym dla realizacji tych planów wydaje się być stworzenie dokumentów nieobowiązkowych, które uszczegółowią zamierzenia. Takimi dokumentami mogłyby być:

- studium wykonalności rozwoju / koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych
- porozumienia o współpracy z kluczowymi partnerami społecznymi

Założenia finansowe

Kluczowym dokumentem programowym a jednocześnie najważniejszym źródłem finansowania przedsięwzięć objętych niniejszą strategią są Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego na lata 2021-2027 (FEWL).

Najistotniejszym elementem FEWL, w kontekście zawartego porozumienia G-7, jest priorytet 8. – Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego, Działanie 8.4 – Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT, które realizuje cel szczegółowy 5(ii) Wsparcie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie. Opis tego priorytetu wskazuje m.in. na:

„interwencja skierowana do obszarów wiejskich obejmować powinna m.in. poprawę dostępu do usług publicznych, kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości; uzupełnienie infrastruktury technicznej; rozwijanie oferty z obszaru turystyki włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe; odnowę wsi; wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. Działania dedykowane obszarom miejsko-wiejskim oraz wiejskim w tym celu szczegółowym będą realizowane poprzez wykorzystanie strategii terytorialnych, w tym programów rewitalizacji. Projekty powinny dążyć do partnerskiego charakteru oraz powinny być uzgodnione z IZ.”

Inne priorytety FEWL, w których jako beneficjentów uwzględniono porozumienia międzygminne (poza obszarami miejskimi) to:

- Cel Szczegółowy (iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości
- Cel Szczegółowy (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej
- Cel Szczegółowy (iii) Wsparcie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne [Cel Szczegółowy (iv) Wsparcie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne – CS (iv) będzie realizowany, jako komponent CS (iii)].
- Cel Szczegółowy (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

- *Cel szczegółowy (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych*

Ponadto ze względu na położenie oraz ze względu na zaplanowane do realizacji cele partnerstwa, będzie ono mogło ubiegać się o środki finansowe także z innych źródeł:

- *Fundusze Krajowe (programy rządowe, w tym Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych; Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; programy Ministerstwa Kultury; programy Ministerstwa Sportu; programy Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.*
- *Fundusze Unijne (w tym Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego; Europejski Fundusz Społeczny+; Europejski Fundusz Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich; Europejska Współpraca Terytorialna; Horyzont Europa)*
- *Fundusze innych partnerów zagranicznych (Fundusze Norweskie (MF EOG i NMF))*

Z punktu widzenia porozumienia G-7 najistotniejsze będą konkursy ogłaszane w ramach następujących programów operacyjnych:

- 1. Program Współpracy Interreg Brandenburgia – Polska 2021-2027*
- 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, w tym Lokalna Strategia Rozwoju LGD właściwej terytorialnie (PROW)*
- 3. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027 (FENIKS)*
- 4. Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027 (FERS)*

W poniższej tabeli przypisano konkretne programy / źródła finansowania dla poszczególnych celów strategicznych partnerstwa:

Cel strategiczny	Program lub źródło
1. Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.	FEWL, Interreg, FENIKS, Fundusze Norweskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2. Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.	FEWL, PROW
3. Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego	FEWL, FENIKS, Fundusze Norweskie, PROW, Interreg,

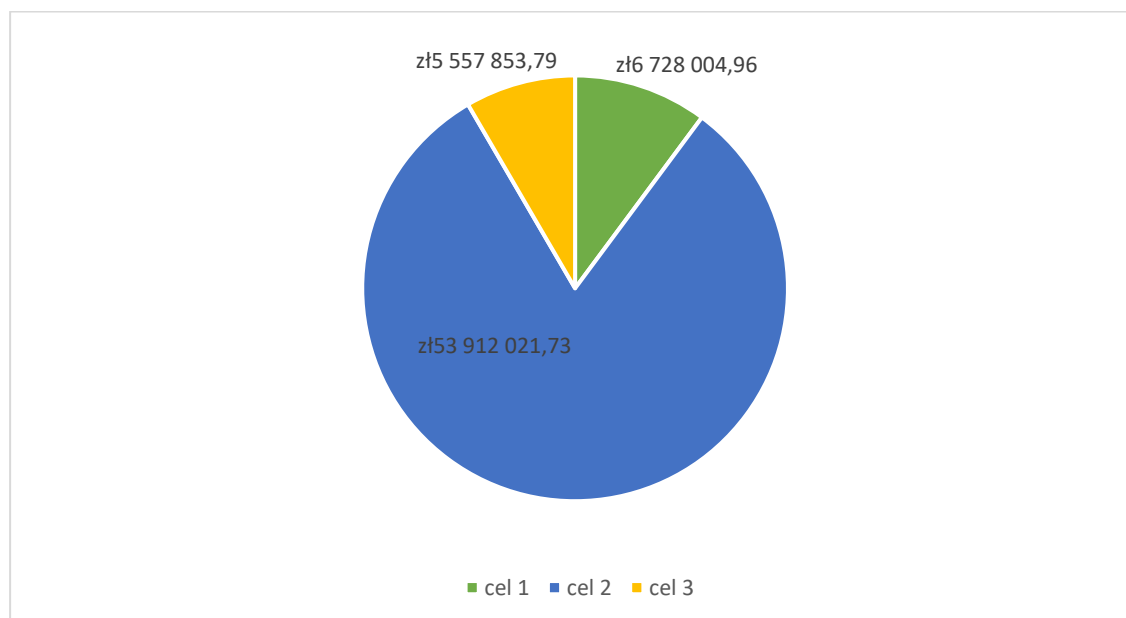
W ramach FEWL (IIT) opracowano i zaplanowano **wstępnie** 11 zintegrowanych projektów, które realizują większość celów strategicznych porozumienia. Z uwagi na priorytety i ograniczone możliwości inwestycyjne głównego źródła finansowania działań strategicznych (FEWL) nie dla wszystkich celów adresuje się konkretne projekty. Potencjalne przedsięwzięcia dla tych celów, będą rozpatrywane w trakcie realizacji strategii w ramach monitorowania postępów jej wdrażania i jeśli pojawi się możliwość – zostaną włączone do strategii na późniejszym etapie).

Ramy finansowe przypisane do poszczególnych celów na podstawie listy projektów w ramach FEWL(IIT) znajdują się w tabeli poniżej. Przyjęty kurs euro do przeliczenia limitów wsparcia w euro na złotówki to 4,40. Ramy określają maksymalny dostępny w ramach IIT budżet do wykorzystania przez partnerstwo. Budżet wykorzystywany przez złożone na tym etapie projekty przedstawia tabela nr 13

Tabela 12 Ramy finansowe strategii w oparciu o maksymalny budżet instrumentu IIT w ramach FEWL.

Cel	koszty	fin. UE (FEWL)	wkład własny
1	6 728 004,96 zł	5 718 804,21 zł	1 009 200,74 zł
2	53 912 021,73 zł	45 825 218,47 zł	8 086 803,26 zł
3	5 557 853,79 zł	4 724 175,72 zł	833 678,07 zł
RAZEM	66 197 880,48 zł	56 268 198,40 zł	9 929 682,07 zł

Wykres 23 Alokacja środków pomiędzy celami głównymi

Zidentyfikowane na etapie tworzenia strategii projekty kluczowe nie wykorzystują pełnego budżetu. Kolejne projekty zostaną więc uzupełnione w trakcie aktualizacji strategii na kolejnych etapach jej wdrażania.

Tabela 13 Ramy finansowe projektów kluczowych

				Cybinka		Górzycza		Kostrzyn nad Odrą		Ośno Lubuskie		Rzepin		Słońsk		Słubice	
nr projektu	Koszty projektu	dofinansowanie UE	wkład własny	UE	własny	UE	własny	UE	własny	UE	własny	UE	własny	UE	własny	UE	własny
1	13 408 059,25 zł	11 396 850,36 zł	2 011 208,89 zł	1 169 293,76 zł	206 345,96 zł	775 347,15 zł	136 825,97 zł	3 199 247,96 zł	564 573,17 zł			1 748 922,22 zł	308 633,33 zł	863 169,64 zł	152 324,05 zł	3 640 869,63 zł	642 506,41 zł
2a	2 577 909,50 zł	2 191 223,08 zł	386 686,42 zł							1 592 984,40 zł	281 114,89 zł			598 238,68 zł	105 571,53 zł		
2b	14 710 451,83 zł	12 503 884,06 zł	2 206 567,77 zł					4 434 618,13 zł	782 579,67 zł			2 424 257,91 zł	427 810,22 zł	598 238,68 zł	105 571,53 zł	5 046 769,34 zł	890 606,35 zł
2c	1 264 403,23 zł	1 074 742,75 zł	189 660,48 zł			1 074 742,75 zł	189 660,48 zł										
5	839 928,83 zł	713 939,51 zł	125 989,32 zł			84 040,88 zł	14 830,74 zł	346 770,62 zł	61 194,81 zł			189 567,94 zł	33 453,17 zł	93 560,07 zł	16 510,60 zł		
6a	11 251 700,89 zł	9 563 945,76 zł	1 687 755,13 zł	960 563,52 zł	169 511,21 zł	838 483,52 zł	147 967,68 zł	2 628 151,27 zł	463 791,40 zł			1 436 722,70 zł	253 539,30 zł	709 085,52 zł	125 132,74 zł	2 990 939,22 zł	527 812,81 zł

6b	3 248 173,98 zł	2 760 947,88 zł	487 226,10 zł	303 945,60 zł	53 637,46 zł			831 610,81 zł	146 754,85 zł			454 613,91 zł	80 225,98 zł	224 371,86 zł	39 595,03 zł	946 405,71 zł	167 012,77 zł
7	1 217 377,92 zł	1 034 771,23 zł	182 606,69 zł		85 676,40 zł	15 119,36 zł	353 519,11 zł	62 385,73 zł				193 257,11 zł	34 104,20 zł			402 318,61 zł	70 997,40 zł
8	998 646,68 zł	848 849,67 zł	149 797,01 zł	87 090,26 zł	15 368,87 zł	57 748,69 zł	238 283,43 zł	42 050,02 zł				130 261,61 zł	22 987,34 zł	64 289,80 zł	11 345,26 zł	271 175,88 zł	47 854,57 zł
9	4 639 965,92 zł	3 943 971,02 zł	695 994,90 zł	440 293,18 zł	77 698,80 zł		204 664,81 zł	1 587,91 zł	212			675 867,76 zł	119 270,78 zł	252 189,48 zł	44 504,03 zł	1 370 955,79 zł	241 933,38 zł
10	1 906 834,62 zł	1 620 809,43 zł	286 025,19 zł	1 620 809,43 zł	286 025,19 zł												
SUMY	56 063 452,65 zł	47 653 934,75 zł	8 409 517,90 zł	4 581 995,75 zł	808 587,49 zł	2 916 039,39 zł	514 595,18 zł	13 236 866,14 zł	2 335 917,56 zł	1 592 984,40 zł	281 114,89 zł	7 253 471,16 zł	1 280 024,32 zł	3 403 143,73 zł	600 554,77 zł	14 669 434,18 zł	2 588 723,69 zł

Spis tabel, map, wykresów i rysunków

Tabela 1 Narzędzia badawcze wykorzystane podczas badania społecznego na potrzeby diagnozy.....	4
Tabela 2 Ilość mieszkańców obszaru G-7 w podziale na gminy - stan na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	10
Tabela 3 Podstawowe wskaźniki statystyczne obszaru G7. Dane GUS wg stanu na koniec 2020 roku.	11
Tabela 4 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.....	29
Tabela 5 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych. Opracowanie własne na podstawie danych ZUS wg stanu na czerwiec 2024.	29
Tabela 6 Dane procentowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych. Opracowanie własne na podstawie danych ZUS wg stanu na czerwiec 2024.	30
Tabela 7 Wyniki badania SDR. Porównanie ruchu drogowego w latach 2010 i 2020/21. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA.	35
Tabela 8 Liczba przedszkolaków w placówkach obszaru G-7. Dane GUS-BDL stan na koniec 2020 roku.	44
Tabela 9 Liczba uczniów w szkołach podstawowych obszaru G-7. Dane GUS-BDL stan na koniec 2020 roku.	44
Tabela 10 Tabela projektów kluczowych.	66
Tabela 11 Wskaźniki rezultatów realizacji strategii	68
Tabela 12 Ramy finansowe strategii w oparciu o budżet instrumentu IIT w ramach FEWL.	105
Tabela 13 Ramy finansowe projektów kluczowych	106
Wykres 1 Rozkład respondentów w badaniu ankietowym ze względu na gminę zamieszkania. Porównanie z faktycznym rozkładem liczby mieszkańców	5
Wykres 2 Rozkład odpowiedzi na pytanie o czynniki w największym stopniu wpływające na życie mieszkańców w regionie. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. Wykres przedstawia jednocześnie odsetek odpowiedzi w całym badaniu (brązowe pole) jak i osobno w poszczególnych gminach (kolory) dlatego wartości nie należy sumować.	9
Wykres 3 Ocena zadowolenia z poziomu dbałości o środowisko. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	17
Wykres 4 Ocena istotności potrzeby poprawy stanu środowiska/przyrody. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	18
Wykres 5 Ocena zadowolenia z czystości i porządku miejsc publicznych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	19
Wykres 6 Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	19
Wykres 7 Ocena istotności potrzeby zwiększenia opieki/ochrony terenów zielonych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	20
Wykres 8 Ocena istotności potrzeby niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	20
Wykres 9 Udział frakcji odpadów zebranych selektywnie w odpadach ogółem w latach 2017-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	21

Wykres 10 Masa wytworzonych na terenie G-7 odpadów (kg/mieszkaniec) w latach 2019-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	22
Wykres 11 Bezrobotni na obszarze G-7 na koniec 2020 roku. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	27
Wykres 12 Ocena zadowolenia z życia w gminie pod kątem łatwości znalezienia dobrej pracy. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. N=557	27
Wykres 13 Zadowolenie z warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	31
Wykres 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 osób - ujęcie dynamiczne (lata 2010-2020). Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	31
Wykres 15 Udział podmiotów prowadzących działalność w poszczególnych sektorach wg PKD (na koniec 2020). Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	33
Wykres 16 Odpowiedź na pytanie o istotność potrzeby rozładowania nadmiernego ruchu pojazdów. Źródło: ankieta online, N=560.....	35
Wykres 17 Długość ścieżek rowerowych w gminach G-7 oraz w gminach porównawczych w latach 2011-2020 (w 2022 – ostatnie dane GUS, na obszarze G-7 bez zmian). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	37
Wykres 18 Zadowolenie z warunków do uprawiania sportu w gminie. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.	40
Wykres 19 Zadowolenie z dostępności placów zabaw. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	41
Wykres 20 Zadowolenie z dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.....	41
Wykres 21 Dynamika zmian w liczbie turystów odwiedzających polskie Parki Narodowe. https://stat.gov.pl/portal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/	42
Wykres 22 Liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na jednego turystę. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	43
Wykres 23 Alokacja środków pomiędzy celami głównymi.....	105
Mapa 1 Centra komunikacyjne i gospodarcze obszaru G-7. Opracowanie własne	12
Mapa 2 Przykład mapy KBW pokazującej specyfikę bilansu wodnego regionu Lubuskiego Przełomu Odry. Źródło: https://susza.iung.pulawy.pl/kbw/	22
Mapa 3 Kierunki migracji wewnętrznych w celach zawodowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.....	28
Mapa 4 Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich regionu (SDR 20/21 GDDKiA)	34
Mapa 5 Komunikacja na obszarze G-7, ścieżki rowerowe	38
Mapa 6 Mapa centrów funkcjonalnych - źródło: opracowanie własne.....	72
Mapa 7 Granice administracyjne i typy gmin partnerstwa. Opracowanie własne	73
Mapa 8 Ośrodki lokalne oraz tereny zabudowane, rolnicze i leśne. Opracowanie własne	74
Mapa 9 Demografia obszaru G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL....	75
Mapa 10 Edukacja i kultura na obszarze G-7. Opracowanie własne.....	77
Mapa 11 Formy ochrony przyrody na terenie porozumienia. Opracowanie własne na podstawie geoserwis.gdos.pl.....	78
Mapa 12 Ukształtowanie terenu porozumienia. Źródło – geoportal.gov.pl	79

Mapa 13 Mapa zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Źródło: geoportal.gov.pl.....	80
Mapa 14 Atrakcje przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru G-7. Opracowanie własne.	81
Mapa 15 Sieć komunikacyjna obszaru G-7, w tym ścieżki rowerowe. Opracowanie własne.	82
Mapa 16 Miejsca realizacji projektu nr 1	87
Mapa 17 Miejsca realizacji projektów 3 i 4.....	88
Mapa 18 Miejsca realizacji projektu nr 6a i 6b	89
Mapa 19 Obszary Strategicznej Interwencji - miejskie obszary funkcjonalne województwa lubuskiego. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	91
Mapa 20 Obszary Strategicznej Interwencji - obszary wiejskie w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	92
Mapa 21 Zasięg wsparcia instrumentami terytorialnymi dla OSI miejskich i wiejskich. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.	93
Mapa 22 Obszary przygraniczne w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	94
Mapa 23 Obszary zagrożone powodzią w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	95

Załączniki:

1. Porozumienie G-7 DIAGNOZA
2. Porozumienie G-7 RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH
3. Lista projektów